

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI

Yüksek Lisans Tezi

KADİR AYÇİÇEK

Ankara, 2018

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI

Yüksek Lisans Tezi

KADİR AYÇİÇEK

**Tez Danışmanı: Doç. Dr. HÜLYA BOYANA
İkinci Tez Danışmanı: Prof. Dr. BÜLENT İPLİKÇİOĞLU**

Ankara, 2018

ÖNSÖZ

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'ne henüz kaydolmadan önce Eskiçağ Tarihine duyduğum ilgim büyüktü. Bu ilgimi fakülteye başladıktan sonra değerli Hocalarım Sayın; Prof. Dr. Ömer ÇAPAR, Prof. Dr. Turgut YİĞİT, Doç. Dr. Hülya BOYANA, Doç. Dr. Ayşegül AKALIN-ORBAY ve merhum Yrd. Doç. Dr. Sedat ERKUT'tan aldığım derslerle daha da pekiştirmiş ve Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Yüksek Lisans Anabilim Dalı'na başlamam için de beni oldukça cesaretlendirmişlerdir. Bu sebeple adı geçen Sevgili Hocalarıma teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Tezim için konu belirlerken; iki kişinin önemli desteklerini gördüm: Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU ve Doç. Dr. Hülya BOYANA. Adı geçen hocalarımla yönlendirmesi ve kendi düşüncelerimin harmanlanmasıyla ortaya "III. Antiochos'un Küçükasya Politikası" başlıklı bu tez konusu çıktı. Konunun belirlenmesinde Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU'ndan aldığım dersler, özellikle "Anatolica" dersi, etkili olmuştur. Böylelikle 2 yıl sürecek olan çalışmama başladım.

Çalışmamı her hafta yaptığımız düzenli görüşme saatlerinde büyük bir titizlik ve disiplinle inceleyen; hatalarımı gösteren ve eksikliklerimi gideren; bana hayatımın sonuna kadar yararlanabileceğim bilimsel çalışma prensiplerini ve yöntemlerini aşıl原因, Sayın Hocam Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU'na derin teşekkürlerimi sunarım. Kendisinden aldığım dersler sayesinde kazandığım birikimden; Lisans ve Yüksek Lisans hayatım boyunca beni desteklemesinden ve verdiği öğütlerden dolayı Sayın Hocam Doç. Dr. Hülya BOYANA'ya da teşekkürü bir borç biliyorum. Bana maddi ve manevi hiçbir yardımını esirgememiş olan Sevgili Annem Ayşe ÖRÜK'e ve Sevgili Babam İbrahim AYÇİÇEK'e; çalışmamda yardımlarını esirgemeyen ve bazı teknik noktalarda destekleyen Türkan Banu GÜLER'e; antik kaynaklara ve modern literatüre erişme hususunda ciddi bir şekilde yararlandığım *The British Institute at Ankara (BIAA)* çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	V
GİRİŞ	1
1. III. Antiokhos Dönemi'ne Kadar Hellenistik Devir Akdeniz Dünyası'na Genel Bakış	1
2. Konuya İlişkin Antik Kaynakların ve Modern Literatürün Durumu	4
3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	5
4. Araştırmada Uygulanan Yöntem (Kuruluş Düzeni)	6
5. Teknik Noktalar	7
I. BÖLGELERE GÖRE DEĞERLENDİRME	8
A. TROAS	8
1. Abydos	8
2. Ilion	8
3. Lampsakos	9
B. MYSIA	10
1. Pamukçu	10
C. AIOLIS	12
1. Kyme	12
D. IONIA	14
1. Ephesos	14
2. Klaros	15
3. Priene	16
4. Smyrna	18
5. Teos	19
E. KARIA	26
1. Alabanda	26
2. Alinda	28
3. Amyzon	30
4. Apollonia Salbake	34
5. Bargylia	35
6. Euromos	36
7. Iasos	38
8. Kildaria	42
9. Kos	43
10. Labraunda	43
11. Latmos Herakleia'sı	44
12. Mylasa	46
13. Nysa	47

14. Stratonikeia	48
15. Theangela	49
16. Tralleis	50
F. LYKIA	51
1. Andriake	51
2. Arykanda	52
3. Ksanthos	52
4. Limyra	54
5. Patara	55
6. Rhodiapolis	56
G. LYDIA	57
1. Gördes	57
2. Sardeis	58
H. PAMPHYLIA	65
1. Korakesion	65
I. PHRYGIA	65
1. Acıpayam	65
2. Laodikeia	66
J. KILIKIA	67
1. Aigeai	67
2. Anemourion	68
3. Aphrodisias	69
4. Korykos	69
5. Mallos	69
6. Selinos	70
7. Soloi	70
8. Zephyrion	71
II. TARİHSEL DEĞERLENDİRME	72
1. III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI (M.ö. 223'ten M.ö. 197'ye Kadarki Dönem)	72
2. III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI (M.ö. 197'den M.ö. 189'a Kadarki Dönem)	78
GENEL DEĞERLENDİRME	90
ANTİK KAYNAKLAR DİZİNİ	92
1. Edebî Kaynaklar	92
2. Epigrafik Kaynaklar	93
Haritalar	96
Harita 1: Seleukos Devleti ve Komşuları (M.ö. 195)	97
Harita 2: III. Antiokhos'un Küçükasya Seferi	98
Harita 3: III. Antiokhos'un Küçükasya'da İlişkide Bulunduğu Kentler	99
Harita 4: Apameia Antlaşması'nın Ardından Oluşan Siyasi Durum	100

Özet / Abstract 101

KISALTMALAR LİSTESİ

Antik Literatür

- App. Syr. (Appianus, *Syriaca*) = *Appian's Roman History*, with an English translation by H. WHITE, II, London/New York 1912 (*The Loeb Classical Library*)
- Athen. (Athenaios) = *Athenaios*, F 16, *FgrHist.* 86
- Diod. (Diodoros Siculus, *Bibliotheke historike*) = *Diodorus of Sicily*, with an English translation by C. H. OLDFATHER – C. L. SHERMAN – C. B. WELLES – R. M. GEER – F. R. WALTON, 1–11, London/New York 1947–1970 (*The Loeb Classical Library*)
- Ios. (Iosephus, *Antiquitates Judaicae*) = *Iosephus, The Works of Flavius Iosephus*. translated by. William Whiston, A.M. Auburn and Buffalo. John E. Beardsley, 1895
- Liv. (Livius, *Ab urbe condita*) = *Livy, Titi Livii historiarum Romanarum libri qui supersunt*, with an English translation by W. HEINEMANN, 31–34, London, 1935
- Pol. (Polybios, *Historiai*) = *Polybios, The Histories* 5, with an English translation by W. R. PATON, 16–27, London 2012 (*Loeb Classical Library*)
- Porph. (Porphyrios) = *Porphyrios*, F 46, *FGrHist.* 260

Modern Literatür

- AAWW = *Anzeiger der Österreichischen Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse*
- Anadolu = *Anadolu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eski Önasya-Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Dergisi*
- Ath.Mitt. = *Mittheilungen des Kaiserlich Deutschen Archaeologischen Instituts. Athenische Abtheilung*
- AUSTIN, M. M. (1981): *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest*, Cambridge.
- BADIAN, E. (1964): *Rome and Antiochus the Great: A Study in Cold War*, Oxford.
- BAR-KOCHVA, B. (1976): *The Seleucid Army*, Cambridge.
- Belleten = *Belleten. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Dergisi*

- BERTHOLD, R. (1984): *Rhodes in the Hellenistic Age*, London.
- BEVAN, E. (1914): *A History of Egypt under the Ptolemaic Dynasty*, London.
- BICS = *Bulletin of the Institute of Classical Studies*
- BLÜMEL, W. (2000): «Rhodisches dekret in Bargylia» *EA* 32, 94–96.
- BOUZEK, J. (ed.) (1974): *Anatolian Collection of Charles University [Kyme 1]*, Praha.
- BRESSON, A. / DESCAT, R. (eds.) (2001): *Les Cites d'Asie Mineure occidentale au IIe siecle a. C.*, Bordeaux.
- BRESSON, A. (2001): «Dedicace des Xanthiens a Antiochos III», şurada: BRESSON / DESCAT 2001, 235–240,
- Chiron = Mitteilungen der Kommission für alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts*
- CHRUBASIK, B. (2013): «The Attalids and the Seleukid Kings, 281–175 BC», şurada: THONEMANN 2013, 83–119.
- COUVE, L. (1894): *Bulletin de correspondance hellénique* 18, Paris.
- CRAMPA, J. (1969): *The Greek Inscriptions. Part I: 1–12*, Lund.
- CRAMPA, J. (1972): *The Greek Inscriptions. Part II: 13–133*, Lund.
- CROWTHER, C. (1989): «Iasos in the Early Second Century B.C.: a Note on OGIS 237», *BICS* 36, 136–138.
- CROWTHER, C. (1993): «Foreign Judges in Seleucid Cities», *JAC* 8, 40–69.
- DMITRIEV, S. (1993): «Honorary decree for Diokles», *EA* 21, 43–44.
- DNP = Der Neue Pauly – Enzyklopädie der Antike*
- DREYER, B. (2002): «Der 'Rauvertrag' des Jahres 203/2 v. Chr. Zum Inschriftenfragment von Bargylia und Brief von Amyzon», *EA* 34, 119–138.
- EA = Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und Historische Geographie Anatoliens*
- ERRINGTON, M. (1986): «Antiochos III., Zeuxis und Euromos», *EA* 8, 1–8.
- ERRINGTON, M. (1993): «Inschriften von Euromos», *EA* 21, 24–32.
- FGrHist = F. JACOBY (ed.), Die Fragmente der griechischen Historiker*, Berlin/Leiden 1923–1958
- GATTINONI, F. D. (2013): «Seleukos vs. Antigonos: A Study on the Sources», şurada: TRONCOSO / ANSON 2013, 30–42.
- GAUTHIER, PH. (1996): «Bienfaiteurs du Gymnase au Letoon de Xanthos», *REG* 109, 1–34.

- GIBM = *Ancient Greek Inscriptions in the British Museum*
- GRAINGER, J. (2002): *The Roman War of Antiochus the Great*, Boston.
- HAMILTON, J. R. (1973): *Alexander the Great*, London.
- HAMMOND, N. G. L. (1973): *A History of Greece to 322 B.C.*, London.
- HANSEN, V. (1947): *The Attalids of Pergamon*, New York.
- Hesperia* = *Hesperia. Journal of the American School of Classical Studies at Athens*
- HERRMANN, P. (1965): «Antiochos der grosse und Teos», *Anadolu* 9, 21–160.
- HERRMANN, P. (1970): «I. Weihungen an Zeus Pottorenos. 1. Der Hegemon Arkesilaos für Apollophanes, den Leibarzt Antiochos' III», *AAWW*, 1970, 94–98.
- HERZOG, R. (1983): «Letter of King Antiochos the Great», *PP* 208, 64.
- HICKS, E. L. (1890): «Ephesos» şurada: *NEWTON* 1890, 148–149
- HOLLEAUX, M. (1942): *Études d'Épigraphie & d'Histoire Grecques, 3: Lagides et Séleucides*, Paris.
- HOSEK, R. (1974): «Meeting with Rome», şurada: *BOUZEK* 1974, 199–200.
- HÖLBL, G. (2001): *A History of the Ptolemaic Empire*, London.
- HUSS, W. (1976): *Untersuchungen zur Aussenpolitik Ptolemaios' IV.*, München.
- IGSK 6 = H. ENGELMANN (ed.), *Inschriften griechischer Stadte aus Kleinasien, 6: Die Inschriften von Kyme*, Bonn 1976.
- IGSK 24/2 = G. PETZL (ed.), *Inschriften griechischer Stadte aus Kleinasien, 24/2: Die Inschriften von Smyrna*, Bonn 1987.
- IGSK 35/2 = W. BLÜMEL (ed.), *Inschriften griechischer Stadte aus Kleinasien, 35/2: Die Inschriften von Mylasa*, Bonn 1988.
- IGSK 69/1 = W. BLÜMEL / R. MERKELBACH (eds.), *Inschriften griechischer Stadte aus Kleinasien, 69/1: Die Inschriften von Priene*, Bonn 2014.
- İPLİKÇİOĞLU, B. (2007): *Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları*, İstanbul.
- İPLİKÇİOĞLU, B. (2014): «Ein neues Ehrendekret der Rhodiapoliten aus dem Jahr 194 v. Chr.», *AAWW* 147/2, 39–57.
- JAC = *Journal of Ancient Civilizations*
- JONES, C. P. / HABICHT, C. (1989): «A Hellenistic Inscription from Arsinoe in Cilicia», *Phoenix* 43, 317–346.
- JUDEICH, W. (1890): «Letter of Antiochos III to the Nysians», *Ath. Mitt.* 15, 281–282.
- KERN, O. (1900): *Die Inschriften von Magnesia am Maeander*, Berlin.

- LEAKE, M. (1824): *Journal of a Tour in Asia Minor*, London.
- MA, J. (1999): *Antiochos III and the Cities of Western Asia Minor*, New York.
- MALAY, H. (1987): «Letter of Antiochos III to Zeuxis with Covering Letters», *EA* 10, 6–17.
- MANSEL, A. M. (2014): *Ege ve Yunan Tarihi*, Ankara.
- MARSHALL, F. (1916): «Amyzon in Caria», *GIBM* 4, 173–174.
- MEYER, E. (1925): *Die Grenzen der hellenistischen Staaten in Kleinasien*, Leipzig.
- MEYER, E. (1948): *Geschichte des Königreichs Pontos*, Chicago.
- NEWTON, C. T. (ed.) (1890): *The Collection of Ancient Greek Inscriptions in the British Museum, 3: Priene, Iasos and Ephesos*, London.
- OGIS = *Orientalis Graeci Inscriptiones Selectae* (DITTENBERGER)
- PHI = *The Packard Humanities Institute*, <http://epigraphy.packhum.org>
- Phoenix = *The Journal of the Classical Association of Canada*
- PIEJKO, F. (1991): «Antiochus III and Teos Reconsidered», *Bulleten* 55, 13–69.
- POUNDER, L. (1978): «Honors for Antioch of the Chrysaoreans», *Hesperia* 47, 51–57.
- PP = *Prosopographia Ptolemaica*
- REG = *Revue des études grecques*
- RIGSBY, K. J. (1996): *Asylia: Territorial Inviolability in the Hellenistic World*, Los Angeles.
- ROBERT, L. (1949): *HELLENICA. Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques*, 7, Paris.
- ROBERT, L. (1962): *Villes d'Asie Mineure*, Paris.
- ROBERT, L. (1964): *Nouvelles Inscriptions de Sardes I*, Paris.
- ROBERT, L. / ROBERT J. (1954): *La Carie II*, Paris.
- ROBERT, L. / ROBERT J. (1983): *Fouilles d' Amyzon en Carie I*, Paris.
- SAYAR, M. (2001): «Von Kilikien bis Thrakien: Neuen Erkenntnisse zur Politik Antiochos' III. zwischen 197–195 v. Chr. Anhand von zwei neugefundenen Inschriften», *şurada: BRESSON / DESCAT* 2001, 227–234,
- SCHMITT, M. (1964): *Untersuchungen zur Geschichte Antiochos' des Grossen und seiner Zeit*, Stuttgart.
- SEG = *Supplementum Epigraphicum Graecum*

SHERWIN-WHITE, S. M. / KUHRT, A. (1993): *From Samarkand to Sardis: A New Approach to the Seleukid Empire*, London.

StE = *Studi Ellenistici*, Pisa-Roma

ŞAHİN, S. (1987): «Epigraphica Neglecta et Iacentia II: Herakleia am Latmos», *EA* 9, 55–60.

TAM = *Tituli Asiae Minoris*

TAYLOR, M. (2013): *Antiochus the Great*, South Yorkshire.

TEKİN, O. (2008): *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul.

THONEMANN, P. (ed.) (2013): *Attalid Asia Minor*, Oxford.

TRONCOSO V. / ANSON E. (eds.) (2013): *After Alexander the time of the Diadochi (323–281 BC)*, Oxford.

VIRGILIO, B. (2010): «Letter of Antiochos III to the Sanctuary of Sinuri», *StE* 23, 55–107.

WALBANK, M. (1967): *Philip V of Macedon*, Cambridge.

WELLES, C. B. (1934): *Royal Correspondence in the Hellenistic Period*, London.

WIEMER, U. (2001): «Karien am Vorabend des 2. Makedonischen Krieges. Bemerkungen zu einer neuen Inschrift aus Bargylia», *EA* 33, 1–14.

WOLSKI, J. (1999): *The Seleucids: The Decline and Fall of their Empire*, Krakow.

WÖRRLE, M. (1988): «Inschriften von Herakleia am Latmos I: Antiochos III., Zeuksis und Herakleia», *Chiron* 18, 421–476.

GİRİŞ

1. III. Antiokhos Dönemi'ne Kadar Hellenistik Devir Akdeniz Dünyası'na Genel Bakış

M.ö. 334 yılında Makedonya Kralı II. Philippos'un oğlu Büyük İskender'in başlattığı ve Pers İmparatorluğu üzerine yönelen, Büyük Asya Seferi ile Akdeniz Dünyası'nda köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler çerçevesinde Pers İmparatorluğu yıkılmış ve yerine Hellas'tan başlayarak Hindistan'ın içlerine kadar uzanan devasa, yeni bir imparatorluk kurulmuştur. İskender kurulan bu devlette öncelikle doğu ve batı kültürünü harmanlamaya çalışmıştır. Bu amaca yönelik olarak 10.000 Makedonyalı askeri Pers coğrafyasından kişilerle evlendirmiş ve kendisi de iki Pers prensesiyle evlenmiştir (TEKİN 2008: 139). Pers yönetim sistemini de aynen kabul eden İskender, satraplıklara dokunmamış fakat devletin resmi dili olarak da Hellence'yi kabul ederek (İPLİKÇİOĞLU 2007: 45) söz konusu Doğu-Batı sentezine bir örnek daha vermiştir. Başkenti Babil olan merkezi ve salt monarşi üzerine kurulan bu devletin hali hazırda Hellence konuşulan Batı kısmında ise, yerel düzeyde demokrasinin¹ desteklendiğini ve kent devletlerine otonomi sağlandığı görülür (HAMMOND 1973: 606). İskender'in pek çok konuda eski düzeni koruduğu saptanırken mali sistemde önemli değişikliklere gittiği anlaşılmaktadır. Buna göre, para basımını merkezileştiren ve tek tip para basımını destekleyen İskender, para ekonomisinin gelişmesine ve toprak ürünlerinin değiş tokuşu üzerine kurulu ticaret sistemine de son vermiştir (MANSEL 2014: 473-475). İleride, Seleukos Devleti özelinde, göreceğimiz gibi İskender'in kurduğu bu devlet ölümünün ardından kurulan Hellenistik devletlere örnek teşkil etmiştir.

Hindistan Seferi'nden dönüşünün ardından M.ö. 323 yılında Babil'de ölen İskender, arkasında büyük bir miras bırakmıştır. Bu mirasın yönetimini Ba-

¹ Burada bahsi geçen demokrasi, Hellenistik kralların insiyatifine bağlı olarak oldukça sınırlıdır.

bil’de toplanan ordu meclisi, İskender’in yeğeni Arridaios ve Roksane’den olma oğlu IV. Aleksandros taht için hazır olana dek, Perdikkas’a vermiştir (Diod. 18,2). Fakat devletin yönetimini Perdikkas’a veren ordu meclisi, satraplıkları kendi aralarında paylaşmışlardır. Buna göre; Ptolemaios Mısır’ın; Laomedon Suriye’nin; Antigonos *Monophtalmos* (tek gözlü) Lykia, Pamphylia ve Phrygia’nın; Philotas Kilikia’nın; Pithon Media’nın; Eumenes Kappadokia ve Paphlagonia’nın; Asandros Karia’nın; Menandros Lydia’nın; Leonnatos Hellaspontos Phrygia’sının, Lysimakhos Trakya’nın ve Antipatros da Makedonia’nın yönetimini üstlenmiştir. Ayrıca, yine bu mecliste alınan kararlara göre, Avrupa ordularının komutası Antipatros’a ve Asya ordularının komutası da Krateros’a verilmiştir. İki krala vasilik yapmakta olan Perdikkas’ın konumundan yararlanarak, alınan kararlarda yüksek derece de söz sahibi olduğu da göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Konumuz için oldukça önemli olan Seleukos ise, pastadan pay alamasa da Perdikkas’ın askeri danışmanı olmuştur. Fakat kurulan bu düzen, kısa sürede bir kaosa yol açmıştır.

M.ö. 322 yılında Ptolemaios’un Kyrene’yi ele geçirmesi ve Aleksandros’un cenazesini, Aleksandria (İskenderiye) kentinde alıkoyması sebebiyle, Perdikkas Mısır’a doğru harekete geçti. Nil deltası üzerinde yapılan savaşta, askerlerinin Ptolemaios saflarına geçmesi nedeniyle M.ö. 321 yılında büyük bir yenilgi alan Perdikkas, kendi askerleri tarafından öldürüldü (Diod. 18,33–36). Perdikkas’ı öldüren askerler arasında Seleukos’un olduğu da düşünülmektedir. Aşağıda göreceğimiz gibi, Seleukos bu davranışından ötürü diğer generaller tarafından ödüllendirilmiştir.

Perdikkas’ın ölümünün ardından aynı yıl, İskender’in generalleri, devletin durumu hakkında karar almak için Triparadeisos kentinde toplanmışlardır. Bu kentte alınan kararlar doğrultusunda, eskiden Perdikkas’ta bulunan imparatorluk naipliği görevi Antipatros’a verilmiş ve satraplıklar generaller arasında tekrar bölüşülmüştür. Buna göre; Phrygia ve Lykia Antigonos *Monophtalmos*’un; Kappadokia Nikanoros’un; Karia Assandros’un; Lydia Kleitos’un; Hellaspontos Phrygia’sı Arrhiadaios’un; Pontos kıyıları ile Trakya Lysimakhos’un; Kilikia Philoksenos’un; Suriye Laomedontos’un; Mısır Ptolemaios’un yönetimine verilmiştir. Perdikkas’a karşı yürüttüğü başarılı ayaklanmanın ardından yıldızı gittikçe parlayan Seleukos ise Babylonia satraplığının yönetimini kazanmıştır. (App. Syr. 53)

Seleukos, Babylonia satraplığını kazanmasının ardından, Doğu'ya yönelmiş ve Hindistan'a kadar ilerlemiştir. İskender'den daha ileriye gitmeyen Seleukos, Hindistan kralları ile anlaşarak sınırlarına saygı göstermiş ve onlardan ileride kullanacağı savaş filleri almıştır. Seleukos, Babylonia'ya döndüğünde, Antigonos Monophthalmos'un güçlenmesinden tıpkı, Ptolemaios ve Lysimakhos gibi endişelenerek harekete geçmiştir. M.ö. 301'de Ipsos'ta yapılan savaşta Antigonos öldürülmüş (GATTINONI 2013: 30) ve oğlu Demetrios Hellas'a kaçmak zorunda kalmıştır. Ipsos Murabesi'nin ardından yönetim üç bölgede üç kişinin elinin altında toplanmıştır: Makedonya, Trakya ve Anadolu'nun büyük kısmında Lysimakhos; Suriye, Mezopotamya ve İran'da Seleukos; Mısır ve Koile-Suriye'de Ptolemaios egemen olmuştur. Özellikle Koile-Suriye'nin Ptolemaioslar'da kalmasından rahatsızlık duyan Seleukos, yaklaşık olarak bir yüzyıl sürecek ve III. Antiokhos tarafından sonlandırılacak olan, Suriye Savaşları'nın temelini atmıştır.

M.ö. 281'de İskender İmparatorluğu üzerindeki güç mücadelesi bu sefer Seleukos ile Lysimakhos'u karşı karşıya getirmiştir. Magnesia yakınlarındaki Kyroupedion'da yapılan savaşta Lysimakhos öldürülmüş (App. Syr. 62,64) ve Seleukos egemenlik alanlarına Küçükasya'yı da eklemiştir. Kyroupedion Muharebesi'nin ardından Antigonos Gonatas, Lysimakhos'un ölümünden ve bölgede oluşan siyasi boşluktan faydalanarak Makedonya tahtına oturmuştur. Bundan sonra *Diodokhos*'lar arasında bir güç dengesi oluşmuş, pek çok savaş yaşansa da sınırlarda radikal bir değişiklik olmamış ve *status quo* korunmuştur.

I. Seleukos *Nikator*'un M.ö. 280 yılında ölümünün ardından, I. Seleukos tarafından kurulmuş olan başkent Antiokheia'da bulunan, Seleukos tahtına sırasıyla: I. Antiokhos (M.ö. 280-261), II. Antiokhos *Theos* (261-246), II. Seleukos *Kallinicus* (M.ö. 246-226) ve III. Seleukos *Keraunos* (M.ö. 226-223) geçmiştir.² Bu Krallar zamanında Seleukos politikası ağırlıklı olarak I. Seleukos'un kazandığı toprakları tutmak üzerine olmuş olsa da, M.ö. 223 yılında Seleukos tahtına geçecek olan III. Antiokhos *Megas*'a kadar bunu başarabilen olmamıştır.

² Söz konusu Seleukos kralları ile ilgili detaylı bilgi için, bkz. WOLSKI 1999: 7-60

2. Konuya İlişkin Antik Kaynakların ve Modern Literatürün Durumu

III. Antiokhos dönemi'ni aydınlatan antik kaynakların durumuna baktığımızda Livius, Polybios ve Appianus'un öne çıktığını görmekteyiz. Livius ve Polybios, Antiokhos'un Küçükasya'daki faaliyetleri hakkında daha detaylı bilgiler verirken, Appianos daha geniş bir perspektif çizerek, Seleukos-Ptolemaios devletleri arasındaki mücadelelere yoğunlaşmıştır. III. Antiokhos'un hükümdarlığının ilk dönemleri ile ilgili yazıtlar daha bilgilendiriciyken, antik kaynaklar söz konusu dönemi oldukça yüzeysel geçer. Antik kaynaklardaki ilk bilgiler Polybios'ta (Pol. 7,15–21) Antiokhos'un M.ö. 213 yılında Sardeis'i kuşatması ile ilgilidir. Bundan sonraki en detaylı bilgiler; Hieronymos (Porph. F 46) ve Livius'ta (Liv. 33, 19 vd.) yer almaktadır. Hieronymos, Antiokhos'un M.ö. 197'de düzenlediği Küçükasya Seferi'nde Ptolemaioslar'ın kontrolünden aldığı kentleri sayarken; Livius bu sefer esnasındaki Seleukos-Rhodos ilişkilerini aydınlatıp, Antiokhos'un Anadolu'daki emellerini bize açıklar. M.ö. 197 tarihinden itibaren antik kaynaklar III. Antiokhos ile, Roma'yla olan münasebetinin artmasından dolayıdır ki, daha fazla ilgilenmeye başlamışlardır. Antiokhos'un Trakya ve Hellas'ta giriştiği maceraları Livius (Liv. 34,45 vd.) tarafından detaylıca anlatılır. Diodoros (Diod. 29,2) ise, Antiokhos'un Thermopylae'de aldığı yenilginin nedenlerine değinerek Kral'ın M.ö. 192'yi M.ö. 191'e bağlayan kıştaki faaliyetlerinden söz eder. Bu tarihten sonraki en geniş bilgileri Antiokhos'un Magnesia'da Roma'ya karşı aldığı yenilgi ve ardından imzaladığı Apameia antlaşması hakkında Appianus, (App. Syr. 30–36) Livius (Liv. 37,34 vd.) ve Polybios'tan (Pol. 21,13 vd.) öğreniyoruz. Fakat anlaşılacağı gibi antik metinler sadece önemli siyasal olayların üzerinde durmuş ve Antiokhos'un Anadolu'daki kentler üzerindeki politikalarını anlamamıza yalnızca kısmen yardımcı olmuşlardır.

III. Antiokhos'un Anadolu'daki politikaları hakkında en detaylı bilgileri ise, yazıtlardan öğrenmekteyiz. Bu kapsamda *SEG*'nin mevcut tüm sayıları, *TAM*, *OGIS* ve *IGSK*'nin ilgili bölümleri ve online sistemdeki <http://epigraphy.packhum.org> (*PHI*) taranmış ve böylelikle III. Antiokhos'un Küçükasya'daki faaliyetleri ile ilgili pek çok yazıt elde edilmiştir.

Modern literatürü ele alacak olursak; Seleukoslar ile ilgili birçok eser ile karşılaşsak da; yalnızca III. Antiokhos'un çalışıldığı çok az eser vardır. Bunlardan biri, III. Antiokhos'un Küçükasya'daki faaliyetlerini oldukça detaylı bir

şekilde anlatan kaynak olan MA 1999'dur ve bu durum güncelliğini korumaktadır. Söz konusu eser çalışmamızın temel taşını oluşturmaktadır. Eser konu ile ilgili bize kapsamlı bilgiler sunsa da; 1999 yılından itibaren ortaya çıkan yeni yazıtlar nedeniyle, yer yer tamamlanması gerekmektedir.

III. Antiokhos ile özel olarak ilgilenen diğer bir eser ise, TAYLOR 2013'tür. Söz konusu kaynakta, MA 1999'dan daha yüzeysel olsa da, Antiokhos tahta çıkışından ölümüne kadar geçen olaylar kronolojik olarak anlatılmaktadır. Eserde, yazıtlardan çok antik ve modern literatüre başvurulduğu ve Antiokhos'un genel politikaları üzerinde durulduğu için, Anadolu kapsamındaki bilgiler eksik kalmaktadır.

WELLES 1934, eserinde Hellenistik dönem'deki devlet yazışmalarına örnekler vermiştir. Bu örnekler arasında III. Antiokhos'un bazı mektupları da yer almaktadır ve yazar mektupların içeriği hakkında yorumlar yaparak bize Kral'ın Anadolu'daki faaliyetleri hakkında bilgiler vermektedir. Fakat, yazarın sadece yazıtlara yoğunlaşması ve dönemin siyasi olaylarına oldukça yüzeysel yaklaşması, kendisinden faydalanmamızı oldukça sınırlamıştır.

Çalışmamızda yararlandığımız, III. Antiokhos'un askeri faaliyetleri ile ilgili en önemli eser BAR-KOCHVA 1976'dır. Söz konusu eserde Seleukoslar'ın yaptığı savaşlar ele alınmış ve III. Antiokhos'a da önemli bir yer atfedilmiştir. Fakat bu eser de, Antiokhos'un Küçükasya'daki politikalarına pek değinmediği için, çalışmamıza katkısı sınırlı olmuştur.

GRAINGER 2002 de, III. Antiokhos ile ilgili bilgiler edinebildiğimiz önemli eserlerden biridir. Yazar, söz konusu eserinde Roma ile Antiokhos arasında yaşanan savaşın nedenleri ve sonuçları üzerinde durmuş ve bize özellikle Magnesia Muharebesi ve devamında imzalanan Apameia Antlaşması hakkında önemli bilgiler sunmuştur.

3. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Genel olarak baktığımızda araştırmamızın amacı Seleukos kralı III. Antiokhos'un Küçükasya üzerindeki politikalarını irdelemek ve kronolojik olarak ele almaktır. Bu kapsamda ilgili tüm kaynaklar incelenerek, III. Antiokhos'un Kü-

çükasya'daki amacının ne olduğu ve bu amaçlarını ne şekilde gerçekleştirdiği ele alınmıştır.

Araştırmamızda III. Antiokhos'un Küçükasya hariç tüm politikaları ana hatları ile ele alınmış ve yalnızca antik edebi kaynaklar ile modern literatüre başvurulmuş, epigrafik kaynaklar dikkate alınmamıştır.

Çalışmamıza kronolojik olarak da bir kısıtlama getirilmiş ve bu kısıtlama III. Antiokhos'un tahta geçtiği M.ö. 223 yılı ile Apemeia Antlaşması'nın imzalandığı M.ö. 189-188 tarihi arasındaki süreyle belirlenmiştir.

4. Araştırmada Uygulanan Yöntem (Kuruluş Düzeni)

Araştırmamız, "Bölgelere Göre Değerlendirme" ve "Tarihsel Değerlendirme" olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır:

"Bölgelere Göre Değerlendirme" bölümünde, Küçükasya'da III. Antiokhos'un faaliyet gösterdiği tüm bölgeler Troas'tan başlayarak ve tarihi coğrafya göz önünde bulundurularak Kuzeyden güneye ve batıdan doğuya olmak üzere sıralanmıştır. Bölgeler içinde yer alan kentlerin dizilimden ise, alfabetik sıralama uygulanmıştır. Kentler ile ilgili belgeler ise, antik kaynaklar ve ardından epigrafik kaynaklar gelecek şekilde okuyucuyla paylaşılmıştır. Kent ile ilgili kaynaklar sıralandıktan sonra; belgelerin araştırmamızın amacıyla ilgili olan kısımları kronolojik olarak açıklanmış ve konu hakkındaki, varsa, modern literatürün bilgisine başvurulmuştur.

Tarihsel Değerlendirme bölümünde ise, III. Antiokhos'un Küçükasya politikalarına yoğunlaşarak, iktidarda kaldığı süre boyunca faaliyetleri incelenmiştir. Bu kapsamda "Bölgelere Göre Değerlendirme" bölümünde incelediğimiz belgeler bir kronolojiye bağlanarak, III. Antiokhos'un Küçükasya politikaları sistematik bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. III. Antiokhos'un Küçükasya üzerindeki politikaları incelenirken aynı zamanda Seleukos Devleti'nin yapısı ve yönetim organizasyonu hakkında da bilgi verilmeye gayret gösterilmiştir.

5. Teknik Noktalar

Araştırmamızda, süreli yayınlara ve antik yazarların eserlerine ilişkin kısaltmalar için, *DNP*'nin kısaltma listesi kullanılmıştır. Yazıt edisyonları için ise, *SEG*'nin kısaltma listesi baz alınmıştır.

Çalışmamız içerisinde kullanılan monografya ve makalelerin kısaltmasında, yazarın soyadı ve eserin yayın yılı belirtilmiştir. Yararlanılan bu eserlerin kısaltmaları metin içerisinde verilmiştir. Eğer bir yazarın birden fazla eseri varsa bu yazarın eserleri “Kısaltmalar Listesi” bölümünde eskiden yeniye doğru sıralanmıştır.

Çalışmamızın “Bölgelere göre Değerlendirme” bölümünde paylaştığımız antik kaynaklar, antik edebi metinler başta olmak üzere, kendi içlerinde kronolojik olarak düzenlenmiştir. Epigrafik kaynaklarda, öncelikle belgenin ele geçirildiği yer, ardından da yayımlandığı eser belirtilmiştir. Eğer verilen belge birden fazla eserde yayımlanmış ise, ilgili eserler yayın yılına göre, eskiden yeniye doğru dizilmiştir.

I. BÖLGELERE GÖRE DEĞERLENDİRME

A. TROAS

1. Abydos

A Liv. 33,38,4-5:

Igitur et ipse ab Epheso ad Zmyrnam obsidendam misit et quae Abydi copiae erant praesidio tantum modico relicto duci ad Lampsacum oppugnandam iussit.

B Liv. 33,38,8:

Ipse initio ueris nauibus ab Epheso praefectus Hellespontum petit, terrestres copias traici ab Abydo Chersonesum iussit.

M.ö. 196 yılının başlarına tarihlenen (MA 1999: 86) her iki pasajda, Abydos'un (Çanakkale) siyasi statüsünü, söz konusu tarih için, aydınlatır. A'da Antiochos'un kara kuvvetlerinin, Khersonesos (Gelibolu)'a, Abydos üzerinden geçtiklerinden söz edilirken B'de ise, Kral'ın kuvvetlerinin M.ö. 196 yılının bahar aylarında Abydos'ta bulunduğu ifade edilir. Her iki pasajdan da hareketle III. Antiochos'un M.ö. 197 yılında başlattığı ve Küçükasya'nın neredeyse tamamının hedeflendiği sefer esnasında Abydos'un da ele geçirildiği çok açıktır. Görülüyor ki, Antiochos bu kenti Avrupa'ya geçmek için köprü olarak kullanmış ve olasılıkla burada bir süre konaklamıştır.

2. Ilion

A [Ilion/Troas]

WELLES 1934: 175; SEG 35, 1275; MA 1999, 350:

ὁμοίως | τε πρὸς τὸ σ[υ]γκατασκε[υάζειν ὑμῖν πάν]τα τὰ πρὸς ἐπιμέλειαν κ[αὶ πρόνοιαν ἀνή]κοντα. πειραζόμεθα γὰρ οὐ μόνον τὰ δι[ὰ] προγόνων προσηρηγμ[ένα εἰς τὸν δῆ-]||⁵μον σθνητρεῖν, ἀλλὰ κ[αὶ ἵνα τῶν πρὸς] | δόξαν καὶ τιμὴν ἀνηκ[όντων μεθενός] | ὑστερήτε ποιεῖσθαι τ[ὴν προσήκου]σαν καὶ κοινῆ καὶ ἰδία ἐκ[άστου πολ]υωρίαν. Συ- γχω]ροῦμεν δὲ καὶ τὰ [ἄλλα ||¹⁰πάντα — —]

LIT WELLES 1934: 175-177; MA 1999: 350-351.

Fragmanlı olarak günümüze ulaşmış bu belge bir mektuptur. Illion (Çanakkale / Hisarlık) da ele geçen bu metni kaleme alan kişinin kimliği mektuptan anlaşılmıyorsa da; MA 1999: 350 ve WELLES 1934: 175–176, mektubun yazarının III. Antiokhos olduğunda hemfikirdirler. WELLES 1934: 175, mektubun harf karakterine dayanarak, M.ö. III. yüzyılın sonu ve M.ö. II. yüzyılın başına tarihlenmektedir. Mektubun içeriği ise, bir tür güvence verme ile ilgilidir. Mektubun yazarının III. Antiokhos olduğunu kabul edersek; Kral, mektubun muhataplarına, atalarından gelen alışkanlıklarını koruyacağına, Illion'daki kişisel ve kamusal çıkarlarını göze-teceğini ifade etmekte ve eksik kısımlardan dolayı anlayamadığımız bir konuda garanti verir.

Belgede, III. Antiokhos'un M.ö. II. Yüzyılın başlarını dikkate aldığımızda ve savaş koşullarını göz önünde bulundurduğumuzda, bölgedeki birtakım unsurları kendi tarafına çekmek için gerçekleştirdiği bir girişimi görebiliriz. Metnin oldukça fragmanlı olmasından dolayı, III. Antiokhos'un verdiği güvencelerden hareketle Ilion'a ne ölçüde ihtiyacı olduğu hususunda bir yargıya varamıyoruz.

3. Lampsakos

A Liv. 33,38,1–7:

Eodem anno Antiochus rex, quum hibernasset Ephesi, omnes Asiae civitates in antiquam imperii formulam redigere est conatus. Et ceteras quidem, aut quia locis planis positae erant aut quia parum moenibus armisque ac iuventuti fidebant, haud difficulter videbatiugum accepturas; Zmyrna et Lampsacus libertatem usurpabant, periculumque erat, ne, si concessum iis foret, quod intenderent, Zmyrnam in Aeolide Ioniaque, Lampsacum in Hellesponto aliae urbes sequerentur. Igitur et ipse ab Epheso ad Zmyrnam obsidendam misit, et quae Abydi copiae erant, praesidio tantum modico relicto, duci ad Lampsacum oppugnandam iussit. Nec vi tantum terrebat, sed per legatos leniter alloquendo castigandoque temeritatem ac pertinaciam spem conabatur facere, brevi, quod peterent, habituros, sed quum satis et ipsis et omnibus aliis appareret, ab rege impetratam eos libertatem, non per occasionem raptam habere.

LIT MA 1999: 173.

Pasajda Kral III. Antiokhos'un, Smyrna ve Lampsakos (Çanakkale / Lapseki) ile olan ilişkisinden bahsedilmektedir. Livius'a göre, M.ö. 196 yılında, III. Anti-

okhos Smyrna ve Lampsakos'a hem askeri hem diplomatik bağımsızlıklarını bir hediye olarak vermiştir. MA 1999: 173'e göre, adı geçen bu iki kent siyasi olduğu kadar askeri güçle de Seleukoslar'a karşı durdukları için, III. Antiokhos onlara özgürlüklerini vermek zorunda kalmıştır. Kral Antiokhos'un bu girişiminin arka planında ne yattığı her ne kadar Livius tarafından belirtilmemiş olsa da, bizzat bu girişimin amacı, Roma'nın bu dönemde Anadolu'ya ilgi duymaya başlamasına karşılık; Kuzey-Batı Anadolu'yu siyasi olarak tahkim etmek istemesi olmalıdır. Bu girişimiyle Kral, Pergamon, Rhodos ve Bithynia gibi, yerel krallıkları saymazsak, Anadolu'nun siyasi birliğini büyük ölçüde sağlamış oluyordu.

B. MYSIA

1. Pamukçu

A [Pamukçu/Mysia]

MALAY 1987: 7–9; SEG 37, 1010; MA 1999: 288:

Φιλώτας Βίθυ[ι χ]αίρειν· τῆς παρὰ Ζευξίδος | γραφείσης πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῆς ὑπὲρ τῶν | κατὰ Νικάνορα κατακεχόρισθαί σοι τὸ ἀντίγραφον· σύνταξον οὖν συντελεῖν | καθότι ἐπέσταλται· ||⁵ ἔρρωσο· γρ', Ἀρτεμισίου κ'. | Ζεῦξις Φιλώται χαίρειν· | εἰ ἔρρωσαι, τόδε [εὖ] ἄν εἴη· καὶ ἀ[ύ]τοι δὲ | ὑγιαίνομεν· τοῦ γραφέντος πρὸς | ἡμᾶς προστάγματος παρὰ τοῦ βα- ||¹⁰σιλέως ὑπὲρ Νικάνορος τοῦ ἐπὶ τοῦ | κ[ο]ιτ[ῶ]νος ὑπογέγραπταί σοι τὸ ἀντί[γρ[αφο]ν· κα[λῶς] ἄν οὖν ποιήσῃς συν[τά]ξας [ἐπακ]ολου[θ]ήσαντας τοῖς | [ἐπισταλ]εῖσ[ι]ν συντελεῖν ὡσπερ οἴ||¹⁵ [ε]ται δεῖν· [γ]ρ', Ἀρτεμισίου γ' | βασιλεὺς Ἀντίοχος | Ζεῦξιδι χ[αί]ρειν· Νικάνορα | τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτ[ῶ]νος ὄντα τῶν | φίλων διὰ τὸ [. .]ν[— —]ρίνειν ἐν τιμῇ ||²⁰ [καὶ πίστε]ι T[. . .]N[. . .]9-11. . .] συντε[[θρα]μμένον ἡμῖν [πεποι]ῆσθαι ἀποδεί[[ξ]εις ἐκτεγεῖς [τ]ῆς αὐτοῦ πίστε[[ω]ς καὶ εὐνοίας, [ἠβουλό]μεθα μὲν | ἀπολῦσαι [. .]ν- [. .]μ[. . .]να ἀξίως ||²⁵ τῶν προγεγραμμ[έν]ων [. . .]ΤΕΥΧ[— — —] | [. .]ΩΝ παρ' ἡμῶν φιλανθρώπων οὐχ ὑ[πο]μμένοντος δια[. . .] ἐ]φ' ἕτερα προσ[μ]ε[ρ]ισθῆναι, ἀποδεδε[ί]χα]μεν ἐν τῇ ἐ[πέ]κεινα τοῦ Ταύρου ὡσπερ αὐτὸς ἡ||³⁰ξίωσεν ἀρχιερέα τῶν ἱερῶν πάντων, πεπεισμένοι καὶ διὰ τὸ ἦθος | ἐξάξιν τά τε κατὰ τὰς θυσίας καὶ | τὰ λοιπὰ ἀξίως τῆς ἡμετέρας | σπουδῆς, ἣν ἔχομεν περὶ ταῦτα, ||³⁵ προαιρούμενοι αὔξιν ὡσπερ προσήκόν ἐστιν· ωἰόμεθα δὲ δεῖν εἶναι ἀ[ύ]τὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἱερῶν καὶ τὰς προσόδους τούτων, καὶ τὰλλα διεξάγεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καθὰ καὶ ἐπὶ τοῦ πάπ||⁴⁰που ἡμῶν ὑπὸ Δίωνος· σύνταξον | οὖν συνεργεῖν αὐτῷ εἰς τὰ προσ[ή]κοντα τοῖς προδηλωμένοις· | καταχωρίζειν δὲ αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς | συγγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ||⁴⁵ χρηματισμοῖς οἷς εἴθιστα· καὶ τῆς | ἐπιστολῆς τὸ ἀντίγραφον ἀνα[γρ]άψαντας εἰς στήλας λιθίνας | ἐχθεῖναι ἐν τοῖς ἐπιφανεστά[τοις] ἱεροῖς· ||⁵⁰ γρ', Δ[ύσ]τ[ρ]ου κγ'. (PHI)

LIT MALAY 1987: 6–17; SHERWIN-WHITE / KUERT 1993: 197–199; MA 1999: 288–292.

Yukarıdaki belge, Balıkesir İli'ne bağlı Pamukçu Beldesi'nde³ bulunmuş bir mektuptur. Kral III. Antiokhos'un Anadolu Valisi Zeuksis'e hitaben yazdığı bu metni adı geçen vali gereğinin yapılması için Philotas adlı bir yöneticiye yönlendirmiştir. MA 1999: 291, Livius'a dayanarak, mektupta adı geçen Philotas'ın M.ö. 190 yılında Abydos'taki Seleukos garnizonunun komutanı olabileceğini ileri sürmektedir. Tabii ki mektubun yazılış tarihi ile M.ö. 190 yılı arasında insan yaşamına göre, pek fark olmamakla birlikte, aynı dönemde Philotas adlı birden fazla kişinin olabileceği ihtimalini de göz ardı etmemek gerekir. Mektubun bulunduğu yeri göz önüne alırsak; Philotas adlı bu kişi Seleukoslar tarafından Mysia Valiliği'ne atanmış bir yönetici ya da Mysia Bölgesi'nde Seleukoslar'ın himayesini kabul etmiş yerel bir yönetici olabilir. Adı geçen Philotas da mektubu Bithys adlı, muhtemelen daha düşük rütbeli bir başka yöneticiye iletmiştir.

Mektubun içeriğine girmeden önce, yazılış tarihine dikkati çekmemiz gerekir: MALAY 1987: 15–16, yazım tarihi olarak Seleukos *Era*'sına dayanarak, M.ö. 209 yılının Mart ve Mayıs aylarını işaret etmektedir. SHERWIN-WHITE / KUHRT 1993: 198'e göreyse, bu tarih M.ö. 210 yılına çekilmelidir. Yazarlar, buna neden olarak da, III. Antiokhos'un mektubu muhtemelen Doğu Seferi sırasında İran içlerinde veya yakınlarındayken yazmış ve mektubun ancak M.ö. 209 yılının Mart ayında ilgililere ulaşmış olabileceğini ileri sürmektedirler.

Belge bir başrahip ataması ile ilgilidir. ROBERT'in (1962: 381) bu yerleşim yerinde kutsal balık figürlü antik bir havuz bulması nedeniyle, MA 1999: 291, burada yerel bir tapınak olması gerektiğini savunmakta ve böylece, mektubun buraya iletme sebebi hakkında bir fikir yürütmektedir. Belgeye göre, III. Antiokhos'un saray mabeyincisi ve çocukluk arkadaşı Nikanor, ἐπέκεινα τοῦ Ταύρου (st. 30) = "Torosların ötesindeki" tüm tapınaklara başrahip olarak atanmıştır. Ayrıca kendisine tüm bu tapınakların gelirlerinin kontrolü görevi de verilmiştir. Amyzon'da bulunan yazıtlardan anlaşıldığına göre, bu şahıs görevini en azından M.ö. 200 yılına kadar sürdürmüştür (MALAY 1986, 16–17).

Belge bize Seleukoslar hakkında çok önemli bilgiler de sunmaktadır: Öncelikle; bu mektuptan hareketle devletin eyaletlere bölünmüş olduğunu; eyaletlerin de kendi içlerinde çeşitli yönetim bölgelerine ayrılmış bulunduğunu

³ Bu yerleşim Bizans Çağı'nda Pteleai olarak adlandırılmaktadır: bk. ROBERT 1962: 381,

söyleyebiliriz. Nikanor'un başrahip olarak atanmasıyla ilgili olarak da, III. Antiokhos'un siyasi otoritesini dini otoriteyle de pekiştirme arzusunu görebiliriz. Ayrıca tüm tapınaklardaki gelirlerin Kralın çocukluk arkadaşının yönetimine geçmesi, O'nun bu dönemde bir mali sıkıntı içerisinde olduğunu da gösteriyor olabilir. Belgenin buluntu yeri de söz konusu bölgenin; en azından M.ö. 210–209 yıllarında neredeyse kesin bir şekilde Seleukos egemenliğinde olduğunu göstermektedir. Fakat elimizdeki belgeler bu bölge için sınırlı olduğundan bölgedeki Seleukos egemenliğinin sınırlarını kesin olarak çizmemiz mümkün görünmemektedir.

C. AIOLIS

1. Kyme

A Liv. 32,11,15:

Sub idem tempus Seleucus proditam Phocaeam, porta una per custodes aperta, recepit, et Cy-me aliaeque eiusdem orae urbes ad eum metu defecerunt.

B Liv. 32,18,1–2:

Per idem tempus Seleucus Antiochi filius, quum per omne hibernorum tempus exercitum in Aeolide continuisset partim sociis ferendo opem, partim, quos in societatem pellicere non poterat, depopulandis, transire in fines regni Eumenis, dum is procul ab domo cum Romanis et Rhodiis Lyciae maritima oppugnaret, statuit.

C [Ephesos /Aiolis]

IGSK 6, 3; OGIS 242:

[Κυ]μαί[ων | βασιλεὺς Ἀν]τίοχος Ἐφεσίων τῆ[ι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι χαίρειν· οἱ ἀφι] | [κό-
μενοι(?) π]ρὸς ἡμᾶς Κυμαῖοι πρότερον μὲν — — — καὶ νῦν {ὁ δεῖνα} | — — —] ἡμῖν ὄν
ιδιόξενος ἔμφα[νίξει — — — | — — — μὴ κ]αθυστερεῖν καὶ μηδεμ[ίαν — — — ||⁵ — —
—] (PHI)

LIT MEYER 1925: 82; WELLES 1934: 88; HOSEK 1974: 199.

HOSEK 1974: 199'a göre, A'da, III. Antiokhos'un M.ö. 191 yılında Roma ve Rhodos birleşik donanmasını yenmesinin ardından Phokaia, Kyme (İzmir / Aliğa) ve Samos kentlerini kendi tarafına çekmesinden bahsedilmektedir. Adı geçen kentler açısından bu taraf değiştirmenin nedeninin daha önce kurulmuş

bir gönül bağı veya III. Antiokhos'un çabaları değil; daha çok, kazanılan zaferin ardından bu kentlerin politik geleceklerinin III. Antiokhos'un yanında daha güvende olacaklarını hissetmeleri olduğunu düşünebiliriz.

B ise, A'nın kronolojik olarak devamı niteliğindedir. Bu metinden anlaşıldığına göre, Seleukos birliklerinin Aiolis bölgesinde kışı geçirdikleri sırada, Kyme dâhil Aiolis kentleri III. Antiokhos'a müttefiklik sunmuşlar; fakat, aynı zamanda kralın Aiolis topraklarını yağmalaması sonucunda, bu girişimlerinden vazgeçmişlerdir. (HOSEK 1974: 199) III. Antiokhos'un hangi nedenle bu yağmalamayı yaptığı anlaşılacakla birlikte, kralın taraftarlar kazanarak bölge için uzun vadeli düşünmek yerine kısa yoldan giderek, bir yağmalama hareketine girişmesi; O'nun Aiolis Bölgesi'nde kalıcı olmak istemediğinden veya kalıcı olamayacağını düşünmesinden ileri geliyor olabilir. Tabii ki, bir de savaş şartları göz önüne alınmalıdır ki; bu şartlarda, III. Antiokhos bu girişimde acil maddi kaynak teminini amaçlamış olabilir.

C belgesi Ephesos'ta bulunmuş, oldukça fragmanlı olan bir mektup olup bizzat Kral Antiokhos tarafından Ephesoslular'a hitaben yazılmıştır. Mektubun gönderilme sebebi ise, anlaşıldığına göre Kymeliler ve Ephesoslular arasında yaşanan bir sorundur. Kymeliler, durumu Kral Antiokhos'a aksettirmişler ve bunun sonucunda O da müdahale etmiştir. Fakat, belgedeki bizce en önemli unsur adı geçen βασιλευς Ἀντίοχος (st. 1) = "Kral Antiokhos"un, III. Antiokhos olup olmadığıdır. WELLES 1934: 88, DITTENBERGER 1932: 396 ve MEYER 1925: 82, yazı karakterinden yola çıkarak belgede adı geçen kralın, I. veya II. Antiokhos olması gerektiğini savunurlarken; HICKS 1890: 149, belgede adı geçen kralın III. Antiokhos olduğunu savunmakta ve metni Kralın Roma ile savaştığı döneme tarihlendirmektedir. Yine aynı yazara göre, C belgesine konu olan Kymeliler ve Ephesoslular arasındaki sorunun arkasında Roma'nın Batı Anadolu'daki faaliyetleri yatmaktadır. Eğer, bizde HICKS gibi C belgesinde sözü edilen kralın III. Antiokhos olduğunu kabul edersek, Kyme Kenti'nin III. Antiokhos'un otoritesini tanıdığı ve O'nu olaylarda bir hakem olarak gördüğü sonucunu çıkarabiliriz. Fakat elimizde yeterli somut deliller bulunmadığından, bu konuda kesin birşey söylemek şu sırada mümkün değildir.

D. IONIA

1. Ephesos

A Porph. F 46:

Antiochus volens Iudaeam recuperare et Syriae urbes plurimas, Scopam ducem Ptolemai iuxta fontes Iordanis, ubi nunc Paneas condita est, inito certamine fugavit et cum decem millibus armatorum obsedit clausum in Sidone. Ob quem liberandum misit Ptolemaeus duces inclytos Aeropum et Menoclem et Damoxenum, sed obsidionem solvere non potuit, donec fame superatus Scopas manus dedit et nudus cum sociis dimissus est. Quodque ait 'comportabit aggrerem' illud significat, quod praesidium Scopae in arce Ierosolymorum annitentibus Iudaeis multo tempore oppugnari et ceperit alias urbes, quae prius a Ptolemaei partibus tenebantur, Syriae et Ciliciae et Lyciae. Eo enim tempore captae sunt Aphrodisias et Soloe et Zephyrion et Mallos et Anemurium et Selenum et Coracesium et Coricus et Andriace et Limyra et Patara et Xanthus et ad extremum Ephesus: de quibus universis et Graeca et Romana narrat historia.

B Liv. 33,38,1-2 :

Eodem anno Antiochus rex, quum hibernasset Ephesi, omnes Asiae civitates in antiquam imperii formulam redigere est conatus.

C Pol. 18,40a:

ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς πάνυ ὠρέγετο τῆς Ἐφέσου διὰ τὴν εὐκαιρίαν, τῷ δοκεῖν μὲν κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν ἐφ' Ἑλλησπόντου πόλεων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἀκροπόλεως ἔχειν θέσιν, κατὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀμυντήριον ὑπάρχειν αἰεὶ τοῖς Ἀσίας βασιλεῦσιν εὐκαιρότατον.

D [Ephesos / Ionia]

IGSK 6, 3; OGIS 1, 242:

Bk. C. Aiolis: 1. Kyme, C Belgesi

LIT MA 1999: 114.

C pasajında M.ö. 197'de, Ephesos'un (İzmir / Efes) stratejik önemi sebebiyle ve ilerideki operasyonları için bu yerleşimi üs olarak kullanmak isteyen III. Antiochos'un buraya sahip olma arzusundan bahsedilmektedir (MA 1999: 114). C'de dile getirilen Kral'ın bu arzusunun, A ve B pasajlarından anladığımız kadarıyla, gerçekleştiğini görüyoruz. A pasajında III. Antiochos'un M.ö. 197 yılında düzenlediği büyük seferi sırasında, Kilikia, Pamphilia, Lykia ve İonia bölgelerindeki hangi kentleri Ptolemaioslar'ın kontrolünden aldığı sayılmakta

ve Kral'ın ele geçirdiği söz konusu kentler arasında Ephesos'un adına da rastlanılmaktadır. B'de ise, M.ö. 196 yılına denk geldiği tespit edilen kışta III. Antiokhos Ephesos'ta konakladığından söz edilmektedir. A, B ve C pasajlarını birlikte ele alacak olursak; Ephesos'un en erken M.ö. 197'de, en geç ise M.ö. 196'da Seleukos egemenliğine geçtiğini söyleyebiliriz. Fakat elimizdeki belgelerin yetersizliğinden dolayı, Ephesos'taki Seleukos egemenliğinin hangi tarihe kadar devam ettiği hususunda yorum yapamamakla birlikte; söz konusu egemenliğin M.ö. 190 yılına kadar devam etmiş olması olasıdır.

Bir mektup olan D belgesi bizzat III. Antiokhos tarafından Ephesoslular'a yazılmıştır. Mektubun yazılış sebebi ise, Ephesoslular ve Kymeliler arasındaki, eksik kısımdan dolayı anlayamadığımız, bir sorundur. Kymeliler, durumu Kral Antiokhos'a aksettirmişler ve bunun sonucunda O da müdahalede bulunarak bu mektubu kaleme almıştır. Belgede tarih belirtilmediğinden bu olayın ne zaman gerçekleştiği bilemiyoruz. Fakat bu belgenin Ephesos'ta bulunması, tıpkı Kyme'de olduğu gibi Ephesos'un da, III. Antiokhos'un otoritesini tanıdığını göstermektedir. B ve C'yi de göz önünde bulundurarak D'nin en erken M.ö. 197 yılında yazıldığını söyleyebiliriz.

2. Klaros

A [Klaros / İonia]

ROBERT 1964: 18; MA 1999: 362:

βασιλέα Ἀντίοχου | βασιλέως μεγάλου Ἀντίοχου | Διοσκουρίδης Χάρητος. (PHI)

LIT MA 1999: 362.

Bir heykel kaidesinin üzerindeki *in situ* halde bulunmuş bu yazıt, Apollo Tapınağı'nın yanında bulunmuş olup Khares oğlu Dioskourides adlı bir kişi tarafından III. Antiokhos'u onurlandırmak için diktirilmiştir. Üzerindeki heykeli kayıp olan bu yazıttaki, MA 1999: 363'e göre, onurlandırmayı yapan kişi, bir Seleukos memuru veya Kral'ın Klaros'lu (İzmir / Menderes) bir dostudur. Bu belge bize Kral'ın kent üzerinde nasıl bir otoritesi olduğunu tam olarak göstermiyor olsa da, kendisine burada saygı duyulduğu açıktır.

3. Priene

A [Priene / Ionia]

CROWTHER 1993: 43; SEG 43, 850; MA 1999: 346; IGSK 69/1, 113:

[τὸ παρ]ᾶ Λαοδικέων. | Κύδωρος Διονυσίου εἶπεν· ἐπειδὴ ἐκ πλ[ε]ίονος [χρόν]ου δικῶν οὐ[σ]ῶν ἀδικάστων παρ' ἡμῖν ὁ δῆμος ἔπε[μ]ψε πρεσβείαν πρὸς | Ζεῦξιν περὶ ξενικοῦ δικαστηρίου, Ζεῦξίς [δ]ὲ ὑπολαμβ[ά]||[ν]ων μάλιστα προστήσασθαι τῶν κατὰ τὰς δίκας [δε]-όντας τοὺς πα[ρὰ] ||⁵ Πριηνέων ἀποσταλησομένους δικαστὰς, ἔγρ[αψ]εν αὐτῶν τῆ β[ο]-[υ]||[λ]ῆ καὶ τῶι δήμῳ, ὅπως προχειρίσ[ω]νται δικαστὰς τρεῖς ὡς ἐπει|κεστάτους καὶ πέ-μψωσι πρὸς ἡμᾶς· ἀποστειλαντός τε καὶ τοῦ δ[ή]||μου πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν, Πριηνεῖς ὄντες ἡμῶν φίλοι ἔπεμψαν δικαστὰς Μενίσκον Μητροδώρου, Ἀγίαν Σίμου, Μόλωνα Διαγ[ό]||¹⁰ρου, οἱ παραγενόμενοι εἰς τὴν πόλιν ἐδίκασαν τὰς δίκας δικαί[ως] | κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας ἡμῖν νόμους· ἐπεὶ δὲ καλῶς ἔχον ἐσ[τὶ] | τιμᾶσθαι τοὺς εὐνοὺς ἄνδρας, τύχη ἀγαθῆ καὶ ἐπὶ σωτηρίαι δεδ[ό]||[χ]θαι τῆ βουλή καὶ τῶι δήμῳ, Ζεῦξιν μὲν ἐπ[η]νήσθαι ἐπὶ τῶι γράψα[ι] | [Π]ριηνεῦσιν, Πριηνεῖς δὲ ἐπὶ τῶι πέμψαι ἄν[δ]ρας κα[λ]οὺς καὶ ἀγαθοὺς, τοῦ[ς] ||¹⁵ δὲ δικαστὰς Μενίσκον Μητροδώρου, Ἀγίαν Σίμου, Μόλωνα Διαγόρου | ἐπ[η]νήσθαι τε καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς τὸ θέατ[ρ]ον καὶ στεφ[α]||νοῦσθαι ἕκαστον αὐτῶν χρυσῶι στεφάνῳ καθ' ἕκαστον ἔτος δι[ὰ] | [β]ίου ἐν τῶι ἀγῶνι τῶι γυμνικῶι τῶι συν-τελουμένῳ ἐν τοῖς Ἀντ<ι>οχ[εῖ]||οις, ἐπ[η]νήσθαι δὲ καὶ τὸν συναποσταλέντα αὐτοῖς γραμματέα Ἡγ[έ]||²⁰πολιν Ἡγίου καὶ στεφανωθῆναι ἐν τοῖς Ἀντιοχείοις ἐλαίας στεφά|νωι· περὶ δὲ τοῦ καλεῖσθαι εἰς τὴν προεδρίαν τοὺς δικαστὰς καὶ τῆς | ἀναγγελίας τῶν στεφάνων ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τὸν τε | ἀγωνοθέτην καὶ τοὺς πρυτάνεις τοὺς ἐκάστοτε γινομένους· | ὑπάρχειν δὲ τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμ πρυτανείῳ σίτησιν καὶ ἔφοδον ||²⁵ ἐπὶ τὴν βουλήν καὶ τὸν δῆμον πρώτους μετὰ τὰ ἱερά· ἴνα δὲ καὶ ὁ δῆμο[ς] | ὁ Πριηνέων εἰδήσῃ τὰ ἐψηφισμένα, ἐλέσθαι πρεσβευτήν, ὃς ἀφ[ι]||κόμενος εἰς Πριήνην τὸ τε ψήφισμα ἀποδώσει καὶ τὴν τοῦ δήμου[υ] | εὐνοίαν ἐμφανίσει, ἣν ἔχει πρὸς Πριηνεῖς, παρακαλέσει τ[ε] | αὐτοὺς ποιήσασθαι τὴν ἀν[α]γγελίαν τῶν ἐψηφισμέ||³⁰ων στεφάνων τοῖς τε δικασταῖς καὶ τῶι γραμματεῖ | ἐν τῶι ἀγῶνι τῶν Διονυσίων, ὅταν [σ]υντελώσι τὰς πρώτας | σπονδάς, καὶ ἴνα ἀναγραφῆι τὸ ψήφισμα εἰστήλην καὶ σταθῆι | ἐν τῶι ἱερῶι τῆς Ἀθηνᾶς· εἶναι δὲ τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐπὶ σω-|τηρίαι τῆς πόλεως· τοὺς δὲ ἔξεταστὰς [ἀν]αγράψαντας ||³⁵ αὐτὸ εἰς λεύκωμα θεῖναι ἐν τῶι Ἀρ[τέμιδος] θησαυρῶ[ι]. | πρεσβευτῆς Κύδωρος Διονυσίου. (PHI)

B [Priene / Ionia]

DMITRIEV 1993: 43; SEG 41, 998; MA 1999: 348; IGSK 69/1, 46:

[ἐπὶ σ]τεφανηφόρου [— — — μηνὸς | Μετ]αγειτνιώνος [— — — ἐτίμησεν ἢ βουλή καὶ ὁ δῆμος] | [Διοκ]λῆν Ἀμεινίου [σιτήσει ἐμ πρυτανείῳ καὶ | ἐμ Π]ανιωνίω[ι, σ]τ[ε]φάνῳ χρυσέῳ | καὶ πρ]οεδρίαί [ἐν τοῖς ἀγῶσιν ||⁵ καὶ σ]ώματος [ἀτελείαι.] | ὑπὲρ τ]ιμῶν Διοκλε[ῖ]. ἔδοξε [τῆ βουλή καὶ τῶι δήμῳ·] | Ἀπο[λ]λοφάνης Ἀκεσάνδ[ρου εἶπεν· ἐπειδὴ Διοκλῆς] | Ἀμεινίου ἀνὴρ ὦν καλὸς [καὶ ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος,] | ἐκτενῆ καὶ πρόθυμον ἐμ π[ᾶσι παρασκευαζόμενος] ||¹⁰ αὐτὸν διετέλει καὶ τὴν Δ[— — —] | πολιτείαν τὰ βέλτιστα, καὶ [κοινῆ παντὶ τῶι δήμῳ] | ἰδία τε τοῖς ἐντυγχάνουσιν αὐτῶι τῶν πολιτῶν] | εὖνουν αὐτὸν καὶ πρόθυμ[ον παρείχετο, ἐπιμελοῦ]||μενος τῶν τῶι δήμῳ σ[υμφερόντων· θλιβομένου δὲ τοῦ] ||¹⁵ δῆμον κατὰ τὴν σιτικ[ὴν οικονομίαν ἀποσταλεῖς] | πρὸς Ζεῦξιν τὸν τοῦ βασιλέ[ως στρατηγὸν μετὰ τοῦ] | συναποδειχθέντος οὐκ ἀτ[ελῆ] ἐποίησατο τὴν ἐντευξιν, | ἀ[λ]λ' ἔλαβε τῶι δήμῳ[ι δωρεὰν δραχμᾶς? — — — καὶ τὰ χρή]μα[τά] τε ταῦτα ἀπο[δέδωκεν καὶ τὰς ἄλλας

δωρεὰς ἄς κα||²⁰τὰ] τὴν ἐνεστῶσα[ν σιτοδείαν παρὰ τῶν εὐνοικῶς ἐχόντων] | [τ]ῶι δήμῳ
 ἔλαβεν, [— — —] | ἐξαγωγῆν, ἀτελ[— — — | π]ρὸς τὸν δήμῳ[ν — — —] | .. . ΤΩΝΤ[—
 — —] (PHI)

LIT CROWTHER 1993: 40–69; MA 1999: 346–349.

A ve B birer onurlandırma yazıtlarıdır. A’da bir grup yargıç, B’de ise, bir grup vatandaş gerçekleştirdikleri hizmetlerden ötürü onurlandırılmaktadırlar. Metinlerin konumuz ile ilgili kısmı iki metinde de geçen Ζεῦξις = Zeuksis (A st. 4, B st. 16) adıdır. Bilindiği üzere Zeuksis, Seleukos Krallığı’nın Anadolu Valisi idi. A’dan anlaşıldığına göre, Laodikeialılar Zeuksis’e bir elçilik heyeti göndermişler ve O’ndan kentlerindeki birtakım hukuksal sorunların halledilmesi için yabancı yargıçlar göndermesini istemişlerdir. Zeuksis de bunun üzerine Priene’den (Aydın / Söke) bir grup yargıç Laodikeia’ya göndermiştir. (MA 1999: 347) Metnin üzerinde tarih belirtilmediğinden, bu olayın ne zaman gerçekleştiğini bilmemiz mümkün olmasa da, hem yazı karakteri hem de Zeuksis’in M.ö. 213–M.ö. 190 yılları arasında Anadolu Valisi konumunda olması, metni M.ö. II. yüzyılın başlarına tarihlenmemizi mümkün kılmaktadır (CROWTHER 1993: 56 – 57). Her ne kadar A metni bize, kesin bir tarihlendirme yapmaya imkân vermese de, mevcut belgeler ışığında en azından M.ö. II. Yüzyılın ilk 10 yılında Priene ve Laodikeia kentlerinin ya tamamen Seleukos egemenliğinde ya da Seleukos egemenliğine karşı yarı bağımsız kentler olduğunu göstermektedir. Ayrıca A’da adları yer alan yargıçların Antiokheia Şenlikleri’nde (Antiokhos Onuruna Düzenlenen Oyunlar) onurlandırılmalarının karara bağlanmış olması da bu iddiamızı güçlendirmektedir.

B metnin de ise, bir grup Priene vatandaşı, büyük ihtimalle Zeuksis’in talebi doğrultusunda, Ζεῦξιν τὸν τοῦ βασιλέως στρατηγὸν (st. 16) yani “Kralın komutanı Zeuksis”e buğday yardımında bulunmuşlar ve bu hizmetleri sebebiyle de kent meclisi tarafından onurlandırılmışlardır (MA 1999: 349). Bu yazıt, MA 1999: 348 tarafından M.ö. 196–M.ö. 190 yılları arasındaki zamana tarihlendirilmektedir. Metnin oldukça fragmanlı bir bölümünden, şüpheli olsa da, seçilebilen vergi muafiyeti sözü, eğer MA’nın görüşü doğruysa, kentin yaptığı buğday yardımına karşılık Zeuksis tarafından verilmiş bir lütuf olabilir ki, bu durum Priene Kenti’nin Seleukos egemenliğinde olduğunu güçlü bir şekilde gösterir niteliktedir.

4. Smyrna

A Liv. 33,38,1-7:

Bk. A. Troas: 3. Lampsakos, A belgesi

B [Smyrna/Ionia]

IGSK 24/2, 584:

[— — —]PE[.]E[— — — | — — —]α καὶ παρ' ἡμῖν ἀν[αγγεληθῆναι ἐν τῇ πανηγύρῃ τῶν κυν]νείων, ἐπαινοῦσιν δὲ καὶ τ[οὺς ἄνδρας τοὺς ἐπιδεδωκό]τας ἑαυτοῦς] προθύμως εἰς τὰ ἑαυτῶν πρά[γματα τὸν δεῖνα τοῦ δεῖνος | — — —] Ἑρμονόμου, Ἀπολλᾶν Λυκίου ἐπ[ί τε — — — ||⁵---]ς εἰς τὸν δῆμον τὸν Ζμυρναίω[ν — — —] ἐν παντ]ι καιρῷ καὶ ἐπὶ τῷ ἀπαχθέντων τ[ινῶν τῶν πολιτῶν ὑπὸ ληστῶν | προθ]ύμος εἰς τὰ αὐτῶν συμφέρον [τα ἑαυτοῦς παρεισχῆσθαι — — — | — — —] ἀμένους καὶ στεφανοῦσι ἕκαστ[ον αὐτῶν χρυσῷ στεφάνω] ἐν | τοῖς Ἀν]τιοχείοις τοῖς πρώτοις συντελ[εσθησομένοις τῷ αγῶνι τῷ τρα||¹⁰γαιδ]ῶν ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ εὐνοίας τῆ[ς εἰς τὸν δῆμον παρακαλοῦσιν | δὲ κ]αὶ ἡμᾶς ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι [ὅπως ἀναγορευθῶσιν οἱ στέ]φαν]οι ἐν τῇ πανηγύρῃ τῶν κυννείω[ν ἐπελθόντες δὲ οἱ πρεσβευταὶ | διε]λέγησαν τῷ δήμῳ καθότι ὁ δ[ῆμος ὁ Ζμυρναίων ἐν-ετείλατο, | ἀναγ]γέλλοντες τὴν εὐνοίαν ἣν ἔχ[ων ὁ δῆμος ὁ Ζμυρναίων διατελεῖ πρὸς ἡ||¹⁵μᾶς. ὁ]πος οὖν καὶ ὁ δῆμος φαίνεται [τά ἐψηφισμένα τίμια ὑπὸ τοῦ δήμου | τοῦ Ζμ]-υρναίων προσδεγμένος [φιλανθρώπως καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν δ]ιατηρῶν βεβαίως. ἀγαθῆι τ[ύχηι. δεδόχθαι τῷ δήμῳ. ἐπαινέσαι μὲν | τὸν] δῆμον τὸν Ζμυρναί[ων ἐπὶ τε τῇ φιλίας καὶ εὐνοίας ἣν ἔχων διατε]λεῖ πρ]ὸς ἡμᾶς καὶ περὶ [— — — ||²⁰ Ζμυρ]ναίων ἀεὶ τι ἀγαθόν[— — — | — — —] καὶ τιμηθῆ τιμαῖς [ταῖς ἀξίαις — — — | — — —] οἱ πρεσβευταὶ [— — — | — — —] ὄν βουλ[— — —]

LIT MA 1999: 50, 173.

Yukarıdaki pasajda Kral III. Antiokhos'un, Smyrna (İzmir) ve Lampsakos ile olan ilişkisinden bahsedilmekte olup yazara göre, M.ö. 196 yılında, III. Antiokhos Smyrna ve Lampsakos'a hem askeri hem de diplomatik bağımsızlıklarını bir hediye olarak bahşetmektedir. BOUZEK 1974: 188, bu pasajı M.ö. 196 yılına tarihlendirmektedir. MA 1999: 173 de bu tarihlemeyi kabul etmekte ve adı geçen bu iki kentin siyasi olduğu kadar askeri güçle de Seleukoslar'a karşı durdukları için, III. Antiokhos'u kendilerine özgürlüklerini vermek zorunda bıraktıkları çıkarımını yapmaktadır. Kralın bu girişiminin amacı her ne kadar Livius tarafından belirtilmemiş olsa da, bize göre, bu girişimin amacı, O'nun Roma'nın bu dönemde Anadolu'ya ilgi duymaya başlamasına karşılık olarak; Batı Anadolu'yu siyasi olarak kendine çekme arzusu olmalıdır. Fakat, her ne kadar, MA 1999: 50, Smyrna'nın Roma ile III. Antiokhos arasında gerçekleşen savaşın başlamasıyla, taraf değiştirip Roma yanında yer aldığını iddia etse de, mevcut belgeler ışığında

Smyrna ile III. Antiokhos arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğunu ve ne süreyle devam ettiğini bilememekle birlikte, Smyrna'nın savaşın ilerleyen aşamalarında Roma ile birlikte hareket ettiğini biliyoruz.

B belgesinde konumuz ile ilgili olan tek kısım Antiokhos onuruna düzenlenen oyunlar anlamına gelen olan Ἀντιοχείοις (st. 10) kelimesidir. Bu bize belgenin yazıldığı tarihte, Smyrna'nın Seleukos egemenliğinde olduğunu göstermektedir. Fakat belgenin yazılış tarihini oldukça fragmanlı olmasından dolayı anlayamadığımız için Seleukos egemenliğinin tarihi sınırlarını da çizmemiz mümkün görünmemektedir. Diğer bir sorun da, düzenlenen bu oyunların, konumuzun baş aktörü, III. Antiokhos adına mı yoksa Antiokhos adındaki diğer Seleukos krallarından birinin adına mı yapıldığıdır. HERRMANN 1965: 56, bu oyunların adına düzenlenen kişi olarak I. Antiokhos'u, ROBERT / ROBERT 1954: 287 ise, II. Antiokhos'u işaret etmektedirler. Fakat belge oldukça fragmanlı olup tarihsel bir saptamaya izin vermemesi pekâlâ, bu oyunların III. Antiokhos onuruna düzenlenmiş olması ihtimaline açık kapı bırakmaktadır ki; bizce III. Antiokhos bölgeyle ne kadar ilgilendiğini bildiğimizden dolayı bu durum mümkündür.

5. Teos

A [Teos/Ionia]

HERRMANN 1965: 29–160; PIEJKO 1991: 13–69; SEG 41, 1003; MA 1999: 308–309:

Τιμού[χων καὶ στρατηγῶν γνώμη· ἐπειδὴ βασιλεὺς] | Ἀντίοχος — | .ιστη[— | . . . 9–10 . . .
π]ροαίρεσιν κ[αὶ δια]φ[υ]λάσσω[ν .4..]ΑΡΑΠ[. . .]⁵ . . . 9–10 . . .] γ' ἑαυτῶι διὰ προ-
[γόνω]ν ὑπάρχουσα[ν εὐ]νοϊαν κα[ὶ | . . 8–9 . . .] . τασθαι προαιρούμενος πολλαπλασ[ι.]ν,
κοινὸς [εὐ]εργέτης πρ]οείρηται γίνεσθαι τῶν τε ἄλλων Ἑλληνίδωμ [πό]λεων καὶ τ]ῆς πόλεως
τῆς ἡμετέρας, καὶ πρότερόν τε ὑπάρ[χων] ἐν τῇ ἐπέκεινα τοῦ Ταύρου πολλῶν ἀγα-θῶν
ἐγένετο παραί||¹⁰τιος ἡμί[ν] καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους ἀποκατέστησε τὰ
πράγματα εἰς συμφέρουσαν κατάστασιν καὶ ἐπιδημήσας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν καὶ θεωρῶν
ἐξησθενηκότας | ἡμᾶς κα[ὶ] ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις διὰ τε τοὺς συνεχεῖς | πολέ-
μου[ς] καὶ τὸ μέγεθος ὧν ἐφέρομεν συντάξεων καὶ βουλόμενος ||¹⁵ τὰ τε πρὸς τὸν θεὸν
εὐσεβῶς διακείσθαι ὡς καθιέρωσεν ἡμῶν τὴν πόλιν | καὶ τὴν χώραν <καὶ> θέλων
χαρίζεσθαι τῶι τε δήμῳ καὶ τῶι κοινῶι τῶν | περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν παρελθῶν εἰς τὴν
ἐκκλησίαν αὐτὸς | ἀνήκε τῆ[ν] πόλιν καὶ τὴν χώραν ἡμῶν ἱερὰν καὶ ἄσυλον καὶ
ἀφορολόγητον κ[αὶ] τῶν ἄλλων ὧν ἐφέρομεν συντάξεων βασιλεῖ Ἀττά||²⁰λωι ὑπεδέξατο
ἀπολυθήσεσθαι ἡμᾶς δι' αὐτοῦ, ἵνα γενομένης ἐ|παυξήσ[ε]ως τῶν κατὰ τὴν πόλιν μὴ μόνον
εὐεργεσίας λάβῃ τὴν | ἐπιγραφ[ῆ]ν τῆς τοῦ δήμου, ἀλλὰ καὶ σωτηρίας· ἐπεδήμησε δὲ καὶ | ἐν

τῆ πόλει μετά τε τῶν φίλων καὶ τῶν ἀκολουθουσῶν αὐτῶι δυνά|μεων ἀπόδιξεν ποιούμενος μεγίστην τῆς προϋπαρχούσης αὐτῶι πίσ||²⁵τεως πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, καὶ μετὰ ταῦτα πολλῶν ἀγαθῶν πα|ραΐτιος δ[ι]ατελεῖ γινόμενος ἡμῖν παράδειγμα πᾶσιν ἐκτιθεὶς τοῖς Ἑλλη[σι]ν ὄν | τρόπον προσφέρεται πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ εὐνοὺς ὑπάρχοντας αὐτῶι, κα[ι] τ[ῶ]ν | μὲν συ[ν]τελεῖ τῶν ἀγαθῶν δι' ὧν εἰς εὐδαιμονίαν παραγίνεθ' ἡ πόλις ἡμ[ῶ]ν, | τὰ δ' ἐ[πι]τελέσει· ἐπιστεῖλας δὲ πρὸς τὸν δῆμον ὑπέλαβε δεῖν πέμψει [πρὸ]ς ||³⁰ [αὐτὸν π]ρεσβείαν ἢ συναλήσει περι ὧν ἔφη πεπεῖσθαι καὶ τῶι δῆμ[ω]ι συμ|[φέρειν,] καὶ τοῦ δήμου πρεσβευτὰς ἐξαποστίλαντος Διονύσιον Ἀπολλο[. . . 5 . . .], Ἑρμαγόραν Ἐπιμένου, Θεόδωρον Ζωπύρου ἐνεφάνισε τούτοις | [ὅτι πα]ραλέλυκε τὴν πόλιν εἰς αἰε καθότι ἐπηγίλατο ὧν συνετάξα|[μεν φ]όρων βασιλεῖ Ἀττάλωι· ὑπὲρ ὧν καὶ γράψας ἔφη ἐντετάχθαι τοῖς ||³⁰ [πρεσβευταῖ]ς ἀναγγέλλειν ἡμῖν καὶ οἱ πρεσβευταὶ ἀνήγγ[.]λαν ταῦ|[τα τῶι δῆμ]ωι· κατὰ ταῦτὰ δὲ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ βασίλισσα Λαοδίκη ἐν | [ἄ]πασι καιρ[ο]ῖς τὴν αὐτὴν ἔχουσα γνώμην διατελεῖ τῶι βασιλεῖ καὶ | [ἀ]δελφῶι κ[α]ὶ ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν φιλανθρώποις ἐκτενῆ καὶ πρό|[θ]υμον ἐ[αυτ]ῆν παρέχεται πρὸς τὰς εὐεργεσίας, καὶ τὰ μέγιστα ||⁴⁰ [τῶ]ν ἀγα[θῶ]ν ὁ δῆμος εἴληφε παρ' ἀμφοτέρων· ἵνα οὖν καὶ ἡμῖς ἐμ | [πα]ντὶ κα[ι]ρῶ]ι φαινώμεθα χάριτας ἀξίας ἀποδιδόντες τῶι τε βασι|[λε]ῖ καὶ τῆ [βα]σιλίση καὶ ὑπερτιθέμενοι ἑαυτοὺς ἐν ταῖς τ[ι]μ[αῖ]ς ταῖς πρὸς | [τ]ούτους κα[τὰ] τὰς εὐεργεσίας καὶ φανερός ἢ πᾶσιν ὁ δῆ[μο]ς| εὐπορίσ[ι]τως διακίμε[ν]ος πρὸς χάριτος ἀπόδοσιν· τύχη ἀγαθῆ· π[α]ραστήσαι ||⁴⁵ τῶι ἀγάματ[ι] τοῦ Διονύσου ἀγάλματα μαρμάρινα ὡς κάλλιστ[α καὶ] ἰε|[ρο]πρεπέστατ[α] τοῦ τε βασιλέως Ἀντιόχου καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐ[τ]οῦ [βα]σιλίσης Λαο[δι]κής, ὅπως ἀφέντες τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἱερὰν | καὶ ἄσυλον καὶ [π]αραλύσαντες ἡμᾶς τῶν φόρων καὶ χαρισ[ά]μενοι ταῦ[τα τῶι τε δῆμ]ωι καὶ τῶι κοινῶι τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν πα||⁵⁰ρὰ πάντων τ[ῶ]ν τιμὰς κομίζονται κατὰ τὸ δυνατόν κ[α]ὶ ναοῦ καὶ τῶν | ἄλλων με[τέ]χοντες τῶι Διονύσῳ κοιν[ο]ῖ σωτῆρε[ς] ὑπάρχωσι τῆς | [πό]λε[ω]ς ἡμῶν καὶ κοινῆ διδῶσιν ἡ[μῖν] ἀγ[αθὰ]· ἵνα δὲ καὶ τὰ | [ἐ]ψ[η]φισ[μέ]να συν[τε]λεῖται ἀποδείξει ἐπισ[τά]τας δ[ι]ύο ἐξ ἀπάντων | [τῶ]ν πο[λι]τῶν οἵτιν[ες] ἐπιμελήσονται τ[ῆ]ς τε κα[τα]σκευῆς τῶν ἀγαλ||⁵⁰μ[ά]τ[ω]ν καὶ τῆς ἀν[α]θέσεως· τὸ δὲ ἀργ[ύριον τὸ] εἰς ταῦτα διδόναι. (PHI)

B [Teos/Ionia]

HERRMANN 1965: 29–160; ΡΙΕΓΚΟ 1991: 13–69; SEG 41, 1003; MA 1999: 311–314:

[—] μετέχων [— | —]ης διαφυλάσση[— | —]το καὶ θυσιῶν καὶ σ[πονδῶν — | —] πρὸς αὐτὸν ἐπαύξη δια[— ||⁵ —]σαν εὐχαρίστως ἄγ[ειν — | —] Ἀντιόχ]εια καὶ Λαοδίκεια τ[— | —] κα[ὶ] ἰ συνεῖναι ἐν τῆ ἡμέ[ρα ταύτη πάντας | τοὺς τῆς πόλεως ἄρχο]ντας καὶ τοὺς περὶ [τὸν Διόνυσον τεχν]ίτας . . . 12–14 . . .]ς. κατασκευάσασθ[αι δὲ βωμὸν ἐκάστην ||¹⁰ τῶν] συμ[οριῶν ἐν τῶι] ἰδίῳ τόπῳ ἕνα παρὰ [τὸν βωμὸν τῆς συμ[ορίας] τοῦ τε β[ασιλέως] Ἀντιόχου Μεγάλου καὶ [τῆς ἀδελφῆς | αὐτ]οῦ βασιλ[ίσης] Λ[αοδίκης] καὶ συντελεῖν τὴν [θυσιαν | ἐπὶ] τούτου καὶ κα[τάρ]χεσθαι τῶν ἱερῶν τὸν ἱερέα τοῦ βασι[λέ]ως καὶ τῶν σπο[νδῶν] καὶ τῶν ἄλλων πάντων προ[ῖστας]||¹⁵θαι] αὐτὸν ἐν τῆ ἐορ[τ]ῆ ταύτη τῶν συντελουμένων ὑπὸ [τῶν | συμ]μοριῶν καθάπε[ρ] ὁ ἱερεὺς τοῦ Ποσειδῶνος ἐν τοῖς . . | .4 . .]εῖς προσέστηκεν· τὸ δὲ ἐσόμενον ἀνάλωμ[α καθ' ἐ]καστον] ἄνδρα τάξει μὲν [τὸν δῆμον [ἄπ]αξ ἐν ταῖς [πρώταις | ἀρχα]ιρεσίαις, τοὺς δὲ ταμίας τοὺς ἐκάστοτε γιν[ομένους] ||²⁰ διδό]ναι τοῖς τῶν συμμοριῶν προστάταις τὸ ταγὲν ἐκ τ[ῆς διοικ]ήσε[ω]ς ἔσχατον τῆ τετραδὶ τοῦ Λευκαθέωνος λαβόν[τας τὴν | ἀπογ]ραφήν παρὰ τῶν π[ρο]οστατῶν τοῦ πληθους τῶν ἐν ταῖς [. . 5 . .] . . κα[ὶ] τῶν ἐν ἡλικίαι κα[ὶ] τῶν ἀπογραψαμένων πρὸς αὐτοὺς [. . 5 . . | .4 . .] θύειν δὲ καὶ ἐορτάζειν καὶ τοὺς ἄλους πάντας τοὺς ο[ικοῦν]||²⁵τας] τὴν πόλιν

ἡμῶν ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις ἐκάστους κατὰ δύν[αμιν· | στε]φανηφορεῖν πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐν ἡμέραι ταύτ[η· παύε]σθαι δὲ καὶ τὰς ἐργασίας πάσας τὰς τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ χώ[ρα καὶ εἶ]ναι ἐ]χευρίας πᾶσι πρὸς πάντας ἐν τῇ ἡμέραι ταύτῃ· ἀναγ[ράψαι | δὲ τ]αύτην τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν ἱερὰν βύβλον· ἵνα δὲ καὶ καθιε[ρωμέ]||³⁰νος] ὁ τόπος ἢ τῷ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ Μεγάλῳ ἐν ᾧ τὰ μὲν ἐτέλεσε | τῶν ἀ]γαθῶν, τὰ δὲ ὑπέσχετο καὶ μετὰ ταῦτα ἐπετέλεσεν, ἀ]ναθεῖναι ἄ]γαλμα χαλκοῦν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὡς κάλλιστον [τοῦ βα]σιλέ]ως καὶ συντελεῖν θυσίαν ἐπὶ τῆς κοινῆς τῆς πόλεως ἐ[στίας | ἐν τ]ῷ βουλευτηρίῳ τῷ τε βασιλεῖ καὶ Χάρισιν καὶ Μνήμη καθ' ἕκ[αστον ||³⁵ ἔτο]ς τὰς ἀρχὰς μετὰ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ πρυτάνεως τὴν τ[ε τῶν | στρ]ατηγῶν καὶ τὴν τῶν τιμούχων καὶ τὴν τῶν ταμιῶν κατὰ το[.4.. | ...] εἰσιτητήρια τῆς ἀρχῆς ἀρχομένης ἀπ' ἀγαθῶν τῆι νομη[νία | τοῦ] Λευκαθεῶνος καὶ θύειν ἱερεῖον τέλειον, συντελεῖν δὲ θυσίαν | [τοῦ]ς ἐκ τῶν ἐφήβων μετὰ τοῦ γυμνασιάρχου τῆ αὐτῆ ἡμέραι καθότι γέγ[ρα]||⁴⁰πτ]αι, ἵνα μὴ πρῶτον ἄρξωνται πράσσειν τῶν κοινῶν πρὶν ἢ χάρ[ι]τα]ς ἀποδο[ο]ῦναι τοῖς εὐεργέταις καὶ ἐθίζωμεν τοὺς ἐξ ἡαυτῶν π[ά]ν[τα] ὕστερα καὶ ἐν ἐλάσσονι τίθεσθαι πρὸς ἀποκατάστασιν χάριτος | [καὶ] τὴμ πρῶτην αὐτοῖς εἰσοδὸν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ ταῦτα καλλίστην | [ποι]ήσο[μ]εν· τὰ δὲ ἱερεῖα τὰ εἰς τὰς θυσίας παριστάναι τοὺς πριαμέ||⁴⁵νους] τῷ πρῶτον ἔπει τὴν παράσχεσιν τῶν ἱερείων, τοῖς δὲ εἰσοῦσιν | [ἄρ]χ[ου]σιν καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἐφήβων τοὺς ταμίας· ὅσοι δ' ἂν νικήσαντες | [τοῦ]ς στεφανίτας ἀγῶνας εἰσελεύσων εἰς τὴμ πόλιν, παραγίνεσθαι | .4. .]οις ἀπὸ τῆς {ἀπὸ τῆς} πύλης πρῶτον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ στεφ[α]ν[οῦν] τὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλέως καὶ συντελεῖν θυσίαν καθότι ἐπάνω γέ||⁵⁰γρα]π]ται· ἐπειδὴ οὐ μόνον εἰρήνην ἡμῖν ὁ βασιλεὺς παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ | τῶν] βαρέων καὶ σκληρῶν ἐκούφισιν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τελῶν παραλύ[σας] τῶν συντάξεων καὶ λυσιτελεῖς τὰς ἐν τῇ χώρῃ μετ' ἀσφαλεί[ας] π]εποιήκεν ἐργασίας καὶ τὰς καρπείας, τίθεναι πρὸς τὸ ἄγαλμα | [τοῦ] βασιλέως ἀπαρχὰς καθ' ἕκαστον ἔτος τοὺς πρῶτους ἐν τῇ ||⁵⁵ [χώρ]αι] ξυλίνοισ φανέντας καρπούς· ὅπως δὲ καὶ διὰ παντὸς ἢ τὸ ἄγαλ[μα τ]οῦ βασιλέως ἐστεφανωμένον στεφάνῳ τῷ κατὰ τὰς ὥρας γινο[μέν]ωι ἐπιμελεῖσθαι τὸν ἱερέα τοῦ βασιλέως· προσπωλεῖν δὲ τῇ ὥνῃ | [τῆς] στεφανοπωλίας τοὺς ἐκάστοτε γινομένους ταμίας τὴν | [παρ]άσχεισιν τῶν στεφάνων τούτων· ἀποδεῖξαι δὲ καὶ ἐπιστάτας δύο ||⁶⁰ [ἐξ ἀ]πάντων τῶμ πολιτῶν οἵτινες ἐπιμελήσονται τῆς τε κατασκευ[ῆς τ]οῦ ἀγάλματος καὶ τῆς ἀναθέσεως καθότι ἂν οἱ τιμῶχοι καὶ οἱ | στ[ρ]ατηγοὶ παραγγέλλωσιν· τὸ δὲ ἀργύριον τὸ εἰς ταῦτα διδόναι | τοὺς ταμίας ἐκ τῶν τιμῶν τῶμ βασιλέων ἢ ἐκ τῆς διοικήσεω[ς] | ἵνα δὲ καὶ τῇ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως βασιλίσση Λαοδίκῃ πρὸς [ταῖς] ||⁶⁵ ἄλλαις ταῖς δεδομέναις τιμαῖς ὑπάρχωσιν ἄλλαι μὴ μόνον χ[άρι]ν | ἔχουσαι τὴμ παρατύκα ἀλλὰ καὶ μνήμη ποιῶσαι τὴν εἰς τὸ[ν ἄ]παντα χρόνον καὶ τοῖς εἰς τὴμ πόλιν ἀφικνουμένοις τῶν ξένων [παρά]δ]ειγμα πᾶσιν ὑπάρχον ἐμ μέσῳ φαίνεται τῆς εὐχαριστίας το[ῦ δῆ]||⁷⁰μου] καὶ προσηκούσας ἐκάστοις φαινόμεθα τὰς τιμὰς ψηφίζόμενοι, ||⁷⁰ κατασκευάσαι τὴν κρήνην τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐπιμεληθῆνα[ι ὅ]π[ω]ς εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ ἀχθῆ καὶ ἀναθεῖναι τὴν κρήνην τῇ ἀδελ[φῇ] | τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου βασιλίσση Λαοδίκη καὶ εἶναι αὐτὴν ἐπώνυμ[ον] | Λαοδίκης, καὶ ἐπειδὴ ἡ βασιλίσσα τά τε πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβ[ῶς] | διακεῖται καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους εὐχαρίστως καὶ διὰ ταῦτα κ[α]||⁷⁵λῶς] ἔχον ἐστὶν ἐκ τῆς ταύτης ἐπωμύμου κρήνης πάντας κατάρχεσθαι τιμῶντας τοὺς θεοὺς καὶ ἀγνεύοντας· τύχη ἀγαθ[ῆ]· | ὅσοι ἂν ἱερεῖς ἢ ὅσα ἱερεῖα πρὸ πόλεως θυσίαν συντελώσιν, χ[ρῆ]σ]θαι πρὸς τὰς θυσίας ἐν οἷς δεῖ ὕδατι τούτῳ, λαμβάνειν δὲ [καὶ τοὺς] | συντελοῦντας τὰ λουτρὰ ἐντεῦθεν, ὑδρεύεσθαι δὲ κα[ὶ τ]αῖς νύμ||⁸⁰φαι]ς τὰ λο[υ]τρὰ ἀπὸ τῆς κρήνης ταύτης· ὅσοι δ' ἂν λαμβάνωσιν τὸ | ὕδωρ εἰς τ[ὰς] χρεῖας τὰς [³¹προγεγραμμένας]³¹ παραγίνεσθαι ἐπὶ τῆγ | κρήνην [καὶ ἀ]ποπορεύεσθαι ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ ἐσ[τεφανω]μ[έ]νους, τὰ[ς] δὲ ὕδρ]ευομένας τὰ λουτρὰ ταῖς νύμφαις [.6-8. .]. ΤΡΙΔ.Σ· [ἴ]να δὲ σ[υντελῆ]ται ἡ κρήνη καθότι γέγραπται ἀποδεῖξαι ἐπι[σ]τάτας

δύο ||⁸⁵ ἐξ ἀπ[άντων τῶμ] πολιτῶν οἵτινες [ἐπιμελήσον]ται τῆς κατασκευῆς | τῆς κ[ρήνης]ca.25.]νην ὕδατος παρεσομε|[ν. . . , τὸ δὲ ἐ]σόμενον ἀνάλω[μα τὸ εἰς ταῦτα δι]δόναι τοὺς ταμίαις ἐ[κ | τῆς διοι]κήσεως καθότι ἂν οἱ ἐπὶ τῶ[ν] ἔργων τεταγμένοι παραγγέ[λ]ωσιν, ὑ]πὲρ δὲ τῶν ἔργων τῆς συντελείας τούτων εἶναι κατὰ τὸν νό[⁹⁰]μον τὸ]ν γεγραμμένον ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς τῶν τιμῶν· ἐπεὶ δὲ κ[α]λῶς ἔ]χον ἐστὶν ἅμα ταῖς ἄλλαις ταῖς δεδομέναις παρὰ τῆς πόλε|[ως τῶ β]ασιλεῖ τιμαῖς καὶ ἀκόλουθον τῆ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν | [φίλων] εὐνοίαι πρὸς τὸν δῆμον καὶ τῆ παρ' ἡμῶν πρὸς τε τὸν βασι|[λέα καὶ] τοὺς φίλους αὐ[τ]οῦ ἐκτενεῖαι καθάπερ εἰς κοινὸν τεθῆναι τὸ ||⁹⁵ [τῶν ἐ]πωνύμων πόλεων τῶν τοῦ βασιλέως προγόνων τὰ δε[δο]μένα κ[αὶ] δοθησόμενα παρὰ τοῦ βασιλέως ἀγαθὰ τῶι δήμωι <ἴνα> ψη[φισ]θείσης] αὐτοῖς πᾶσιν παρ' ἡμῖν τῆς πολιτείας καὶ ἔτοιμότεροι π[ρὸς | τὰς εὐ]εργεσίας ὑπάρχωσι σπεύδοντες διὰ παντὸς καθά[π]ερ | [εἴ γ' ἔ]νεστιν, ὑπὲρ τῆς ἰδίας πατρίδος [κ]αὶ [τῆ]ν προϋπάρχουσαν τοῖς ||¹⁰⁰ [Τη]ῖοις πρὸς αὐτοὺς ἀνανεωσόμεθα φιλίαν· τύχη ἀγαθῆ· τοῦ[ς] στρα|[τηγο]ῦς καὶ τοὺς τιμάρχους εἰσενεγκεῖν εἰς τὰς ἐπιούσας ἀρχαι|[ρεσί]ας καθότι δοθήσεται πολιτεῖα τῶι δήμωι τῶ Ἀντιοχέων τῶμ | [πρὸς] Δάφνηι καὶ τῶι δήμωι τῶι Σελευκέων τῶν ἐμ Πιερίαι [κα]ὶ τῶι δή|[μωι τ]ῶι Λαοδικέων τῶμ πρὸς θαλάσση· ἀναγράψαι δὲ [κ]αὶ τὸ ψη||¹⁰⁵[φισμα τ]ὸδε εἰς τὴν παραστάδα τοῦ νεῶ τοῦ Διονύσου κα[ὶ] κ[α]θιερω[ῖ]σαι, τῆς δὲ ἀναγραφῆς τοῦ ψηφίσματος ἐπιμεληθῆνα[ι τ]οὺς ἔνες|[τηκό]τας τα[μί]ας· ἴνα δὲ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος καὶ ἡ ἀ[δ]ελφή αὐτοῦ | [βασι]λισσα [Λ]αοδικῆ εἰδήσωσι τὴν εὐχαριστίαν τοῦ [δ]ήμου, ἀποδει|[ξαι π]ρεσβευτὰς τρεῖς ἤδη οἵτινες παραγενόμενοι πρὸς αὐτοὺς τὸ ||¹¹⁰ [μὲν ψ]ήφισμα τόδε ἀποδώσουσι καὶ ἀσπασάμεν[ο]ι ὑπὲρ τοῦ δήμου | [καὶ] συνησθέντες ἐπὶ τῶι ὑγίαινειν αὐτοὺς [καὶ] πράσσειν ὃν τρόπον | [αὐτ]οῖ τε βούλονται καὶ ἡμεῖς τοῖς θεοῖς εὐχόμεθα καὶ ἐμφανίσαν[τε]ς τὰς [τι]μὰς τὰς ἐψ[η]φισμ[έ]νας καὶ δ[η]λώσαντες αὐτοῖς [—] (PHI)

C [Teos/Ionia]

HERRMANN 1965: 29–160; PIEJKO 1991: 13–69; SEG 41, 1003; MA 1999: 317–318:

[--- Ἀν]τιόχωι [---] | [---] καὶ παρη[--- | βασιλεὺς [Λ]αντίοχος Τηῖων τῆι βουλήι κα[ὶ τῶι δήμωι χαίρειν· οἱ παρ' ὑμῶν | πρεσβ]ευταὶ Πυθόδοτος καὶ Πολύθρουσ καὶ [. . .ca.8. . . τὸ ψηφισμα ἀπέδωκαν ||⁵ ἐν] ᾧ ἐγεγράφειτε εὐχαριστοῦντες ἐπὶ τ[οῖς] δεδομένοις ὑμῖν ὑφ' ἡμῶν | φιλ]ανθρώποις καὶ ὅτι βουλόμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀ[ί]ρεσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπο||δείκνυσθαι στεφανώσατε ἡμᾶς χρυσῶι στεφάν[ωι καθ' ἕ]καστον ἔνιαυ[ο]ν καὶ εἰκόνι χρυσοῦ· διελέχθησαν δὲ καὶ οἱ πρεσβευταὶ [μετὰ σπουδῆς ἐμφα]|νίζοντες τὴν τοῦ δήμου ἐκτένειαν· θεωροῦντες οὖν ὑμ[ᾶς εὐχαρίστως καὶ γνη?]|¹⁰σίως διακειμένους πρὸς τὴν οἰκίαν ἡμῶν ἐπαινοῦμεν ὡς ἐνδ[έ]χε[ται μάλιστα·] | ἀποδεδέγμεθα δὲ καὶ τὸν στέφανον καὶ τὰς τιμὰς φιλοφρόνως κα[ὶ ὑ]πισ[χ]νούμεθα, ὄν[τας] ἡμᾶς καὶ τὴν ἀρχὴν ὁμοίως πολλῶι προ-θυμοτέρους παρασκ[ευά]σε[ιν εἰς τὸ] | πᾶν τὸ συμφέρον συνκατασκευάζειν τῆι πόλει καὶ μὴ μόνον συντηρε[ῖν τὰ ὑπο]κείμενα ἀλλὰ καὶ ὅσ' ἂν ἀνήκη πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν σ[υ]ναύξε[ιν ὑμῖν κα]ὶ κοινῆι ||¹⁵ καὶ ἰδία ἐκάστου ποιεῖσθαι τῆμ προσήκουσαν πολυ[ω]ρίαν· καὶ νῦν ὑ[πομνη]σάντων τῶν πρεσβευτῶν ἐντετάλθαι ὑμᾶς [αὐτοῖς .ca.4.]Λ. [. . .c.10. . . | . . . ὁ]ρώντες ἐμ πᾶσ[ι]ν ὄντας ὑμᾶς ἐκτενεῖς κ[αὶ]ca.20. | .ca.6. . .] ἀπόδειξ[ι]ν οἰό[μεθα δεῖν τῆμ πόλιν [ὑμῶνca.20. | . . .ca.12. . . . ἀνα-γγ]ελοῦσιν ὑμῖν καὶ οἱ π[ρεσβευ]ταὶca.15.] (PHI)

D [Teos/Ionia]

RIGSBY 1996: 313–315; MA 1999: 356–357:

vacat Ῥωμαίων. vacat | Μάρκος Ουαλάριος Μάρκου στρατηγός και | δήμαρχοι και ἡ
 σύνκλητος, Τηϊων τῆι βουλήι και τῶι | δήμωι χαίρειν. ν Μένιππος ὅ τε παρ' Ἀντιόχου τοῦ
 βα||⁵σιλέως ἀποσταλεῖς πρὸς ἡμᾶς πρεσβευτῆς, προ|χειρισθεῖς και ὑφ' ὑμῶν πρεσβεῦσαι περὶ
 τῆς πόλεως | τό τε ψήφισμα ἀνέδωκεν και αὐτὸς ἀκολούθως τούτῳι | διελέχθη μετὰ πάσης
 προθυμίας, ἡμεῖς δὲ τόν τε ἀν|δρα ἀπεδεξάμεθα φιλοφρόνως και διὰ τὴν προγεγενη||¹⁰μένην
 αὐτῶι δόξαν και διὰ τὴν ὑπάρχουσαν καλοκά|γαθίαν περὶ τε ὧν ἤξιου διηκούσαμεν
 εὐνόως, και ὅτι | μὲν διόλου πλεῖστον λόγον ποιούμενοι διατελοῦ|μεν τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς
 εὐσεβείας, μάλιστ' ἂν τις στο|χάζοιτο ἐκ τῆς συναντωμένης ἡμεῖν εὐμενείας ||¹⁵ διὰ ταῦτα
 παρὰ τοῦ δαιμονίου· οὐ μὴν ἀλλὰ και ἐξ ἄλλ|λων πλειόνων πεπίσμεθα συμφανῆ πᾶσι
 γεγονέναι | τὴν ἡμετέραν εἰς τὸ θεῖον προτιμίαν, διὸ και διὰ τε ταῦ|τα και διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς
 εὐνοίαν και διὰ τὸν ἤξιω|μένον | πρεσβευτὴν κρίνομεν εἶναι τὴν πόλιν και τῆγ χῶ||²⁰ραν
 ἱεράν, καθὼς και νῦν ἔστιν, και ἄσυλον και ἀφορο|λόγητον ἀπὸ τοῦ δήμου τοῦ Ῥωμαίων και
 τὰ τε εἰς | τὸν θεὸν τίμια και τὰ εἰς ὑμᾶς φιλάνθρωπα πειρασό|μεθα συνεπαῦξειν, δια-
 τηροῦντων ὑμῶν και εἰς τὸ | μετὰ ταῦτα τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοίαν. vacat ἔρρωσθε. (PHI)

LIT HERMANN 1965: 21–160; PIEJKO 1991: 13–69; RIGSBY 1996: 314–316; MA 1999:
 220 ve 308–321.

A belgesi Teoslular'ın, (İzmir / Siğacık) III. Antiokhos ve eşi kraliçe Laodike için çıkardıkları bir kararnamedir. Belgede Teoslular, III. Antiokhos'un kentlerini ziyaret ettiğinden bahsetmektedirler. Her ne kadar belgede doğrudan doğruya belirtilmese de, Kraliçe Laodike'nin de bu ziyarette Kral'a eşlik ettiği anlaşılmaktadır (MA 1999: 220). Ayrıca, Kral'ın, Teos'ta uzun süre konakladığı ve diğer Hellen kentleriyle buradan iletişime geçtiği yine A'dan çıkarılabilecek bir durumdur (HERMANN 1965: 22). Teoslular, Kral'ın kendi sefaletlerini ve çektikleri acıları gördüğünü ve bu acıları dindirdiğinden söz etmektedirler. Belgeden anladığımız kadarıyla, bu acıların başında şüphesiz Teosluların, Pergamon Kralı I. Attalos'a ödedikleri ağır vergiler gelmektedir. Teoslular, Attalos'a bir grup elçi gönderip durumdan yakınmış olsalar da, bir sonuç alamamışlardır. III. Antiokhos Teos'a gelmesinin ardından kenti himayesi altına almış, kente –göreceli– bağımsızlığını vermiş ve ayrıca onları Attalos'a verdikleri vergiden de muaf tutmuştur. A'dan öğrendiğimize göre, tüm bu adımlar sırasında Laodike'nin de, özellikle Teoslular'ı ikna konusunda aktif rol aldığını görmekteyiz. Teoslular, Kral ve Kraliçe'nin attığı bu adımların ardından, onları onurlandırmak için “tanrısız” ilan etmişler ve Dionysos Tapınağı'na kral ve kraliçenin birer heykelini diktirmişlerdir. A belgesini PIEJKO 1991: 14, M.ö. 204–203 yıllarına tarihlendirirken, MA 1999: 311, M.ö. 203 yılına tarihlendirmektedir.

Fakat A'da açık bir tarihlemeye rastlanmadığından, bu konuda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Yine A'dan yola çıkarak dikkati çekeceğimiz bir husus da Teos'un, III. Antiokhos'un gelişinden önce, Pergamon Krallığı'na bağlı olduğu ve bu bağlılığın Teos'a oldukça ağır gelmesidir. Antiokhos'un gelişinin ardından kentin kı-sa bir süre içerisinde O'nun tarafına geçmesi de bu bağlılığın ağırlığının ne boyutlarda olduğunu gösterir niteliktedir.

B belgesi, A'nın konu itibarıyla devam niteliğinde olup, III. Antiokhos ve eşi Laodike'nin, A'da bahsi geçen Teos'a yaptıkları iyiliklerin ardından Teoslular tarafından yapılan onurlandırmaları içerir. B'deki bu onurlandırmaların derecesi ve niteliği dikkate değer bir şekilde artmış olup; A'dan farklı olarak, III. Antiokhos artık "Büyük" (st. 12) lakabıyla anılmaya başlamıştır (HERRMANN 1965: 22). B'deki bu onurlandırmalardan ilki, daha önce Teos'ta Λευκαθεῶνος (st. 21) adıyla yılın birinci ayında kutlanan festivalin yerine, *Antiokheia* ve *Laodikeia* ortak festivalinin getirilmiş olmasıdır (MA 1999: 220). Belgede bu şenlik esnasında kentte yaşayan vatandaşların ve yabancıların uygulaması gereken ritüellerden söz edilmektedir. Metnin devamında *Bouleterion*'a Kralın bronzdan bir heykelinin dikilmesinden ve bu heykel ile ilgili ritüellerden söz edilmektedir. Bu ritüeller; *agon* galiplerinin ilk önce bu heykel önünde kurban sunması (st. 49 τὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλέως καὶ συντελεῖν θυσίαν), heykelin devamlı olarak çelenklerle süslenmesi (st. 56–57 διὰ παντὸς ἢ τὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλέως ἐστεφανωμένον στεφάνωι) ve her yıl ağaçların ilk mahsullerinin bu heykelle sunulmasını (st. 54–55 ἔτος τοῦς πρώτους ἐν τῇ χώρῃ ξυλίνους φανέντας καρπούς) içerir (HERRMANN 1965: 23). Kraliçe Laodike ise Kral'dan farklı olarak *Agora*'da bulunan bir çeşmenin tamiri yapıp, O'na ithaf edilmesiyle onurlandırılmıştır. Teoslular tarafından Kral için gerçekleştirilen diğer bir onurlandırma ise, Kral'ın dostlarının şerefine, isimleri Kral'ın atalarından geldiği için; Seleukoslar'ın merkezi olan Suriye'deki *Antiokheia* (st. 102), bugünkü Silifke olan *Seleukeia* (st. 103) ve *Phrygia*'da bulunan ve Latmos kıyısındaki sıfatını taşıyan *Laodikeia* (st. 104) kentlerinin vatandaşlarına Teos vatandaşlık hakkı verilmesidir.

B bize Teos'un III. Antiokhos'a ne kadar müteşekkir olduğunu göstermektedir ki; bu da Pergamon egemenliğinin bu kente uyguladığı baskının ve buradan aldığı vergilerin ne boyutta olduğuna işaret eder. A ve B, III. Antiokhos'un zamanlamasındaki mükemmeliyeti de gözler önüne serer. Ayrıca Teoslular bir

yandan Pergamon baskısından kurtulurken; öte yandan III. Antiokhos da Batı Anadolu'da önemli bir üs elde etmiş durumdadır.

C belgesi oldukça fragmanlı olup, Teoslular tarafından bir elçilik heyetinin III. Antiokhos'a gönderilmesinin ardından, Kral'ın bu elçilik heyetine karşılık olarak yazdığı mektuptan oluşmaktadır. Kral mektupta, kendisine takdim edilen şeref hediyeleri için teşekkür etmekte ve Teos'a ayrı bir saygı ve ilgi göstermeye bundan sonra da devam edeceğini belirtmektedir. Ayrıca mektubun fragmanlı olmasından dolayı Teoslular'ın anlayamadığımız bir isteğini de kabul etmektedir (HERRMANN 1965: 24). MA 1999: 317, C belgesini M.ö. 203–190 yılları arasındaki geniş bir zamana tarihlemektedir. HERRMANN 1965: 24, C'nin, A ve B'den 10 yıl sonra yazılmış olabileceğini savunurken; PIEJKO 1991: 54 ise, daha spesifik olarak M.ö. 196 yılına işaret etmektedir. Fakat belgede açık bir tarihleme olmadığından kesin bir şey söylemek mümkün değildir.

Yukarıdaki tüm belgeleri birlikte ele aldığımızda, III. Antiokhos'un Teos'a gelişinin, kent sakinlerinin yaşamında önemli değişikliklere neden olduğunu söyleyebiliriz. Teoslular'ın, Attalos'a ödedikleri vergilerden kurtulmaları, kentin refahına önemli katkılar sağlamış ve bu durum da bu üç belgeye yansımıştır. III. Antiokhos uyguladığı bu başarılı politika sayesinde, daha önce de değindiğimiz gibi, bölgede önemli bir üs elde etmiş; Pergamon'un yayılım alanını daraltmış; egemenliğinde bulunan bazı kentlerin vatandaşları için ayrıcalıklar elde etmiş ve *Antiokheia* Şenlikler'i için önemli bir merkez kazanmıştır. Ayrıca elimizde somut belgeler olmasa da bahsettiğimiz bu ilişkinin M.ö. 190 yılındaki Magnesia Savaşı'na kadar devam etmiş olabileceğini söylemememiz için de aksi yönde bir delil yoktur.

D ise, A, B ve C, den farklı olarak, belgelerimiz arasında ilk defa, Roma–Seleukos ilişkilerine ışık tutar. M.ö. 193 yılına tarihlenen D'yi Roma Senatus'u, Teos'a göndermiştir. Mektubun yazarı M. Valerius'a göre; Kral III. Antiokhos, Teoslular'ında onayladığı bir elçiyi, bir tapınağın *ασλία* hakkını tanınmaları için Romalılar'a göndermiştir. Hangi tapınağın *ασλία* hakkının tartışıldığı belgede belirsiz olsa da, buluntuğu yeri göz önünde bulundurulduğunda bu tapınağın bir Dionysos Tapınağı olduğu düşünülmektedir (MA 1999: 358). Roma, söz konusu tapınağın *ασλία* hakkını çok içten bir şekilde tanımış ve kent ile iyi ilişkiler kurmak istediğini belirtmiştir. RIGSBY 1996: 315'e göre, hiçbir Teoslu, Roma'ya gitmemiş, ilişkiler Seleukos elçisi vasıtasıyla yürütülmüştür. Buna rağmen

men Roma'nın, Seleukos elçisini atlatarak direkt olarak Teos'a cevabını iletmiş ve Teoslular ile iyi ilişkiler kurmak istediğini belirterek bu kenti yanına çekmeye çalışmıştır.

D belgesinden ise, III. Antiokhos tarafından bakılarak incelendiğinde bu dönemde Roma ile yaşanan gerilimler neticesinde egemenliği altında bulunan bir kentin kutsal yerlerinin güvenliği konusunda endişelendiğini anlaşılmaktadır. Böylelikle mücadele içerisinde olan iki devlet: Roma ve Seleukos, yerli halkın kutsallarına karşı ortak hareket etmiş görünmektedirler.

E. KARIA

1. Alabanda

A [Delphi / Karia]

COUVE 1894: 235–247; OGIS 234; RIGSBY 1996: 332–333; MA 1999: 305–306:

θεοί. | ἄρχοντας ἐν Δελφοῖς Φιλαϊτῶλου, πυλαίας ὄπωρινῆς, ἱεροναμονούντων· Αἰτωλῶν Τελεσάρχου Ἀπιρίκου, Λέωνος Ναυπακτίου, Στομίου Μαχετιέος, Θεοδώρου Ἀργεῖου, Νικοβούλου Θηβαίου, ||⁵ Εὐρυμάχου Θαυμακοῦ, Δορυμένους Ὑπαταίου, Θεοδώρου Κοτταίεος, Λαττάμου Βουκατιέος, Εὐδάμου Ἀρσινοέος, Λαμίου Ἀπολλωνιέος· Κεφαλάνων Οἰνανθίου· Δελφῶν Ἀριστομάχου, Καλλικράτεος· Ἀθηναίων Ἀριστοκλέος· Βοιωτῶν Φόξου, Καλλικράτεος· | Μαγνήτων Πολεμαίου· Χίων Μητροφάνεος· γραμματεῦον||¹⁰τος τοῖς ἱερονάμοσιν Μενάνδρου Θαυμακοῦ· | ἀγαθαὶ τύχαι· ἔδοξε τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτιόνων, ἐπεὶ ἅ πόλις | ἅ τῶν Ἀντιοχέων τῶν ἐκ τοῦ Χρυσσαορέων ἔθνεος, συγγενῆς εἶδον· | τῶν Ἑλλάνων, ἀποστείλασα πρεσβευτὰς ποτὶ πλέονας τέτευχε | πάντων τῶν τιμίων καὶ φιλανθρώπων, καὶ Πausίμαχος δὲ ὁ πα||¹⁵ρ' αὐτῶν πρεσβεύσας ἐν ἐκείναις τε καλῶς καὶ ἀξίως τῶν Ἑλλάνων ἀνέστρεπται, καὶ νῦν ποτελιθῶς χρησμὸν παρὰ τοῦ θεοῦ, | κατακολουθῶν {του} τούτῳ, ποτελθὼν ποτὶ τὸ συνέδριον ἀμῶν, | περὶ τε τῆς ἰδίας πατρίδος πολλὰ κατευφάνηκε, ἐμφανίζων τὰν | εὐσέβειαν αὐτῶν καὶ τὰν ἀρετάν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ βασιλέος ||²⁰ Ἀντιόχου τοῦ εὐεργέτα Ἀντιοχέων εὐλόγηκε εὐχαριστῶν | αὐτῷ διότι τὰν δαμοκρατίαν καὶ τὰν εἰράναν ἐν τοῖς Ἀντιοχεῦσιν | διαφυλάσσει κα[τ] τὰν τῶν προγόνων ὑφάγησιν· δεδόχθαι ἀποκρίνασθαι αὐτῷ ὅτι τὸ κοινὸν τῶν Ἀμφικτιόνων τὰν μὲν πόλιν τὰν Ἀντιοχέων καὶ τὰν χώραν ἀναδεικνύει ἄσυλον καὶ ἱεράν τοῦ Χρυσσαορ[έ]||²⁵ως καὶ Ἀπόλλωνος Ἰσοτίμου, τὸν δὲ δάμον αὐτῶν καὶ βασιλῆ Ἀντιό[χον] | ἐπαινεῖ, καὶ στεφανοὶ ἑκάτερον εἰκόνι χαλκείῃ ὀκταπάχει ἐπὶ πᾶσι | τοῖς προγεγραμμένοις· στάσαι δὲ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου καὶ καρῦξαι ἐν τοῖς Πυθίοις· ἐπαινεῖ δὲ καὶ Πausίμαχον Ἰατροκλέος, καὶ στεφανοὶ χρυσέῳ στεφάνῳ ἀρετᾶς ἔνε||³⁰κεν καὶ φιλοτιμίας τῆς εἰς τὰν αὐτοῦ πατρίδα, καὶ καρῦξαι τὸν στέφανον αὐτοῦ ἐν τῇ πατρίδι, ὅταν εἰσάγη τὸν τῶν Σωτηρίων στέφανον· ὅπως δὲ καὶ ὑπόμαμα ἢ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀναγράψαι | τὸδε τὸ ψάφισμα ἐν τῇ βάσει τῇ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου ἐν τῷ | ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου καὶ ἀποστείλαι ποτ' Ἀντιοχεῖς ||³⁵ σφραγισμένους τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτιόνων σφραγίδι. (PHI)

LIT MA 1999: 305–308.

Yukarıdaki belge bir kararname olup, Antiokheia adlı bir kentin Zeus ve Apollon tapınaklarının ασυλία = “dokunulmazlık” (st. 24) hakkının tanınması ile ilgilidir.

Metnin içeriğine değinmeden önce bu kentin kimliği ile ilgili konuşmamız gerekmektedir. Bilindiği üzere Hellenistik Çağ’da krallar kendi adlarını pek çok yeni ve yeniden kurulan kentlere vermişlerdir. Belgede özellikle “Khrysaoreuslar’ın Antiokheiası” ve “Antiokhos’un, Antiokheialılar’a barış ve demokrasi getirdi” ifadeleri (Ἀντιόχου ... αὐτῶι διότι τὰν δαμοκρατίαν καὶ τὰν εἰράναν ἐν τοῖς Ἀντιοχεῦσιν) (st. 20); bu yerleşimin, Seleukoslar’ın merkezi olan Suriye’deki Antiokheia olamayacağıdır. HOLLEAUX 1942: 141–157, HERRMANN 1965: 121–138, POUNDER 1978: 55–57 ve RIGSBY 1996: 331–334 saydığımız bu nedenlere ve özellikle III. Antiokhos’un M.ö. 203 yılındaki Karia’daki, askeri hareketliliğine dayanarak bu kentin Alabanda (Aydın / Çine) olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Belgenin içeriğine dönecek olursak; M.ö. 201 yılına tarihlenen (MA 1999: 305) bu metin çeşitli Hellen uluslarının *arkhonlar*’ının sayılmasıyla başlar ve Antiokheia valisi Pausimachos’un, elçisi Amphiktion aracılığıyla Hellen kentleriyle kurmak istediği iyi ilişkilerin bahsiyle devam eder. Pausimachos belgeden anlaşıldığı kadarıyla, muhtemelen III. Antiokhos’un emriyle Zeus ve Apollon tapınaklarının ασυλία hakkının tanınması için Delphi’ye başvurmuştur. Bu başvurunun kabul edildiğini Pausimachos ve Antiokhos’un birer bronz heykelle onurlandırılmasından anlamaktayız.

Belgede, III. Antiokhos’un politikaları ile ilgili birtakım ilginç bilgiler yer almaktadır. Öncelikle, Antiokhos’un, daha önce Alinda’da karşımıza çıktığı gibi, egemenliğinde bulunan yerleşimlere vali atamasıdır. Bu durum konusu geçen kentte otoritesini güçlü bir şekilde kurduğuna işarettir. Belgedeki Antiokhos ile ilgili diğer önemli bir ifade de, Kral’ın Alabanda’ya “barış” ve “demokrasi” getirdiği bahsidir. Bu ifadede yer alan barışın niteliği hakkında bir şey söylemek mümkün olmasa da, vali atanan bir kentte demokrasinin sadece şeklen olabileceği de bu söylemi biraz abartılı kılmaktadır. Ayrıca Pol. 16. 24. 6. da bahsi geçen, büyük ihtimalle III. Antiokhos ile V. Philippos arasında yapılan bir antlaşma uyarınca Zeuksis’in Mylasa, Alabanda ve Magnesia kentlerinden V.

Philippos'a yardım sağlaması, Alabanda'nın Seleukos egemenliği içinde ne ölçüde yer aldığını ve bu kentteki demokrasinin nasıl işlediğini bize göstermektedir.

2. Alinda

A [Amyzon/Karia]

ROBERT / ROBERT 1983: 146; MA 1999: 297–298:

βασιλευόντων Ἀντιόχου Μεγάλου καὶ Ἀντιόχ[ου τοῦ υἱοῦ, ἔτους] | ἐν[δ]εκάτου καὶ ἑκατο[σ]τοῦ, μηνὸς Δίου, ἐπὶ ἀρχιε[ρέως Νικάνορος, τοῦ] | δὲ Διὸς τοῦ Κρηταγενέτα καὶ Δικτύννης Τιμαί[ου], ὡς [δὲ ὁ δῆμος ἄ]γει ἐπὶ στεφανηφόρου Ἀπόλλωνος, μηνὸς [Θεσ]μοφοριῶνος· ἔ[δο]ξε ||⁵ τῷ δήμῳ· γνώμη πρυτάνεων· ἐπειδὴ Χί[ονις .ca.5.]· ΖΝΦ.ca.5. φί[λος ὢν τῶν βασιλέων καὶ τεταγμένος ἐπ' Ἀλίνδων [π]άσ[αις ταῖς ἀπο-]]στέλλομέναις ὑπὸ τοῦ δήμου πρεσβείαις πρὸς Ζεῦξιν τ[ὸν ἐπὶ | τῶ]ν πραγμάτων καθεσταμένο[ν πά]ντα τὰ συμφέροντα [καὶ καλῶς ἔ]χοντα συνπράσσωσιν διατελεῖ προ-θ[ύμωσ . . .] ΠΙΑΝΥΠ.c.5. ||¹⁰ [...]οις, κατ' ἰδίαν δὲ τῶν πολιτῶν ἐντυγχάνουσιν αὐτῶι | [.ca.5.] Ση[ς] {ἅπαντα} φιλανθρωπίας ἅπαντα συνκατασκε[υά]ζει αὐ[τ]οῖς τὰ διατείνοντα πρὸς σωτηρίαν, τῶν τε ..Ο.ΓΥ | [. . οἱ πο]λίται πεποίηται διὰ τὸν περιστηκότα π[ό]λεμον | —]Ο. . ΑΙΦΡΟΝ[—] (PHI)

B [Amyzon/Karia]

ROBERT / ROBERT 1983, 151–154; MA 1999, 298–299:

[βασιλε]υόντων Ἀντιόχου Μεγάλου κ[αὶ Ἀντιόχου τοῦ υἱοῦ, ἔτους] | δω[δεκάτου καὶ ἑκατο]στοῦ, μηνὸς Ἀπελλαιό[υ· ἐπὶ ἀρχιερέως — | . .]ορος, τοῦ δὲ Διὸς τοῦ Κρηταγενέτα καὶ Δικτύννης [. . .ca.11. . . .], ὡς δὲ | ὁ δῆμος ἄγει ἐπὶ στεφανηφόρου θεοῦ δευτέρου καὶ ἱερέως τ[ῶν βασι]λέων Ἰάσονος τοῦ Βαλάγρου· ἔδοξε τῷ δήμῳ· γνώμη πρυτάνε[ων· | ἐ]πειδὴ Μενέστρατος Ἀγαθοκλείους Φωκαεὺς κατασταθεὶς ἐπὶ | τοῦ Ἄρτεμισίου ἐπιστάτης ἀποδείξει πολλὰς πεποίηται τῆς αὐτοῦ | καλοκαγαθίας εἰς πάντα τὰ τῷ δήμῳ συμφέροντα γράφων πρὸ Ζεῦξιν τὸν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὑπὲρ τῆς εὐνοίας ἦν ἔχων διατελεῖ ||¹⁰ εἰς τε τοὺς βασιλεῖς καὶ εἰς {ι} τὸν Ζεῦξιν, πολλάκι δὲ γράφων καὶ | πρὸς Νικομήδην καὶ Χίονιν τὸν ἐπ' Ἀλίνδων τεταγμένον ὁμοίως | ἐγμάρτυρων ὑπὲρ τῆς εὐνοίας τῶν πολιτῶν· ἐσπούδασεν δὲ | καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποσκευῆς τῆς κατασχεθείσης ἡμῶν ἐν Ἀλίνδοις ὅπως | κομισώμεθα· φροντίζει δὲ διὰ τέλους καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἡμῶν πολι[τῶν]¹⁵ τῶν κατοικούντων τὰς αὐτονόμους προσκαλούμενος εἰς τὸν | συνοικισμὸν τοῦ Ἄρτεμισίου ἰδίαι τε τοῖς ἐντυγχάνουσι τῶν πολι[τῶν] συμπεριφερόμενος διατελεῖ· ἵνα οὖν καὶ ὁ δῆμος φαίνηται | τοῖς ἀξίοις τῶν ἀνδρῶν χάριτας ἀποδιδούς· τύχη ἀγαθῆ· δεδό[χθαι Ἀμυζονέων τῷ δήμῳ· ἐπηνῆσθαι Μενέστρατον ἐπὶ τῇ αἰρέ]²⁰σει ἢ ἔχει εἰς τὸν δῆμον· εἶναι δὲ αὐτὸν καὶ εὐεργέτην τοῦ δήμου· | δεδόσθαι δὲ αὐτῷ καὶ πολι[ρ]τεῖαν καὶ ἔγκτησιν καὶ μετουσίαν ἐ[ρ]ῶν καὶ ἀρχειῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὧν καὶ Ἀμυζονεῖς με[τ]έ[χουσι] πάντη· τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα ὑπάρχειν αὐτῷ καὶ ἐκγόνοις· πέμπε[σθαι δὲ] αὐτῷ καὶ γέρας ἀπὸ τῶν δημοτελῶν θυσιῶν καθότι καὶ τοῖς ||²⁵ [ἄλλοις εὐεργεταῖς —] (PHI)

LIT ROBERT / ROBERT 1983: 146–151; MA 1999: 297–298.

A belgesi, Amyzonlular'ın Khionis adlı bir kişinin onurlandırılması için çıkarıldıkları bir kararnamedir. Fakat kararnamenin çıkarılış nedeni okunabilmekte ise de, alınan karar veya kararların ayrıntıları belgenin fragmanlı olmasından dolayı anlaşılammaktadır. Çok açık bir şekilde Seleukos *Era*'sıyla M.ö. 202 yılının Ekim–Kasım Ayları'na tarihlenen bu metin, Antiokhos ve oğlu Antiokhos ifadesiyle başlar (ROBERT / ROBERT 1983: 148). Bu ifadenin ardından karşımıza çıkan ἀρχιερέως Νικάνορος⁴ = “Nikanor'un başrahipliği zamanında” (st. 2) ifadesi, bu kişinin en geç M.ö. 210 yılından başlayarak⁵, metinde belirtilmiş olan tarihe kadar başrahiplik görevini yürüttüğünü gösterir. Belgenin Alinda ile ilgili olan kısmı ise: Khionis'in, Kral'ın sevgisini kazandığı için, Alinda'ya (Aydın / Karpuzlu) vali olarak atanmasıdır.

Bundan sonra Seleukoslar'ın Anadolu valisi konumunda olan Zeuksis hakkında bilgilere rastlıyoruz. Buna göre Zeuksis pek çok işten sorumlu olmuş, insanlar onun huzuruna istedikleri gibi çıkabilmiş, insanların güvenliğini sağlamış ve cömertçe davranarak, savaş zamanında da onlarla ilgilenmiştir. (MA 1999: 298).

Bu belge bize ileride de pek çok belgede karşımıza çıkacağı gibi Karia bölgesinin ne kadar güçlü bir şekilde Seleukos egemenliğinde olduğunu göstermektedir. Belgenin Kral'ın adıyla başlaması, Seleukos *Era*'sıyla yapılan tarihleme ve Nikanor ile Zeuksis'in adlarının geçmesi Amyzon'un; Khionis'in vali olarak rahat bir şekilde atanması ise; Alinda'nın ne kadar güçlü bir Seleukos egemenliği altında bulunduğunu gösterir. Her ne kadar belgede ilgili bölüm fragmanlı olsa da çok büyük ihtimalle Amyzonlu olan Khionis gibi bir yabancının Alinda'ya vali olarak atanması, Alinda'daki Seleukos egemenliğinin bir başka işaretidir. Konuya III. Antiokhos'un tarafından bakacak olursak; O'nun Alinda'da belki de eksik bulduğu gücünü arttırmak amacı gütmüş olduğunu söyleyebiliriz.

A belgesi içerisinde, Kral ile ilgili diğer bir önemli konu ise; O'na Μεγάλου sıfatının yakıştırılmasıdır. Daha sonra pek çok kez karşımıza çıkacak olan bu ifade, ele geçen belgeler arasında ilk olma özelliğini taşımaktadır. (MA 1999: 272)

⁴ Söz konusu ifadenin yer aldığı kısım fragmanlı olup okunamasa da bu tarihin öncesine ve sonrasına ait diğer belgelerin ışığında MA 1999: 297, fragmanlı kısım için Νικάνορος kelimesini uygun görmüştür.

⁵ Bk. B. Mysia: 1. Pamukçu, A belgesi

B belgesi içerik bakımından A belgesi ile benzerdir. Çok açık bir şekilde Seleukos *Era*'sıyla M.ö. 201 yılı Kasım–Aralık aylarına tarihlenen (MA 1999: 298) bu metin, A belgesi gibi Kral Antiokhos ve oğlunun adları zikredilerek başlar ve “Nikanor’un başrahipliği zamanında” şeklindeki ikinci bir tarihlemeyle de devam eder. B’de, A’dan farklı olarak; Amyzonlular’ın Khionis’in yanı sıra; Artemision Tapınağı’na (Amyzon’da bulunan) bilinmeyen bir görevle atanmış olan Menestratos’u ve tıpkı Khionis gibi Alinda’ya atanmış olan Nikomedes’i onurlandırdıklarını görüyoruz. Menestratos’un ataması olasılıkla dini bir işle ilgili olsa da Nikomedes’in, daha önce Alinda’ya vali olarak atanmış Khionis’in yardımcısı mı, yoksa askeri bir görevli olarak mı atandığı konusu anlaşılama-maktadır.

3. Amyzon

A [Amyzon / Karia]

MARSHALL 1916: 173; WELLES 1934: 165-166; ROBERT / ROBERT 1983: 133; SEG 31, 897; MA 1999: 292:

[βασιλεὺς Ἀντίοχος Ἀμυζονέων τῶι δῆ]μωι χαίρειν. ἡμεῖς καὶ τοὺς ἄλλους μὲν πάντας | [διατελοῦμεν εὐεργετοῦντες ὅσοι α]ύτοὺς πιστεύσαντες ἡμῖν ἐνεχείρισαν τὴν πᾶσαν αὐ- | [τῶν πρόνοιαν ποιούμενοι πρὸς] τὸ μένοντας ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐν τῇ πάσῃ ἐναν- | [αστρέφεισθαι εἰρήνη· ἐπειδὴ] δὲ πρόκειται ἡμῖν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν φροντίζειν | [τὰ δίκαια συντηρήσομεν τὰ ὑπάρχο]ντα ὑμῖν τὰ τε ἄλλα ἃ καὶ ἐν τῇ Πτολεμαίου ||⁵ [συμμαχίαι ὑμῖν ὑπῆρχεν· καλῶς οὖν] ποιήσετε ὄντες εὐθυμοὶ καὶ γινόμενοι πρὸς τῶι | [ἐπιμελεῖσθαι μετὰ πάσης ἀδείας] τῶν ἰδίων· διαφυλάσσοις γὰρ ὑμῖν τὴν εἰς τοὺς | [θεοὺς καὶ εἰς ἡμᾶς πίστιν εἰκὸς π]αρ’ ἐκείνων καὶ παρ’ ἡμῶν πάντα συγκατασκευ|[ασθήσεσθαι τὰ πρὸς ἐπιστροφὴν κ]αὶ πολυωρίαν ἀνήκοντα· γεγράφαμεν δὲ καὶ | [τοῖς ἐπὶ τῶν τόπων στρατηγοῖς ὅπ]ως ἀντιλαμβάνωνταί τε ὑμῶν ||¹⁰ [προθύμως καὶ μηθεὶ ἐπιτρέπωσιν ἐ]νοχλεῖν ὑμᾶς. ἔρρωσθε· ρθ’ Δαισίου ιε’. (PHI)

B [Amyzon / Karia]

OGIS 217; ROBERT / ROBERT 1983: 138–141; MA 1999: 294:

βασιλεὺς Ἀντίοχος στρατηγοῖς, | ἰππάρχαις, πεζῶν ἡγεμόσι, στρα|τιώταις καὶ τοῖς ἄλλοις | [χ]αίρ[ε]ιν. τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλω||⁵[νος καὶ τῆς Ἀρτ]έμιδος τὸ ἐν | [Ἀμυζῶνι —] (PHI)

C [Amyzon / Karia]

OGIS 235; ROBERT / ROBERT 1983: 93–96; MA 1999: 295:

Ἰδριεὺς Ἐκατό[μνω Μυλασεὺς ἀνέθηκε τὸν πυλῶνα Ἀρτέμιδι.] | Ζεῦξις Κυνάγου Μακεδῶν τοὺς ἀγροὺς τῶ[ι θεῶι — ἀποκατέστησεν.] (PHI)

D [Amyzon / Karia]

LEAKE 1824: 238; ROBERT / ROBERT 1983: 141–142; MA 1999: 297:

Ἀμιζονέων χαίρειν [—] | τὸ ἱερὸν ἄσυλον [—] | βασιλέως εὐνοίαν [—] | το, καὶ μηδενὶ ἐνοχλεῖν ὑμᾶς [—] ||⁵ ἔρρωσθε. (PHI)

E [Amyzon / Karia]

ROBERT / ROBERT 1983: 146–151; MA 1999: 297–298:

Bk. E. Karia: 2. Alinda, A belgesi

F [Amyzon / Karia]

ROBERT / ROBERT 1983, 151–154; MA 1999, 298–299:

Bk. E. Karia: 2. Alinda, B belgesi

G [Amyzon / Karia]

ROBERT / ROBERT 1983: 196–198; MA 1999: 302:

[—]λου ἐπὶ στεφα|[νηφόρου — ἔ]δοξε τῷ δήμωι· γνώ|[μη πρυτάνεων· —] ὑπὸ Ὀφέλανδρον τεταγμέ|[νοι —] τοῦ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ||⁵ [— μετὰ πάσης εὐτ]αξίας καὶ εὐνοίας διατετε|[λέκασι — ἐ]μ πᾶσιν ἀνέγκλητοι ὄντες | [—· τῶν δὲ πολεμίων πολι-ορκούντων τὸ χωρίον ὑπο | [—]μονος μετὰ πάσης εὐνοί|[ας — ὑπὲρ] τῶν τῶν βασιλέων πραγμά||¹⁰[των — ἔλ]υσαν αὐτῶν τὴν πολιορκί|[αν —] σωτηρίας ἀπόδειξιν | [—· ἴνα ο]ὔν καὶ ὁ δῆμος φαίνη|[ται — ὑ]πὲρ τῶν τῶν βασιλέ|[ων πραγμάτων —] (PHI)

H [Amyzon / Karia]

ROBERT / ROBERT 1983: 195–196; MA 1999: 303:

[. .] ἈΝΩΝΑ[— | —] | κ[αἰ] μεγά[λ]ας χρείας παρεσχημένος τῷ δ[ή]μωι διατελεῖ, ἀπαχθέντων τε τῶν ἱερῶν ||⁵ σωμαίων κατὰ πόλεμον ἐπρέσβευσεν πρὸς | βασιλῆ Ἀντίοχον τοῖς ἰδίους ἀναλώμασιν κα[ὶ ἐ]π[αν]ήγαγεν τὰ σώματα, ἐν τε τοῖς ἄλλοι[ς] | ἐν οἷς ὁ δῆμος χρεῖαν ἔσχηκεν αὐτοῦ ἐ[μ] | παντὶ καιρῷ παρασκευάζων αὐτὸν πρό[θ]υ||¹⁰μον διατελεῖ· δεδόχθαι τῷ δήμωι· ἐπ[αι]νέσαι | Ἑρμίαν Παγκράτου ἀρετῆς ἔνεκε[ν καὶ εὐ-]νοίας ἧς ἔχων διατετέλεκεν εἰς [τὸν δῆ]μον· δίδοσθαι δὲ αὐτῷ καὶ γέρα ἀπ[ὸ] τῶν δη||μοτελῶν θυσιῶν· τὰ αὐτὰ δὲ ὑπ[άρ]χειν ||¹⁵ τοῖς ἐγγόνιοις αὐτοῦ· ἴνα δὲ τὸ ψήφ[ισμα ἀνα]γραφῆ ἐπὶ τῆς παραστάδος τοῦ [ἱεροῦ πυλῶνος] | ἐπιμεληθῆναι τὸν ἐνεστῶτα [νεοποίην | κ]αὶ Ἀριεράμνην τὸν νεωκό[ρον]. (PHI)

LIT MA 1999: 292–303.

Bir mektup olan A Belgesi; MARSHALL: 173, WELLES 1934: 165 ve ROBERT / ROBERT 1983: 133'e göre III. Antiokhos tarafından, MA 1999: 293'e göre ise, Zeuxis tarafından Amyzonlular'a (Aydın / Koçarlı) hitaben yazılmıştır. Bizce ikinci görüş akla daha yatkındır. Çünkü mektubu yazan kişinin kendinden sürekli "biz" olarak bahsetmesi kraldan daha düşük rütbeli bir kişinin kalemini yansıtmaktadır. M.ö. 203 yılı Mayıs ayına tarihlenen bu metnin yazılış amacı ise,

Ptolemaios adlı bir kişinin, muhtemel bir şikâyeti üzerine ona verilen güvencedir. Fakat bu kişinin, bahsi geçen güvenceye krala karşı iyiliğini sürdürdüğü müddetçe sahip olabileceği ifadesi de, bir tür tehdit olarak görülebilir.

B Belgesi yine bir mektup olup, III. Antiokhos tarafından Amyzon'da bulunan tüm askerlerine yazılmıştır. M.ö. 203 yılına tarihlenen bu mektubun yazılış amacı fragmanlı kısımlardan dolayı anlaşılammaktaysa da; MA 1999: 294, askerlere Apollon ve Artemis tapınaklarının dokunulmazlığını geri vermelerinin emredildiğini düşünmektedir. Bununla birlikte bu ifade okunamadığından, bu konudaki kesinlik ima edilebilecek sözlerden kaçınmalıyız. Ayrıca Amyzon'da bahsi geçen bu yoğun Seleukos askeri varlığı ve kentin iç işleriyle ilgilenme durumu, III. Antiokhos'un bu kentte güçlü bir şekilde tutunduğunu göstermektedir.

Bir adak yazıtı olan C belgesi Zeuksis'e ait bir belgedir. Olasılıkla Apollon ve Artemis'e adakta bulunan Zeuksis, bu hareketiyle, tabii ki; III. Antiokhos'un arzusu doğrultusunda (MA 1999: 295), yerel unsurların sempatisini kazanmaya çalışmış olmalıdır.

Zeuksis tarafından (MA 1999: 297) Amyzonlulara yazılan D Belgesi, olasılıkla Apollon ve Artemis tapınaklarının dokunulmazlık haklarının güvence altına alınması ile ilgilidir. Belgenin yazılış amacı ise, güvence altına alınan bu dokunulmazlık hakkının, belirtilmemiş bir nedenle ihlali olmalıdır. Zamanı tam olarak anlaşılammayan bu metini LEAKE 1824: 239, M.ö. 199–196 yılları arasında gerçekleşen II. Makedonya Savaşı zaman aralığına tarihlemektedir.

Daha önce detaylı bir şekilde açıkladığımız E belgesi, Amyzonluların Khionis adlı kişi için çıkardıkları bir kararnamedir. E'den Amyzon ile ilgili olarak çıkarılabilecek sonuçlardan biri III. Antiokhos'un Alinda'ya Amyzonlu bir vali atmasının, tek örnek yeterli olmasa da, bu kentin vatandaşlarına güveninin tam olmasıdır. Diğer bir çıkarım ise, Amyzonlular'ın Khionis ve Zeuksis'i övmesinden anlaşıldığı kadarıyla, bu güvenin ve saygının karşılıklı olduğudur.

Önceki bölümlerde de ele aldığımız F belgesi Amyzonlular tarafından yazılan bir onurlandırma yazıtıdır. M.ö. 201 yılı Kasım–Aralık aylarına tarihlenen bu belgede Menestratos, Nikomedes ve Khionis adlı kişiler gösterdikleri yararlılıklar sebebiyle onurlandırılmışlardır. Belgede tarihlemeye βασιλευόντων Ἀντιόχου Μεγάλου καὶ Ἀντιόχου τοῦ υἱοῦ (st. 1) = “Büyük Antiokhos ve oğlunun krallığında” şeklinde başlanması, Amyzon'un bu tarihte Seleukos otoritesi altında olduğunun açık kanıtıdır. Öte yandan belgede yer alan ve Seleukos otorite-

sini düşünmemize neden olan “başrahip Nikanor” ve Zeuksis isimlerindeki şahıslara rastlamamız, bu iddiamızı daha da güçlendirmektedir. Ayrıca F’de daha önce III. Antiokhos’un politikaları arasında gördüğümüz, egemenliği altındaki bölgelere vali veya yönetici atama uygulamasını burada da görüyoruz. Kral, Anadolu valisi konumunda olan Zeuksis yoluyla Amyzon’da bulunan Artemis Tapınağı’na Menestratos’u atamış, bunun yanı sıra Alinda’ya da Nikomedes ve Khinos adlı iki kişiyi bu metinde belirtilmemiş bir göreve atamıştır. Kral’ın bu politikaya başvurma sebebi, hâlihazırda otoritesi altında bulunan yerlerdeki gücünü daha da artırarak bölgede kalıcı olmak istemesi olmalıdır.

G Belgesi Amyzonlular tarafından çıkarılmış bir kararname olup; Ophelandros adlı bir kişinin onurlandırılmasıyla başlar. MA 1999: 303’e göre, Zeuksis tarafından, Amyzon’da bulunan birliklerin başına atanan Ophelandros, başarılı işler yapmış ve Amyzon’u kim olduğu yazıtta belirlenemeyen kuşatmacılardan kurtarmıştır. Ayrıca G’de yine bahsi geçen bu kişinin Kral’ın işlerini başarılı bir şekilde koruduğundan da söz edilir.

Yine Amyzonlular tarafından çıkarılmış bir kararname olan H belgesinde Hermias adlı bir kişinin Amyzon için yaptığı işler konu edilir. Masraflarını kendi cebinden harcayarak III. Antiokhos’un huzuruna bir Amyzon elçisi olarak giden Hermias, O’ndan kutsal köleler istemiş ve bu köleleri savaşın içerisinden taşıyarak başarıyla ülkesine getirmiştir. Metinde bu kölelerin kutsallığının nereden geldiği ve III. Antiokhos’un bu köleleri neden verdiği belli değildir. Fakat Kral’ın bu davranışında Amyzonlular’la arasını iyi tutmak istemesini görebiliriz. Ayrıca Hermias’ın köleleri savaşın içinden taşıyarak getirmesi ifadesi, III. Antiokhos’un, Karia dışında bir yerde birtakım askeri faaliyetler içinde bulunduğunu göstermektedir.

Yukarıda ele aldığımız bu belgeler bize göstermektedir ki; III. Antiokhos Karia bölgesinde özellikle Amyzon’da oldukça faal durumdadır. B belgesinde gördüğümüz gibi, Amyzon’da O’nun askerleri konaklamaktadır. Ayrıca hem dini hem siyasi konularda karar vermekte olan Kral, Amyzon’un iç işlerine oldukça müdahildir. Bu belgeler Amyzon’un oldukça güçlü bir şekilde Seleukos gücü altında olduğunun işaretleridir. Amyzonlular’ın da Kral ve adamlarını sık sık onurlandırması, bahsettiğimiz gücün altında bulunmaktan şikâyetçi olmadıkları anlamını çıkarmamızı da sağlamaktadır.

4. Apollonia Salbake

A [Apollonia Salbake / Karia]

ROBERT / ROBERT 1954: 285-286; MA 1999: 364-365:

[— Ἐν τε τοῖς πρότερον] χρόνοις εὐ[νους ὧν διετέλει κοινῆι τῶι | δῆμ]ωι καὶ ἰδία ἐκάσ[τωι τῶν πολιτῶν· ταχθεῖς | δὲ ἰπ]πάρχης ἐπὶ τῶν παρ' [ἡμῖν στρατιωτῶν | τὴν π]ᾶσαν εὐταξίαν παρέσ[χηται· πρεσβευ]ῶν δ' ἐπεμφθέντων περὶ τῶν [συμφερόντων | τῶι δ]ῆμωι πρὸς τε Κτησικλῆν τὸν [. . .ca.9. . . | .ca.5.] καὶ Μένανδρον τὸν διοικητῆ[ν ἐκτενῶς | ἑαυτὸ]ν ἐπιδούς, ὅτε οἱ πρεσβευταὶ ἀπῆ[λθον, καὶ | συνε]ισπορευόμενος αὐτοῖς ἔσπευδεν εἰς τὸ πᾶν||¹⁰τα πορ[ι]σθῆναι πε[ρ]ὶ ὧν ἠξιοῦμεν· ἔτι δὲ καὶ Δ[ημη]τρίου τοῦ ἐγλογιστοῦ εἰσκαλεσαμένου τοὺς | πρεσ[βευ]τάς ὑπὲρ ὧν ἐμπεφανίκει αὐτῶι Δημή[τριος] ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῶν ἱερῶν, καὶ διαμ[φ]ισβη[τή]σαντος πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν κωμῶν [Σ]αλειῶν¹⁵ τῶν ὄρεινῶν καὶ Σαλειῶν τῶν πεδαινῶν[ν | .ca.5.]μενος παρεκάλει Δημήτριον μηθὲν τῶν | [προῦ]παρχόντων τῶι δῆμωι κινεῖν ἐπὶ τῆς αὐτο[ῦ] πρα[κ]τικῆς¹⁶ . . .ιας, ἀλλ' ἔαν διαμένειν καθάπερ [ἔ]ως | [τοῦ νῦν] καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα πεμφθεῖσιν πρε[σβευ]ταῖς²⁰ περὶ τῶν προδεδηλωμένων κωμῶν οὐ μ[ό]νο[ν] ἀκόλο[υ]θον τοῖς ἐψηφισμένοις προήκατο ἐπι[σ]τολῆν πρὸς Δημήτριον, ἀλλὰ καὶ ἀπαντήσας | αὐτῶι διελέγη φιλοτιμότερον καθότι καὶ οἱ [π]ρε[σβευ]ταὶ ἀκούσαντες προσεμαρτύρησαν· τὸ δ' ὅ||²⁵[λον ο]ὐ διαλείπει ἀεὶ τινοσ ἀγαθοῦ παραίτ[ι]ος | [γινόμε]νος τοῖς πολίταις· δεδόχθαι Ἀπολλω[ν]ιατῶν τῆι βουλήι καὶ τῶι δῆμωι· ἐπηγήσθαι[ι] Φιλο[κ]ρίτου³ . . .α ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ εὐνοίας ἦν ἔχων | [δια]τελείει εἰς τὸν δῆμον· δεδόσθαι δὲ αὐτ[ῶι] τε ||³⁰ [καὶ ἐ]κγόνοις πολιτείαν καὶ ἀτέλειαν πάντω[ν | ὧν ἡ] πόλις κυρία· καλεῖσθαι δὲ αὐτὸν κα[ὶ] εἰς | προε]δρίαν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν καὶ στεφαι[νοῦσ]θαι χρυσῶι στεφάνωι ἐν τῶι γυμνασίω[ι] ἀγῶ[ν]ι τῶι συντελουμένωι τῶι βασιλ[εῖ] Σ[ελεύκωι.] (PHI)

LIT ROBERT / ROBERT 1954: 285–302; MA 1999: 364–366.

Bu belge adı okunamayan bir kişinin Apollonia kentine (Denizli / Tavas) karşı yaptığı iyilikler nedeniyle onurlandırılmasını içerir. Belgenin, muhtemelen tarihleme kısmının da yer aldığı, ilk birkaç satırı eksiktir. MA 1999: 365 ve ROBERT / ROBERT 1954: 286–288, eksik olan satırları, daha önce de pek çok kez karşımıza çıkmış bir ifade olan “Antiokhos’un ve oğlu Antiokhos’un krallığı zamanında” ifadesiyle tamamlamışlardır. Her iki bilim adamı da, bu tamamlamaya gerekçe olarak; belgede geçen Κτησικλῆς (st. 6) ismine işaret ederler. Bu kişi, Sardeis’de ele geçen ve III. Antiokhos dönemine tarihlenmesi kesin olan bir belgede daha yer almaktadır. Paylaştığımız yukarıdaki belgede ve Sardeis’de ele geçen diğer belgede de, Ktesikles’in ekonomik konulardan sorumlu olduğunun anlaşılması, adı geçen bilim adamlarının iddialarının temelini oluşturmaktadır.

Belgenin, III. Antiokhos dönemine tarihlendiğini kabul ettiğimizde, Apollonia’nın Seleukos egemenliğinde olduğunu görmüş oluruz. Metinde, adı belirsiz olan ve kent tarafından onurlandırılan kişi; Apollonia’da bulunan ve

kimliği ile atanma şekli belirsiz olan, bir vali tarafından, kente birtakım ayrıcalıklar elde edebilmesi için Ktesikles'e gönderilmiştir. O dönemde çok yaygın olan bu tür elçilik faaliyetleri, genelde bir kent ile o kentin bağlı olduğu bir krallık arasında gerçekleşmiştir. Ricacılar ulaşabilirlerse, kralın kendisine; tersi durumda da kraldan sonraki en yetkili kişiye arzularını iletirlerdi. Bu durumda Apollonia'nın bir krallığın egemenliği altında olduğu çok açıktır. Metinde elçilik faaliyetleri yürütmüş olduğu anlaşılan bu kişinin στεφανοῦσθαι χρυσῶι στεφάνωι ἐν τῶι γυμνικῶι ἀγῶνι τῶι συντελουμένωι τῶι βασιλεῖ Σελεύκωι. yani "Kral Seleukos onuruna düzenlenen oyunlarda bir altın taçla onurlandırılması" (st. 32–34) da, Apollonia Kenti'nin Seleukos egemenliğinde olduğunun bir kanıtıdır.

Kentin ne kadar süreyle Seleukos egemenliğinde kaldığı ise belirsizdir. Kentte Kral Seleukos onuruna oyunlar düzenlenmesi, Seleukoslar'ın egemenliğinin III. Antiokhos'dan daha önce başladığına işaretidir. Bu egemenliğin Apameia Barışı'na kadar devam etmiş olması da muhtemeldir. Her ne olursa olsun; elimizdeki belgelerin yetersiz oluşu, bu konu ile ilgili çıkarımlarımızı oldukça sınırlamaktadır.

5. Bargylia

A [Bargylia / Karia]

WIEMER 2001: 1; DREYER 2002: 119; SEG 51, 1496; SEG 52, 1038:

[—]ΝΤΩΝΘΕΑΘ[—]ΝΕΙΑ[— | —]ΣΤΑΤΑΣ[—]ΓΤ...ΑΝΕΙ[—]Ο[— | —]ΩΡΙΣ.....Ι-
Ο.....ΚΑΤΕΣΤΑΕΠΙΑ[—]Ν.Σ[— | — χρ]ήματος ΕΚΒΕΚΛ[—]ΝΤΑ[— ||⁵ —]ΕΚ-
ΒΕΒΑΗ... [— | — π]οιησάμενοι [ὅπ]ως τῶν δικαίων Τ[—]ΡΤΟ[— | —]ΟΙΣ.Τ[—]Υ...
γινέσθαι Τ[—]ΑΝΥΛ[— | — εὐ]χρηστήκειν πολλάκις αὐτοῖς καὶ ΕΙΣ[—]Ω... [πο]λιτικῶ
.....ΤΩΝ | [—] δεδανείκειν καὶ τὰ ψαφίσματα τὰ ὑπὲρ τοῦ[τ]ων παρανε[γν]ώ[σ]θη ||¹⁰
[σ]υνστάντος δὲ πολέμου βασιλεῖ Ἀντιόχῳ ποτὶ βασιλῆ Π[το]λεμ[αῖον] | [τὸν] νῦν
βασιλεύοντα κυριεῦσαι τοὺς παρὰ βασιλέως Ἀντιόχου — | Κιλλα]ρῶν καὶ Θωδασων πρὸ
τοῦ παρὰ βασιλέως Φιλίππου παρα[δ]ο[θή]μειν [—] Ἀντιόχῳ Θεάγγελα καὶ συμπολι-
τεύεσθαι Κιλλαρεῖς καὶ Θ[ω]δασεῖς | .ΕΠ.....ΑΣΕΩΝΓΑ.....ΣΑ..ΟΥΣ εἰς τὰν αὐτὰν
[— ||¹⁵ —] βασιλ..[— παρανα]γινώσκοντας ἐπιστο[λήν — | —]ΤΟ Κυλβισσεῦ[σι]

LIT WIEMER 2001: 1–14; DREYER 2002: 119–138.

Bu kararname, adı belirlenemeyen bir kişiyi Bargylia'daki (Muğla / Mandalya) yararlıklarının sonucunda onurlandırmak için çıkarılmıştır. Belge bunun dışında bize dönemle ilgili siyasi bilgiler de sunmaktadır. Belgede, III. Antiokhos ile

V. Ptolemaios arasında bir savaşın başladığı göze çarpmakta ve III. Antiokhos ile V. Philippos arasında bir ittifak olduğundan söz edilmektedir. Ayrıca bu anlaşma gereğince; V. Philippos, Karia'da bulunan Theangela Kenti'ni III. Antiokhos'a teslim etmiş ve adı belirlenemeyen iki yerleşimi de ele geçirmesine göz yummuştur. Bu son ifadelerden anlaşılacağı üzere; Seleukos Kralı Antiokhos ve Makedonya Kralı Philippos, Ptolamaioslar'a karşı ortak bir cephe oluşturmuş ve onların Anadolu'daki, özellikle Karia'daki, Thengela örneğinden de anlaşılacağı üzere, topraklarını ele geçirerek aralarında paylaşmaya başlamışlardır.

Metnin oldukça fragmanlı olmasından dolayı belgenin yazılış tarihi oldukça belirsizdir. DREYER 2002: 119-138, belgenin, V. Philippos'un Karia'yı işgale başlamasının hemen ardından yazıldığını ileri sürerek, tarihlendirmeyi M.ö. 201 yılına kadar geriye götürür. WIEMER 2001: 1-14 ise, *ποτὶ βασιλῆ Πτολεμαῖον* (st. 10) yani "şu anda kral olan Ptolemaios" ifadesine dayanarak, belgenin V. Ptolemaios tahta henüz çıkmışken yazıldığını söyleyerek, yazıtın tarihlemesini M.ö. 203 yılına kadar çekmektedir.

Bargylyia'nın siyasi statüsüne değindiğimizde, bunu yukarıdaki belgeden anlamak pek mümkün değildir. Fakat Pol. 18,48,2'ye dayanarak, kent M.ö. 196 yılına kadar V. Phillippos'un kontrolünde olduğunu biliyoruz. Bu tarihten sonra yani V. Philippos'un düşüşünden sonra Karia Bölgesi'ndeki siyasi boşluğu III. Antiokhos'un doldurduğuna da biliyoruz. Sonuç olarak; elimizdeki bu bilgiler ışığında, III. Antiokhos'un M.ö. 196 yılından Anadolu'dan çekildiği tarihe kadar Bargylyia'yı egemenliği altında tuttuğunu söyleyebiliriz.

6. Euromos

A [Euromos / Karia]

ERRINGTON 1986: 1; SEG 35, 973; MA 1999: 338:

Βασιλευόντων Ἀντιόχου καὶ Ἀντιόχου | τοῦ υἱοῦ εἰ' καὶ ρ' Γορπιαίου· ἐπὶ τοῖσδε | συνέθεντο Ζεῦξίς τε ὁ ἀπολελειμμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου ἐπὶ τῶν ἐπιτάδε ||⁵ τοῦ Ταύρου πραγμάτων καὶ Φιλιππεῖς διὰ τῶν | ἀποσταλέντων πρεσβευτῶν παρὰ τῆς πόλεως Ἀνδρονόμου Σωτάδου, Ἀντιόχου Χένωνος ἐφ' ᾧ ἔσονται Φιλιππεῖς φίλοι καὶ σύμμαχοι Ἀντιόχου τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ ||¹⁰ [καὶ] συντηρήσουσιν τήν τε φιλίαν καὶ συμμαχίαν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον ἀδόλως καὶ ἀπ[ρο]φ[ασί]στος —] (PH)

B [Euromos / Karia]

ERRINGTON 1993: 24; SEG 43, 707; MA 1999: 339:

[–] Ταῖς ἀρχαιρεσίαις πρώτους κόσμους τρεῖς, μετά δὲ | [τούτους] προστάτας τοῦ δήμου γ', τήν δὲ αἵρεσιν εἶναι τῶν ἀρχείων | τούτωμ πρὸς μέρος ἀπὸ τῶν φυλῶν, ἐπιτετάχθαι δε τοῖς μεγ κόσμους ὅσα πρὸς τήν τῆς πόλεως καὶ τῆς χώρας φυλακὴν ἀνήκει καὶ ||⁵ τὰς κλείδας παραδίδοσθαι τούτοις, εἶναι δὲ πρὸς τούτους καὶ τήν | τῶμ φρουρίων ἐπιμέλεια καὶ τὰ κατὰ τὰς στρατείας καὶ ὅσα κατὰ | τήν συνθήκην τῆμ περι τῆς συμμαχίας τῆς συντεθειμένης | πρὸς βασιλέα μεγαν Ἀντίοχον διὰ Ζεῦξιδος, μὴ εἶναι δὲ ἄλλο ἀρχει-|ον μηθεν κυριώτερον τούτου πλὴν τῆς βουλῆς μηδε τετάχθαι ||¹⁰ τούτους υπ' ἄλλομ μηθENA, τοῖς δε προστάταις τὰ κατὰ τοὺς χρηματισμοὺς ἐπιτετάχθαι καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν τῶις νόμοις διατέτακται, | γράμματα δε ἄμ που δεηι πεμπεσθαι ὑπερ τῆς πόλεως ἢ ὑπερ ἄλλου | τινὸς διὰ τῶν ἀρχείων τούτων, ἐξαποστελλε'σθω γραφόμενα ἐ|[πί ταε] τῶγ κόσμων καὶ τῶμ προστάτωμ, μὴ ἐξουσία δε ἐστω μηδε ὅ||¹⁵[ποτέρωι] τῶν ἀρχείων τούτωγ καθ' ἰδίαν γρά- μματα πέμπειν, μὴ | [–]τα ἀρχεῖα αἰρεῖσθαι πρὸς μέρος ἀπὸ τῶν φυλῶν | [αἰρεῖσθαι δὲ καθ' ἐ]καστον ἐνιαυτὸν ἐν ἀρχαιρεσίαις πρὸς μέρος | [ἀπὸ τῶμ φυλῶν τον στ]εφανή[φορον καὶ ἐρέ]α τοῦ Διὸς τοῦ Κρηταγε|[νέ]τα καὶ Δικτύννης] ὑπὸ [–]ου καὶ (PHI)

LIT ERRINGTON 1986: 1–8; ERRINGTON 1993: 24–32; MA 1999: 338–340.

M.ö. 197 yılının Ağustos–Eylül aylarına tarihlenen ve Zeus Tapınağı'nın yanında bulunan A belgesi, III. Antiokhos ile Philippeis adlı kişi arasında yapılmış olan bir antlaşma metnidir (MA 1999: 338). ERRINGTON 1986: 8, adı geçen bu kişinin Makedonya Kralı V. Philippos olduğunu savunmakta ve bu antlaşmanın Phillippos'un Euromos'u (Muğla / Milas) ele geçirdikten hemen sonra yapılmış olması gerektiğini iddia etmektedir. Belgede belirtildiğine göre, antlaşma III. Antiokhos'u temsilen “Torosların bu tarafındaki işlerden sorumlu memur olan” Zeuksis, V. Philippos'u temsilen ise, dört Euromoslu elçi tarafından imzalanmıştır. Metnin devamında, ittifak kurulacağı ve bu antlaşmanın sürdürülmesi temenni edilmekle birlikte, belgenin geri kalan kısmının eksik olmasından dolayı, varsa, antlaşmanın yükümlülükleri bilinmemektedir.

Böyle bir ittifakın kurulma nedeni olarak V. Philippos nezdinde, Roma ve Roma'nın yanında yer alan Rhodos ile yaptığı savaş yüzünden, Karia'da kazandığı toprakları koruma arzusu gösterilse de, III. Antiokhos nezdinde bu çok açık değildir. Karia'da oldukça aktif olan Seleukos Kralı bölgede tutunabilmek için bir müttefiki elzem görmüş ya da Roma tehlikesi artık kendini Doğu Akdeniz'de hissettirmeye başladığından erken bir önlem almış olabilir.

A belgesi gibi Zeus Tapınağı'nın yanında bulunan B belgesi bir kararnamedir. Tarihleme kısmı eksik olsa da içeriğinden ötürü, M.ö. 197 yılından sonra yazılmış olduğunu söyleyebiliriz. Metinde memur seçimleri ve bu me-

murların görevleri ile ilgili bir takım kararlar alınmıştır. (ERRINGTON 1993: 32) B'nin konumuzla ilgili olan kısmı ise, κόσμους (st. 1) makamına gelecek kişilerin, Zeuxsis aracılığıyla III. Antiokhos ile yapılan müttefiklik antlaşmasının bütün meselelerinden sorumlu olacaklardır. Tıpkı A'da olduğu gibi bu metinde de, yapılan antlaşmanın yükümlülükleriyle ilgili bir bilgiye rastlayamıyoruz. Fakat şunu söyleyebiliriz ki; Euromoslular'ın bu antlaşmaya oldukça önem verdikleridir. Bunu da; antlaşma yükümlülüklerini yerine getirme görevini, danışma meclisi hariç en yetkili organ ilan edilen *kosmos*'lara vermelerinden anlamaktayız.

A ve B'de yer alan III. Antiokhos ile V. Philippos arasında kurulan ittifak antlaşmasının, Phillippos'un Roma'ya yenilmesinin ardından, Euromoslular açısından etkisinin ne olduğunu bilmiyoruz. Fakat V. Philippos'un düşüşünün ardından bölgede oluşan siyasi boşluğu, halihazırda Karia'da aktif olan III. Antiokhos doldurmuş ve Euromos'u da egemenliği altına almış olabileceğini söyleyebiliriz.

7. Iasos

A Liv. 37,17,3–5:

Miletum et ceteram oram sociorum praetervecti in Bargylitico sinu escensionem ad Iasum fecerunt. urbem regium tenebat praesidium; agrum circa Romani hostiliter depopulati sunt.

B [Iasos / Karia]

PUGLIESE – CARRATELLI 1967/1968: 445–453; *GIBM* 442; *OGIS* 237; *IGSK* 28/1, 4; MA 1999: 329–333:

Ἐπὶ στεφανηφόρου Κυδίου τοῦ Ἱεροκλείους· [ἐπιστολὴ π.] Ἐλαφηβολιῶνος· | Βασίλισσα Λαοδίκη Ἰασέων τῆ βουλῆ καὶ τῶι δήμῳ χαίρειν· ἀκούουσα πλεονάκις τοῦ ἀδελφοῦ ἦν ||⁵ τε ἀντίληψιν τῶν ἑαυτοῦ φίλων καὶ συμμάχων | διατελεῖ ποιούμενος καὶ ὡς τὴν ὑμετέραν πόλιν συμπτώμασιν περιπεσοῦσαν ἀπροσδοκῆ|τοις ἀνακτησάμενος τὴν τε ἐλευθερίαν ὑμῖν | ἀπέδωκεν καὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ λοιπὰ προτέθει||¹⁰ται συναύξειν τὸ πολίτευμα καὶ εἰς βελτίονα δι|άθεσιν ἀγαγεῖν, προαιρουμένη δὴ καὶ ἐγὼ ἀκόλου|θα πράσειν τῆ σπουδῆ αὐτοῦ καὶ ἐκτενεῖαι καὶ διὰ | τοῦτο καταθέσθαι τινὰ εὐεργεσίαν μὲν εἰς τοὺς | ἀσθενούντας τῶν πολιτῶν, εὐχρηστῖαν δὲ κοι||¹⁵νῆν τῶι σύμπαντι δήμῳ, γεγράφεικα Στρουθ|ῶνι τῶι διοικητῆι ἐφ' ἔτη δέκα κατ' ἑνιαυτὸν πυρῶν χιλίους μεδίμνους Ἀττικοὺς εἰς τὴν πόλιν παρακομίζοντα παραδιδόναι τοῖς παρὰ τοῦ δήμου· εὐ οὖν ποιῆ|σετε συντάξαντες τοῖς μὲν ταμίαις παραλαμβά||²⁰νοντας τακτοῦ πλήθους ἐγδοικεῖν, τοῖς δὲ προστά|ταις καὶ οἷς ἂν ἄλλοις κρίνητε προνοεῖν ὅπως τὸ γινόμενον διάφορον ἐκ τούτων κατατιθῶνται εἰς προ-|ϊκας | ταῖς τῶν ἀσθενούντων πολιτῶν θυγατράσιν, δίδόν|τες μὴ πλέον Ἀντιοχέων δρα-|χμῶν τριακοσίων ἑκάσ||²⁵τη τῶν συνοικιζομένων· γινομένοις θ' ὑμῖν εἰς τε τὸν | ἀ-|δελφὸν καὶ καθόλου τὸν οἶκον ἡμῶν οἶους καθήκει | [κα]ὶ τῶν ἀπαντω<μέν>ων εὐεργεσιῶν

μεμνημένοις | [εὐ]χαρίστως πειράσομαι καὶ ἄλλα ἃ ἂν ἐπινοῶ συν|[παρ]ασκευάζειν παντὶ τρόπῳ συνεκτρέχειν προ||³⁰[αιρου]μένα τῆι τοῦ ἀδελφοῦ θελήσει· κατανοῶ γὰρ αὐ|[τὸν λ]ίαν ἐκτενῶς ἔχοντα πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν | [τῆς] πόλεως· vacat ἔρρωσθε. | [ἐπὶ σ]τεφανήφορου Κυδίου τοῦ Ἰεροκλείους, | Ἐλαφβολιῶνος· ||³⁵ [πρυτ]άνεων ἐκκλησίαν συναγαγόντων τριακάδι ἔδο||[ξε] τῶι δῆμῳ· Μεινοίτιος Ἰεροκλείους ἐπεστάτει· πρυ|[τάν]εων γνώμη Ἐρμοκράτου τοῦ Θεοδότου, Ἀστιάδου | [τοῦ] Ἐκατωνύμου, Ἐρμίου τοῦ Ἀρτεμιδώρου, Ἐκαταίου τοῦ Δι|[οπε]ίθου, Μεινοίτιου τοῦ Ἰεροκλείους, Μεινοίτιου τοῦ Με||⁴⁰[νε]δήμου, Πινδάρου τοῦ Σωστράτου δι' ἐπιτρόπου Διονυ|[σίου]ν τοῦ Μενεκλείους· ἐπειδὴ βασιλέως μεγάλου Ἀντιό|[χο]ν προγονικὴν αἴρεσιν διατηροῦντος εἰς πάντας | [το]ῦς Ἑλληνας καὶ τοῖς μὲν τὴν εἰρήνην παρέχοντος, | [πο]λλοῖς δὲ ἐπταικόσιν βοηθοῦντος καὶ ἰδία καὶ κοινῆι, ||⁴⁵ [τι]γὰς δὲ ἀγτὶ δούλων ἐλευθέρους πεποικότες καὶ τὸ | [κα]θ' ὅλον τὸ βασιλεύειν νενομικότος πρὸς εὐεργεσία|ν | . . .]σθαι ἀνθρώπων, τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν πρότερό|ν | τε] ἐγ δουλείας ῥυσάμενος ἐποίησεν ἐλευθέρα|ν — | . . .] το[ῦς φ]ρουροῦντας στρατιώτας καὶ τὰς [— ||⁵⁰ —]ατεσανσ[. . .] ἡμᾶς κυρίου τ[— | Ἀριστολοχ[— τῶι βασι]λξεί διαλεξο[μένους —] ||⁵⁵ μον ἀξίως διεδε[ξα—] | ως εἰς τὴν πόλιν δ[—] | βασιλέα μέγαν Ἀντιό|χον —] | γέγονεν καὶ φύλαξ ἀγ[— οἱ στρατηγοῖ] | οἱ ἐξιόντες ἐκ τῆς ἀρχῆς [παραδιδότωσαν καθ' ἕκαστ]||⁶⁰τον ἐνιαυτὸν τὰς κλείδας η[— τοῖς] | μεθ' ἑαυτοῦς στρατηγοῖς τ[— παρὰ τὸν βω]μὸν ὃν ἰδρύσατο ὁ δῆμος βασι|λέως μεγάλου Ἀντιό|χου, οἱ δὲ εἰσιόντες εἰς τὴν ἀρχὴν θυέτωσαν ἐπὶ τοῦ | βωμοῦ τῶι τε βασιλεῖ καὶ τοῖς α[ὐτοῦ προγόνοις καὶ τοῖς κοι]||⁶⁵νοῖς τῆς πόλεως θεοῖς ουτ[—] | τὰς κλείδας· ἐπηνήσθα[ι] δὲ [— τὴν βα]σίσισαν Λαοδίκην· καὶ ἴνα εὐ[νοὺς ὦν ὁ δῆμος μη]θὲν ἐλλείπη τιμῆς πρὸς τ[οὺς ἡμᾶς εὐεργετοῦν]τας τὰ μέγιστα, αἰρείσθω κα[τ— ἐ]νια[υτὸν — ἰέρειαν] ||⁷⁰παρθένον βασιλίσσης Ἀφρο[δίτης Λα]οδίκης· [ἐν δὲ] | ταῖς ἐξόδοις ἐχέτω στρό[φιον μεσ]όλευκο[ν· καὶ αὐ]||τῆι μὴ ἐξέστω δις ἱερητεῦ[σαι —]ετ[— τὴν τι]μὴν ἐν τῶι μηνὶ τῶι Ἀφροδισιῶνι τῆι πεντεκαίδεκάτῃ,) | ἐν ἧ ἡ γέγονεν ἡμέρα ἡ βασιλίσ[σα Λαοδίκη, παρα]||⁷⁵γινέσθωσαν πάντες εν[— ἔτι δὲ οἱ γα]μμούντες καὶ αἱ γαμούμενα[ι ἅμα μετὰ τὴν τῶν γάμων σύν]ερχιν θυέτωσαν βασιλίσ[ση Λαοδίκη — κατὰ δύ]||ναμιν ἕκαστοι ὁ ἂν π[— βα]σίσισσης συνπομπ[εῦτέωσαν —] ||⁸⁰αἱ ἰέρειαι πᾶσαι καὶ αἱ [παρθένοι αἱ μέλλουσαι γα]μμείσθαι ἐν τῶι [—] | δὲ καὶ ἀπαρ[χ— ἡμέ]ρῃ στεφ[αν—] | ποιου[μεν—] ||⁸⁵δε[—] | ποτ[— γη]ραιο[—] | ηἱ δυ[—] | ου γιν[—] ||⁹⁰ ἡμέρα[—] | τα χρη[—] | γηναυχ[—] | γαμου[—] | κηεσ[—] ||⁹⁵γρα[—] | θε[—] | [—] ἐν δὲ τῆι πομπ[ῆι —] | [— ἰεροκῦρυξ κ[—] | [— μ]ηνὸς [—] ||¹⁰⁰ [—] αἰπ[—] (PH)

C [Iasos / Karia]

PUGLIESE – CARRATELLI 1961/1962: 578; *IGSK* 28/1, 5; MA 1999: 335–336:

Αἰ τὴν σπονδοφ[ορίαν —] | ἐπεύχεσθαι δὲ τοὺς φυλέτας [πάντας? πάντα γίν]εσθαι τὰ γαθὰ βασιλεῖ τε μεγάλῳ Ἀ[ντιόχῳ] | καὶ βασιλίσση Λαοδίκῃ καὶ τοῖς τ[έκνοις] ||⁵καὶ τῆι πόλει· ἀναγράψαι δὲ καὶ τὸ [ψήφισμα τό]||δε ἐν τῶι ἐπιφανεστάτῳ τόπω[ι — ἴ]να ἢ τε τοῦ βασιλέως εὖνοια [—] | καὶ ἡ τῆς φυλῆς ὑπὲρ τῆς π[όλεως εὐχαριστία] | ἀείμνηστος διαμένη τ[—] ||¹⁰ βωμοῦ ἴνα τῶι τε μεγέ[θει — κατα]σσκευασθῆι πρὸς γ[—]|| ληιδος· ὁμοίω[ς δὲ καὶ — ψηφ]||ίσματος γ[— τὸ δὲ] | ἀνάλω[μα δοῦναι —] ||¹⁵ ονγ[—] (PH)

D [Iasos / Karia]

GIBM 442; *OGIS* 237; MA 1999: 336–337:

[Τὴν δημοκρ]ατίαν καὶ αὐτονομίαν διαφυλάσσειν, γέγ[ραφε] πλεονάκις τῶι δῆμῳ περὶ τούτων, ἀκόλουθα πράσων | τῆι διὰ πατέρων ὑπαρχούσῃ αὐτῶι πρὸς τοὺς Ἑλληνας |

εὐεργεσίαι, ὃ τε θεὸς ὁ ἀρχηγέτης τοῦ γένους τῶμ ||⁵ βασιλέων συνεγεμαρτύρηκεν τῶι βασιλεῖ παρακαλῶν μεθ' ὁμονοίας πολιτεύεσθαι, ὁ δὲ δῆμος ἔχων | ταύτην τὴν αἴρεσιν πολὺ τι μᾶλλον μεθ' ὁμονοίας πολιτευόμενος τὰ μέγιστα ἀγαθὰ παρεληφῶς παρὰ τοῦ | βασιλέως ταῦτα διατηρεῖ· ἵνα δὲ φανερόν γένηται τῶι τε ||¹⁰ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἦν ἔχει διάληψιν ὁ δῆμος | πρῶτομ μὲν ὑπὲρ βασιλέως μεγάλου Ἀντιόχου καὶ | βασιλίσεως Λαοδίκης καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰ[τ]εν (PHI)

LIT CROWTHER 1989: 136–138; MA 1999: 329–337.

M.ö. 196 yılına tarihlenmiş olan (MA 1999: 329) ve Artemis Tapınağı yakınlıklarında bulunmuş olan B belgesi bir bütün halinde gözüke de içinde bir mektup ve iki kararname barındırır. B'nin ilk bölümünde Kraliçe Laodike'nin, İasoslular'a (Muğla / Kıyıkışlacık Köyü) gönderdiği mektup yer almaktadır. Bu mektupta Kraliçe, Kral Antiokhos'un, İasosluları; özgürlüklerine kavuşturduğunu ve beklenmeyen felaketler üzerine onlara yardım ettiğinden söz etmektedir. Ardından Kraliçe bizzat yaptığı buğday yardımından bahsetmekte ve bu yardımdan nasıl yararlanmaları gerektiğini açıklamaktadır: Buna göre; İasoslular, ihtiyaçları kadar buğdayı kullanmalı, geri kalanını hazinelerini doldurmak için satmalıdırlar. Elde edilen gelirin bir kısmını da, yüz Antiokheia Drahmisi'ni geçmeyecek şekilde, fakir ailelerin kızlarının çeyizleri için harcamalıdırlar. Kraliçe söz ettiğimiz bu ifadeleri direkt olarak kentin διοικητή (st. 16) adlı bir yöneticisine yazmıştır. Daha önce de karşımıza çıkan bu memuriyet anlaşıldığı üzere ekonomi ile ilgili konulardan sorumludur. Laodike bu önerilerinin ardından da, İasoslular'ın Kral'a iyi davranmaya devam etmelerinin çıkarlarına olacağını ifade ederek, mektubunu bitirir. Kraliçe'nin bu son ifadesinde, III. Antiokhos'un sık sık kullandığı gizli tehdit sözcüklerine başvurması, O'nun eşinin politikalarına aynen sadık kaldığının göstergesidir.

B belgesinin devamında, İasoslular'ın çıkardıkları bir kararnameye yer verilmektedir. Belgede; III. Antiokhos'un tüm Greekler'e barış getirdiği, İasoslular'ı pek çok sorundan kurtardığı ve bazı adamları köleleştirmek yerine serbest bıraktığından bahsedilir. Bu son ifade bize, kentin Seleukoslar'ca askeri yoldan ele geçirildiğini belirtmesi yönünden önemlidir. Kararnamenin sonunda ise, fragmanlı kısımdan dolayı tam olarak anlaşılmasa da, kente bir Seleukos garnizonunun yerleştirilmesinin kabul edildiği de görülür. Bu durum A pasajıyla da tasdiklenmektedir. A'da Yazar, Roma kuvvetlerinin İasos önlerine geldiğinde, yerleşimde bir Seleukos garnizonu bulunduğundan bahsetmektedir. CROWTHER 1989: 138, bu olayı M.ö. 190 yılına tarihlemektedir. Halihazırda bu

tarihleme, Roma ile III. Antiokhos arasındaki ihtilaf göz önünde bulundurulacak olursa, oldukça yerindedir.

B'nin devamında yer alan diğer bir kararname oldukça fragmanlıdır. Belgenin okunabilen kısımlarında III. Antiokhos'un kentte, kendi ataları ve yaygın tanrılar için bir sunak yaptırdığından bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra sunağın korumasının her sene değiştiğinden söz edilmekte ve her değişim sırasında uygulanması gereken dini ritüeller ifade edilmektedir. Ayrıca Kraliçe Laodike de, Aphorodite rahibesi ilan edilmesi ve her evlilik töreninin ardından O'na adak adanması da B'de alınan kararlar arasındadır.

C Belgesi bir kararname olup, fragmanlı olmasından ötürü pek okunamasa da, III. Antiokhos'un yaptırdığı bir sunaktan dolayı; Kral'ın, Kraliçe'nin ve çocuklarının onurlandırılmasını içerir. Bu onurlandırma, belirlendiğine göre, Kral ve ailesine, inşa edilen bu sunakta içki sunularak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca MA 1999: 335 tarafından yaklaşık olarak M.ö. 196 yılına tarihlenen bu kararnamede masrafların karşılanması için, sanıyoruz ki, Kral tarafından para dağıtıldığı da anlaşılmaktadır.

D Belgesi, her ne kadar sonu eksik olduğundan dolayı alınan kararları bilemesek de, bir kararname olup, MA 1999: 336 tarafından diğer İasos menşeli belgelerde olduğu gibi, M.ö. 196 yılına tarihlenmiştir. D'de III. Antiokhos'un İasos'daki demokrasi ve otonomi ile ilgili konularla alakadar olduğundan söz edilmekte ve İasosluların Kral ve ailesi ile olan pozitif ilişkisine dem vurulmaktadır.

Yukarıda ele aldığımız bütün belgeler III. Antiokhos'un, İasos ile ne kadar ilgili olduğunu göstermektedir. Anlaşıldığı üzere Kral; yaklaşık olarak M.ö. 196 yılında kenti ele geçirmiş ve ele geçirdiği kentler üzerindeki tipik politikası olan garnizon yerleştirmeyi uygulamış ve bundan sonra pek çok konuda kentin iç işlerine müdahalede bulunmuştur. Yine metinlerden yaptığımız çıkarımlar sonucunda kentin M.ö. 190 yılına kadar, sadakatle Seleukos egemenliğinde kaldığını da görmekteyiz. İasos halkı ancak kapılarında Roma ordularını görünce teslim olup taraf değiştirmek zorunda kalmışlardır.

8. Kildaria

A [Kildaria / Karia]

ROBERT / ROBERT 1983: 186–187; SEG 33, 867; IGSK 35, 962; MA 1999: 327–328:

Μηθενὶ μήτε τῶμ πολιτῶν μή[[τε τ]ῶν παροίκων· τοῖς τε ἄλλοις, | {αλλ} οἷς πᾶσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως | [μεγάλου] Ἀντιό[χ]ου [σ]υνκεχώ||⁵ [ρη]ται, καὶ ὑμεῖν τὰ αὐτὰ | [νῦν] ὑπάρχει καὶ τὰ λοιπὰ [—]Δ | [—] τῆμ πᾶσαν πολυωρίαν ποη|σόμεθα ὑμῶν ὅσωπερ ἄν εὐ-|ν[ο]έστεροι καὶ προθυμότερο[ι] ||¹⁰ φαίνησθε εἰς τὰ τῶι βασιλεῖ | Ἀντιόχῳ συμφέροντα.
(PH)

LIT MA 1999: 327–329.

Kildaria'da, (Muğla / Kozyaka) hangi tanrıya ait olduğu belirlenememiş olan bir tapınağın yanında bulunan bu belge, III. Antiokhos tarafından kentlin vatandaşlarına ve παροίκοç'lara (st. 1) hitaben yazılmıştır. Belgenin kesin yazılış tarihi bilinmemekle birlikte bu metni, ΡΙΕJΚΟ 1985: 614–615 M.ö. 193 yılı ve sonrasında, MA 1999: 327 ise yaklaşık olarak M.ö. 197 yılına tarihlenmektedir. Fakat iki tarihlendirme arasında seçim yapmak eldeki veriler ışığında mümkün değildir.

Belgenin içeriğinde Kral, Kildaria vatandaşlarına ve παροίκοç'lara aynı haklara sahip olacaklarına ve diğer ayrıcalıklarının da devam edeceğine dair garanti vermektedir. Tabii ki, sağlayacağı bu garantilerin karşılığında da, Kral kendi çıkarlarının gözetilmesini arzulamaktadır. Bu ifadeler aslında karşılıklı bir antlaşmadan çok, bir emir gibi gözükmekte olup; Kral'ın çıkarlarının gözetilmediği takdirde vatandaşların haklarının elinden alınabileceğine dair bir tehdit görünümündedir.

Yani, bir emirname biçiminde olan bu metnin üslubundan anladığımız kadarıyla, Kildaria'nın Seleukoslar'ca ele geçirilişinden hemen sonra yazılmış olmalıdır. Kentlin vatandaşlarının daha önce sahip olduğu hakların burada tekrar tasdik edilmesi bunun kanıtıdır. Anlaşıldığı kadarıyla Kral eski düzeni bozmak istememiş; fakat, eski düzene ek olarak da παροίκοç'lara tam vatandaşlık hakkı tanıyarak kent halkının kendisine bağlılığını artırmayı amaçlamıştır. Ayrıca kent ahalisinden kendi çıkarlarını korumasını istemesi ya da daha doğrusu emretmesi, O'nun bölgedeki siyasi ve muhtemelen askeri varlığını da güçlendirmiştir.

9. Kos

A [Kos / Karia]

HERZOG 1983: 64; SEG 33, 673:

[βα]σιλεὺς Ἀντίοχος Κώϊων [τῆι βουλῆι καὶ τῶι | δῆ]μωι χαίρειν· Ἀπολλοφάνην τ[ὸν
ιατρὸν τοῦ πατρὸς ἡ|μῶν] καὶ τοῦ ἀδελφοῦ γεγενημέ[νον καὶ πολλὰς καὶ μεγά|λας πεπ-
]οιημένον ἀποδείξεις ἐ[μπειρίας τῆς κατὰ τὴν ||⁵ τέχνην π]αρά τε ἐκείνοις ὄντ[α ἐν μεγίστη
παραγωγῆι | καὶ προ]εδρῖαι καὶ ἡμεῖν ὑπάρ[χοντα συγγενῆ καὶ τρο]φέα προσεν]ηγεγμένον
τε [μετὰ ἐκτενείας καὶ φιλοστορ|γίας κατὰ τε] τὸν πρότερο[ν χρόνον καὶ — | —]τεο[—
||¹⁰ —] (PHI)

LIT HERZOG 1983: 64.

Bu belge, bir mektup olup, bizzat III. Antiokhos tarafından, Koslular'a (İstan-
köy) gönderilmiştir. Kral bu mektubun merkezine; Seleukos Kallinikos'un,
Seleukos Soter'in ve nihayet kendisinin de özel hekimi olan Ἀπολλοφάνης'i (st.
2) oturtmuştur. Kral, şahsi hekimini metin boyunca Koslular'a övmektedir. Ay-
rıca, M.ö. 220 yılına tarihlenen (HERZOG 1983: 64) belgenin kentin Asklepi-
eon'unda bulunması, Kral'ın; doktorunu, belgeden okunamasa da, Kos Ask-
lepieon'unun başına atadığına işaret edebilir. III. Antiokhos'un üslubundan ve
doktoru Apollphanes'i güçlü bir şekilde övmesinden Koslular'ın bu atamayı
kabul etmelerini kolaylaştırmayı amaçladığını düşünebiliriz. Fakat kentin Seleu-
kos egemenliğinde olup olmadığı ile ilgili bir fikir yürütememekteyiz.

10. Labraunda

A [Labraunda / Karia]

CRAMPA 1969: 134–136; CRAMPA 1972: 61–63; ROBERT / ROBERT 1983: 139–140; SEG 40, 982;
MA 1999: 304–305:

[.ca.8...]Τη[.....ca.17..... | ..ca.8...] οἱ θύον[τες ...ca.11.... | .ca.3.]
συντέταχεν ἡμ[ῖν ὁ] βασιλεὺς | [Α]ντίοχος ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι [τῶν ||⁵ ἱερ]ῶν καὶ
ἅπαντα τὰ ἄλλα· ὑμεῖς οὖ[ν | κ]ατὰ τε τὰ λοιπὰ εὐτακτεῖτε, ὡσ[περ | πρ]οσῆκει, καὶ μήτε
ἐπισκηνοῦτ[ε ἰδί]αι ἐν Λαβραύνδοις μήτε ἐν τοῖ[ς ἱεροῖς | οἴκ]οις καταλύετε, μηδὲ κτήνη
σ[υνάγε]||¹⁰τε μ[ή]τε ἐν τοῖς πυλώσι μ[ή]τε ἐν [τῆι αὐ]λῆι μ[ή]τε ἐν ταῖς στ[οαῖς] μηδὲ
.ca.6.. | ..ca.8...]θεσθ[εca.16.....] (PHI)

LIT CRAMPA 1972: 61–63; MA 1999: 304–305.

Oldukça fragmanlı olan bu metin; CRAMPA 1972: 62 ve MA 1999: 304'nın ortak
kanısıyla, M.ö. 203 yılında Zeuksis tarafından III. Antiokhos'un emirlerini ilet-

mek amacıyla, Labraunda'da (Muğla / Milas) bulunan Seleukos askerlerine yazılmıştır. Kral, askerlerine öncelikle tapınakları ve diğer binalarını korumalarını emretmiş, bunun yanı sıra, onlara kutsal mekânlarda, kent girişlerinde, revaklı bölmelerde konaklamalarını ve buralara hayvanlarını getirmemelerini emretmiştir. Kral'ın bu emirlerinin altında yatan sebep muhtemelen yerel halktan gelen şikâyetler veya komutanlarının disiplinsizlik raporlarıdır. Kral bu emirnameyi yayınlayarak, hem Labraundalılar'ın saygısını kazanmayı, hem de askerlerini disiplin altına almayı amaçlamış olmalıdır.

11. Latmos Herakleia'sı

A [Latmos Herakleiası / Karia]

ŞAHİN 1987: 55–60; WÖRRLE 1988: 422–425; SEG 37, 859; MA 1999: 340–342:

[— Λαοδίκ]ην καὶ τῶν υἱῶν Ἀγτί[οχον πρὸς τ]αῖς π[αρ' ὑμῶν ψηφισθεῖσαις τιμαῖς οἷς διεσαφεῖτε στεφάνοις, ὁμοίως δὲ | [στεφανῶ]σαιτε καὶ Σέλευκον καὶ Μιθριδάτην τοὺς ἄλλους ἡμῶν υἱ[οὺς, οὐ]ς καὶ ἀνενέγκαντες οἱ πρεσβευταὶ ἠσπάσαντό τε ἡμᾶς ὑπὲρ ||⁵[τοῦ δ]ήμου καὶ τὸ περὶ τῶν τιμῶν ψήφισμα ἀποδόντες διελέχθησαν | [καὶ α]ὐτοὶ περὶ ἐκάστων ἀκολούθως τοῖς κατακεχωρισμένοις. τὰς τε | [δὴ τι]μὰς καὶ τοὺς στεφάνους ἀπεδεξάμεθα φιλανθρώπως καὶ | [ὑμᾶ]ς ἐπαινοῦμεν ἐπὶ τῇ προθυμίᾳ· θέλοντες δὲ καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ πο[λυ]ωρεῖν ὑμῶν τὰ τε ὑπὸ Ζεῦξιδος συγχωρηθέντα ὑμῖν κυροῦμεν ||¹⁰ [καί] πρὸς τῷ ὑποκειμένῳ πλήθει εἰς ἐλαιοχρίστιον τοῖς νέοις ἀπο[τάσσομεν κα]τ' ἐνιαυτὸν καὶ ἄλλους μετρητὰς τριάκοντα. τό τε | [ἐσόμενον ἀ]νήλωμα εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ὑδραγωγίου οἴομε[θα δεῖν δίδο]σθαι ἐκ βασιλικῆς ἐφ' ἔτη τρία, καὶ περὶ τούτων γεγράφαμεν | [. . .ca.8. . . τ]ῷ διοικητῇ ποιουμένους δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διὰ τῶν [ἔρ]||¹⁵γων τὰς προσηκούσας ἀποδείξεις τῆς πρὸς τὰ πράγματα ἡμῶ[ν εὐνοίας | —]ΑΒΑΣΙΔΙ[— ὑπ]ὲρ αὐτῶν δὲ τούτων ἀκο[ύσεσθε ἐκ τ]ῶν πρεσβευτῶν. ἔρρωσ[θε.]

(PH)

B [Latmos Herakleiası / Karia]

ŞAHİN 1987: 55–60; WÖRRLE 1988: 422–425; SEG 37, 859; MA 1999: 340–342:

Ἐπὶ στεφανηφόρου θεοῦ τρίτου τοῦ μετὰ Δημήτριον Δημητρίου Ἡραιῶνο[ς] | Ζεῦξιδος Ἡρακλεωτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. οἱ παρ' ὑμῶν πρεσβευ||⁵ται Φανίας, Ἑρμίας, Αἰσχρίων, Ἀπολλώνιος, Ἑρμογένης, Ἰάσων, Αἰνέας, Παρ|μενίδης, Παγκράτης, Διάς, Εὐάνδρος, Θαργῆλιος, Ἑρμίας, Ἀριστέας, Μενε|κράτης, Ἡρακλεόδωρος, Διονύσιος, Πρωτέας, Διονυσικλῆς, Ἀντιλέων, Ἰερο|κλῆς, Μένης ἀνήνεγκαν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ ὤιεσθε δεῖν ἀνακεκομισμένῶν ἡμῶν τῷ βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχουσαν τοῖς προγόνοις αὐτοῦ ||¹⁰ θυσίας τε συντελεσθῆναι τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς βασιλεῦσιν καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν | καὶ εἰς τὸ λοιπὸν ὁμοίως γίνεσθαι κατὰ μῆνα τῇ ἔκτῃ ἀπιόντος, αἰρεθῆναι | δὲ καὶ πρεσβευτὰς τοὺς ἐμφανιοῦντας ὑπὲρ τῆς γεγενημένης στενοχω|[ρία]ς περὶ τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἐπάνω χρόνων διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς κα|[ταφθ]ορὰς καὶ παρακαλέσοντας τὰ τε ὑπὸ τῶν βασιλέων συγκεχωρημένα ||¹⁵ [συνδιατηρηθῆν]αι ὅπως ὑπάρχη καὶ μετὰ ταῦτα ἢ τε ἀνεπισταθμεῖα καὶ τὰ | [.ca.16. κ]αὶ τὰ τέλη καὶ ἔγγαια καὶ τὰ εἰσαγωγία καὶ

ἐξαγωγ[ια] | [— | πρ]ᾶσις, δίδωται δὲ καὶ ἐκ βασιλ[ικοῦ εἰς χρῆ]σιν τῆς πόλεως μάλιστα | μὲν πλέον εἰ δὲ μή γε τάλαντα [.ca.5. ὡς πρότερον καὶ τὸ ἐλαιοχρίσιον δ[ι]||²⁰αμένη τὸ ἀποτεταγμένον τοῖς ν[έοις, δ] ἐπεκηρύσσετο τῆι ὠνήι τοῦ λιμέ|νος, ἀξιώσοντας δὲ καὶ ἀτέλειαν συγχωρήσαι τῶν τε ἐκ τῆς γῆς καρπῶν πάν|των καὶ τοῦ ἐννομίου τῶν τε κτηνῶν καὶ τῶν σμηνῶν ἐφ' ἔτη ὅσ' ἂν φαίνη|ται καὶ ζεύγη τοῖς πολίταις, μνησ-θησομένους δὲ καὶ ὅπως σίτος δοθῆι τῆι πό[λ]ει δωρεὰν καὶ ἀτέλεια{ν} τοῦ τε εἰσαγομένου εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῦ πωλουμέ||²⁵νου καὶ ἵνα οἱ ἐξάγοντες ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς τὴν πόλιν ἐπί τε τὰς | ἰδίας χρείας καὶ εἰς πρᾶσιν ἀτελεῖς ὧσιν ἀποκατασταθῆι δὲ ὑμῖν καὶ ἡ χώρα | καὶ οἱ δῆμοι καὶ οἱ οἰκηταὶ συναχθῶσιν καθότι καὶ πρότερον ὑπῆρχον. καὶ οἱ πρεσ|βευταὶ περὶ τε τῶν δεδηλωμένων διελέγησαν ἡμῖν μετὰ σπουδῆς ἀκολουθῶς | τοῖς ἐν τῷ ψηφίσματι κατακεχωρισμένοις εὐθέως δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν συντεθε[ιμέ]||³⁰νων αὐτοῖς ὑπομνημάτων· σπεύδοντες οὖν καὶ αὐτοὶ τὸν δῆμον εἰς τὴν ἐξ ἀ[ρ]χῆς διάθεσιν ἀποκατασταθῆναι καὶ τὰ τε ἐπὶ τῶν προγόνων τοῦ βασιλέως | [συγκεχ]ωρημένα συν-τηρηθῆναι αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπαύξασθαι τὴν π[ό]λιν μετέχ[ουσαν] πάντων τῶν εἰς πόλεως ἀνηκόωντων . . ὌΣ . . ΠΙΛΝ[— | — ||³⁵ — | — εἰ]σαγωγή [— | . . .ca.11 . . .]σθε-ἔσται δὲ ἡμῖν ἐπιμελ[ές — |ca.12] τοῦ βασιλέως ἢ τε χώρα κ[αὶ — |ca.13] ἀπ]ορλύομεν δὲ καὶ τοῦ[. . .ca.11 . . .]ΝΩΝ . . . ΠΩΝ τοὺς [— ||⁴⁰ca.13] καθῆκον ἦν λαμβάνεσθαι αὐτὸ βουλόμενοι καὶ ἐν τούτο[ις |ca.15] ἐπιχωροῦμεν δὲ ὑμῖν καὶ τὴν πανήγυριν ἀτελεῖ συντελεῖν οἷ[τις] ὡσπερ] καὶ πρότερον εἰώθειτε ἄγειν, καὶ καθόλου καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις φρον|[τιοῦμεν ἵνα ἐ]μ-μηθενὶ τῶν δυνατῶν καὶ καλῶς ἐχόντων ὑστερήτε ἀλλὰ τύ|[χητε τῆς προ]σηκούσης ἐπι-μελείας. διὸ καὶ εὖ ποιήσετε καὶ αὐτοὶ διαφυλάσ|[σοντες τὴν εἰς] τὰ πράγματα εὖνοϊαν· οὕτω γὰρ πολλῶι μᾶλλον καὶ ἡμεῖς ||⁴⁵ [οὐδὲν ἐλλείψομε]ν προθυμίας εἰς τὸ συγ-κατασκευάζειν τ[ὰ πρὸς .]ο[— | —]ΤΑ . . φιλανθ[ρωπ— | —]Ο[—] (PHI)

LIT ŞAHİN 1987: 55–59; MA 1999: 340–345.

Herakleia'da (Muğla / Karıkırı Köyü) bulunan Athena Tapınağı'na ait dört mi-mari parça üzerine yazılmış A ve B belgeleri birer mektuptur. A metni, III. Antiokhos tarafından; B metni ise Zeuksis tarafından Herakleialılar'a gönde-rilmiştir. WÖRRLE 1988: 431–437 ve MA 1999: 344'nın, M.ö. 196–193 yılları arasına tarihledikleri A metni, karşılıklı onurlandırmalara atıfta bulunarak baş-lar. Kral, A'da önce oğulları Seleukos ve Mithridates'in Herakleia halk meçli-since onurlandırılmalarını istemekte ve karşılığında da Zeuksis'in dile getirmiş olduğu vaatleri yerine getireceğini ifade etmektedir (ŞAHİN 1987: 59–60). Ayrıca, Zeuksis'in vaatlerine ek olarak her yıl verilen yağ miktarını arttırmak ve bir su yolu yapımı için kraliyet kasasından, metnin fragmanlı olmasından dolayı anlaşılamayan bir miktarda, yardım gönderir. Bu yardımlar için Kral'ın διοικητής (st. 14) ünvanlı bir yöneticiye emir verdiğini de A'da görmekteyiz. Yukarıda belirttiğimiz işlerden ötürü bu yöneticinin maliye ile ilgili konulardan sorumlu olduğunu anlamaktayız.

B ise, A'da sözü edilen, Kral'ın onayladığı ve Zeuksis'in Herakleialılar'a verdiği vaatlerin içeriğine değinilen Zeuksis tarafından kaleme alınmış bir mektuptur. B'den bu vaatlerin gündeme gelme sebebinin Herakleialılar'ın çıkardıkları bir kararname sonucunda isteklerini Zeuksis'e iletmeleri olduğu anlaşılmaktadır. Herakleialılar'ın çıkardıkları bu kararnamede Seleukos egemenliğini kabul etmek gibi bir konu olmalı ki; Zeuksis, mektubuna onların Seleukos egemenliğine girme taleplerini kabul ederek ve Kral ve çocukları adına kurban kesiminin ne zaman yapılması gerektiğini belirterek başlar (ŞAHİN 1987: 60). B'nin devamında Zeuksis çeşitli vaatlerini sıralamaya başlar: Bunların başında, metnin fragmanlı olmasından dolayı anlaşılamayan, birtakım vergilerden kentin muaf tutulması vardır. Bunun devamında, tam olarak okunmuyor olsa da, ithalat ve ihracat için gümrük vergilerinde indirim veya muafiyet yapılması düşünülmektedir. Ek olarak, bütün toprak ürünleri ve otlak hayvanları ve arı için birkaç yılı kapsayacak şekilde vergi muafiyeti sağlanması, vatandaşlara çift koşum aleti verilmesi ve hububat hibe edilmesi de kente sağlanan ayrıcalıklar arasındadır. Ayrıca Herakleialılar'ın mülklerinin geri verilmesi ve cemaatlerinin yeniden tanınması da diğer vaatler arasında bulunmaktadır.

A ve B'yi ortak değerlendirdiğimiz de, özellikle “mülklerinin geri verilmesi” ifadesine dayanarak kentin zor durumda olduğunu ve kent sakinlerinin bu zor durumdan çıkışın ancak III. Antiokhos'un kanatlarının altına girerek, mümkün olabileceğini düşündüklerini görüyoruz. Nitekim Kral, Zeuksis vasıtasıyla Herakleialılar'a ekonomik pek çok ayrıcalık sağlamış ve refah düzeylerine önemli katkılarda bulunmuştur. Karşılığında ise, Kral kendisinin ve ailesinin otoritesinin tanınmasını ve uygun şekilde onurlandırılmayı talep etmiştir. Bunun yanı sıra, her ne kadar her iki metinde de açıkça belirtilmemiş olsa da, kentte bir Seleukos garnizonunun bulundurulması da Kral'ın sessiz bir isteği olduğu, O'nun Karia'daki diğer kentler üzerindeki politikaları göz önünde bulundurularak, düşünülmelidir.

12. Mylasa

A [Mylasa / Karia]

VIRGILIO 2010: 55–107; SEG 39, 1127:

Βασιλεὺς Ἀντόχος Μέγας Τῆι Πορμουνοῦ συγγενεῖαι καὶ ...ca.7–10...ἱερεῖ χαιρείν. | ἐπειδὴ τυγχάνει κατὰ ΚΑ.ΑΝΕ ca.2–5 τὰ ἱερά σώματα ἀπαχθέντα, ὑμῖν σθγχωροῦμεν ταῦτα | ἅπαντα ἀνασταλῆναι ἀπὸ τοῦ π.....ca.38–41.....τοῦ | τόπου καυτὸν στεղ[.]ώσαι στήλαις. Περι οὗ πρότερον μὲν Ζεῦξις ἐγεγράφει τοῖς στρατι||ώταις συντάξας τὸν αὐτὸν

τόπον [.....ca.39–42..... | ..] ΣΗ δὲ τῶν ἀπαχθέντων καὶ ταυτ[ῶνca.37–40..... | ε]ὐθὺ ἡμῖς γεγράφαμεν δέκα τοῖς ἐπὶ τῶν πραγμάτων τασσομένοις συντάξαντες τὰ | ἀπαχθέντα ἅπαντα ἀνασταλῆναι εἰς τὴν ἰδίαν καὶ ὑμῶν μὲν εὐνόων ὄντων καὶ πρὸς ἡ|μᾶς πιστευόντων μηθεὶ τ'ἐπιτρέπειν ἐνοχλεῖν ὑμᾶς καὶ ὑμῶν προθύμως ἀντιλαμ|βά-
νεσθαι. ἔρρωσθε

LIT VIRGILIO 2010: 55–107.

Bu belge, daha önce de karşımıza çıktığı gibi, Seleukos askerlerinin olumsuz davranışlarını şikâyet eden Mylasa (Muğla / Milas) halkının içini rahatlatmak ve onlara güvence vermek amacıyla, III. Antiokhos tarafından, bizzat kaleme alınmıştır. Mektup VIRGILIO 2010: 56 mektubu, Kral'ın Μέγας sıfatına dayanarak en geç M.ö. 201 yılına tarihlendirmektedir. Ayrıca belgeden edinilen, Mylasa'nın Kral tarafından askeri olarak ele geçirildiği, izlenimi ve O'nun M.ö. 203–201 yılları arasında Karia Bölgesi'nde seferde olduğu gerçeği de, yapılan bu tarihlemeyi bizce güçlendirmektedir.

Kral metinde; askerlerine davranışlarında daha dikkatli olmalarını, hangi tanrıya ait olduğu, belgenin fragmanlı olmasından dolayı, anlaşılamayan bir tapınağı ve tapınağın personelini korumalarını emretmekte ve tapınağın etrafındaki oluşturulacak güvenlik çemberinin ne genişlikte olması gerektiğini de ayrıca ifade etmektedir. Kral, tapınak yetkililerine esirlerin serbest bırakılacağına dair güvence de vermektedir ki, bu durum kentin Seleukoslar'ca fethedildiği yönünde önemli bir kanıttır

13. Nysa

A [Nysa / Karia]

JUDEICH 1890: 281–282; WELLES 1934: 177; MA 1999: 363:

Βασιλεὺς Ἄν[τίοχοςca.20. τοῖς] | ἄρχουσι καὶ [τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμῳι
χαίρειν·] | ἧς γεγράφαμεν ἐπιστολῆς πρὸς . .ca.8. . . τὸν διοι|κητὴν [κατακεχώρισται τὸ
ἀντίγραφον —] (PHI)

LIT WELLES 1934: 177–179; MA 1999: 363.

WELLES 1934: 177 tarafından M.ö. II. yüzyılın başlarına tarihlenen bu mektubu, III. Antiokhos, metnin fragmanlı olmasından dolayı bilinmeyen bir kente göndermiştir. Fakat belgenin buluntu yeri göz önünde bulundurulacak olursa, Kral tarafından mektubun Nysa'ya (Aydın / Sultanhisar) gönderilmiş olması muh-

temeldir. Metnin eksik ve kırıklı olması nedeniyle içeriğiyle ilgili, sadece Kral tarafından kenttin memurlarına ve διοικητής (st. 2-3) adlı bir yöneticiye hitaben yazılmış olduğu söylenebilir. WELLES 1934: 178, bu mektubu, Nysa'da bulunan başka bir metinle ilişkilendirmektedir. Yazar, mektupta geçen διοικητής sözcüğünden yola çıkarak bu kentte bulunan bir tapınağa ekonomik ayrıcalıklar verildiğini ve bahsi geçen diğer metnin, paylaştığımız metnin devamı olabileceğini savunmaktadır. MA 1999: 363, διοικητής sözcüğünün bir yöneticiye işaret ettiğini belirterek bu iki metin arasındaki ilişkiyi reddetse de, kanımızca, bu metinlerin birbirlerine atıfta bulunabileceği olasılığını göz ardı etmemeliyiz. Fakat her iki metin de oldukça fragmanlı olduğu için, bunların birbirleriyle ilişkilendirilmesinin mümkün olmamasının yanı sıra, WELLES 1934: 180 de geçen metnin III. Antiokhos ile olan ilişkisi daha da şüphelidir.

Metinde Nysa'nın III. Antiokhos ile olan ilişkisine gelince: Kral'ın, her ne kadar içeriği belli olmasa da, kenttin işleriyle ilgilendiğini ve kenttin de, bu mektubu bir stel üzerine yazıp diktirerek Antiokhos'un otoritesini tanıdığını söyleyebiliriz. Fakat sözünü ettiğimiz bu durumların hangi zamansal aralık içerisinde olduğunu bilmiyoruz.

14. Stratonikeia

A Pol. 30,31,6:

Ἀλλὰ Καῦνον δήπου διακοσίων τάλαντων ἐξηγοράσαμεν παρὰ τῶν Πτολεμαίου στρατηγῶν καὶ Στρατονίκειαν ἐλάβομεν ἐν μεγάλῃ χάριτι παρ' Ἀντιόχου τοῦ Σελεύκου

B Liv. 33,18,21-22:

Interim animi eorum, qui Stratoniceam praesidio obtinebant, confirmati sunt. mox et Dinocrates cum iis, quae proelio superfuerant, copiis intravit muros. nequiquam inde obsessa oppugnataque urbs est, nec recipi nisi aliquanto post per Antiochum potuit.

LIT MA 1999: 277-278

A'da Rhodos elçilik heyetinin Roma Senatosu'na verdiği ifadeler yer almaktadır. Buna göre; Stratonikeia, (Muğla / Yatağan) Rhodoslular'a III. Antiokhos tarafından büyük bir lütuf olarak verilmiştir. Her ne kadar bahsi geçen Antiochos'un, III. Antiokhos olduğu kesin olmasa da, Polybios'un izlediği kronolojiden pasajda adı geçen kişinin III. Antiokhos olması kuvvetle muhtemeldir. Fakat III. Antiokhos'un elinde bulundurduğu bir kenti, başka bir devlete teslim

etmesi de, eşine az rastlanan bir durum olmakta ve Kral'ın politikalarına ters düşmektedir. Bu yüzden ya söz konusu pasaja şüpheli yaklaşmalıyız ya da Kral'ın çeşitli politik veya askeri sorunların ardından kenti teslim etmeye mecbur kaldığını düşünmek zorundayız.

B pasajında ise Stratonikeia'nın Rhodoslular tarafından kuşatılmasından söz edilir. Buna göre; Rhodoslular, Stratonikeia surlarını aşarak kenti ele geçirmişlerdir. Pasajın devamından öğrendiğimiz kadarıyla, III. Antiokhos kenti kurtarmaya dahi gelememiştir. Yine, bu pasajda geçen Antiokhos'un da III. Antiokhos olup olmadığı kesin olmasa da, Livius'un izlediği kronolojiden, bu kralın büyük bir olasılıkla III. Antiokhos olduğunu söyleyebiliriz.

Görüldüğü gibi, B pasajı, A pasajını aydınlatmaktadır. A'da III. Antiokhos'un, Stratonikeia'yı, genel politikalarından farklı olarak, neden Rhodoslular'a teslim ettiği açığa çıkmaktadır. Rhodoslular, kenti askeri olarak ele geçirmiş; III. Antiokhos da bu eyleme askeri bir harekâtla karşılık veremeyerek, bu oldubittiği onaylayıp Rhodoslular'a μεγάλη χάριτι yani "büyük bir lütufta" bulunmuştur.

A ve B pasajlarında sözü edilen olayların zamanını tam olarak kestiremiyoruz. MA 1999: 277; Stratonikeia'nın, V. Philippos'un düşüşünün ardından, yani M.ö. 197 yılında Seleukoslar tarafından ele geçirildiğinden bahseder. Yukarıdaki pasajlarda ifade edilen olaylar da bu tarihten sonra gerçekleşmiş olmalıdır. Muhtemelen, sözü edilen olaylar, III. Antiokhos'un artık askeri bir müdahalede bulunmasının mümkün olmadığı Magnesia Savaşı sonrasına aittir ki; bu zaman aralığı, Kral'ın bir oldubittiye neden göz yummuş olabileceği sorusuna da doğal bir cevap teşkil eder.

15. Theangela

A [Bargyia / Karia]

WIEMER 2001: 1; DREYER 2002: 119; SEG 51, 1496; SEG 52, 1038:

Bk. E. Karia: 5. Bargyia, A belgesi

Oldukça fragmanlı olan söz konusu belgenin, içeriği ile ilgili açıklamalar yapmadan önce, yazılış tarihine değinmemiz gerekmektedir. Öncelikle belgeden III. Antiokhos ile V. Philippos'un bir ittifak kurduklarını öğrenmekteyiz. Bu bilgi bize metnin yazılış tarihi ile ilgili ipucu vermektedir. Tarihsel bilgilerimizi göz

önünde bulundurduğumuzda, ilgili belgenin yazılış tarihi Antiokhos'un ya Karia ile özel olarak ilgilendiği M.ö. 204–202 aralığına ya da neredeyse tüm Anadolu'yu kapsayan seferinin başladığı yıl olan M.ö. 197'ye tekabül etmiş olmalıdır. DREYER 2002: 119–138, metnin kaleme alınış tarihi olarak M.ö. 201 yılını işaret ederken; WIEMER 2001: 1–14 ise, M.ö. 203 yılını vurgular. Bizce de, belge III. Antiokhos'un Karia ile ilk kez ilgilendiği *ca.* M.ö. 204–202 yılları arasına ait olması daha olasıdır. Eğer belge M.ö. 197 seferi ile ilgili olsaydı, Liv. 33,20'de M.ö. 197 yılında Antiokhos'un eline geçen kentler listesinde Theangela (Muğla / Pınarlıbelen Köyü) ismine de rastlamamız gerekirdi.

Belgenin içeriğinde ise, yukarıda da değindiğimiz gibi, III. Antiokhos ile V. Philippos arasında muhtemelen V. Ptolemaios'a karşı bir ittifak kurulmuştur. Philippos, kurulan bu ittifak sonucunda kendi kontrolü altındaki Theangela ve adı okunamayan iki kenti, büyük ihtimalle Antiokhos'un Karia'daki hareketına kolaylık sağlaması amacıyla, Seleukos kontrolüne bırakmıştır. Bu antlaşma iki eşit devlet arasında yapıldığı için, Antiokhos'un da birtakım tavizlerde bulunmuş olması olasıdır. Fakat, söz konusu belgeden bu ittifak ile daha fazla bilgi edinme imkanı bulunmamaktadır.

16. Tralleis

A [Tralleis / Karia]

WELLES 1934: 40–41:

[Βασιλεὺς Ἀντίοχος Σελευκέων τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμῳι χαίρειν. Ἀριστέα[ς | .ca.14. οἱ παρ' ὑμῶν ἀπέδωκαν ἡμῖν τὸ ψήφισμα] ὁ ἐγεγράφειτε ὑμεῖς | καὶ αὐτοὶ διέ-
λέγησαν ἀκολουθῶς τοῖς ἐν τῶι ψηφίσματι γεγραμμένοις [ἀξιοῦν]τες — κατὰ τοὺς ἐπι-
— Ἀντί]χου περιορισμοὺς [..... ||⁵ .ca.43.]ομέ]νων δεκάτην [ἀφείναι? | .ca.10. καὶ ἡμεῖς
βουλόμενοι διὰ τε τὸν θεὸν καὶ] δι' ὑμᾶς ποιεῖν πάντ[α τὰ συμ]φέροντα ὑμῖν.ca.29. ἐν
Ἀ]πολλωνίαι σὺν τοῖς [..... | .ca.10. ἀφήκαμεν? ὑμῖν τὴν ἀποτελουμένην εἰς τὸ] βασιλικὸν
δεκάτην τῶ[ν ... | .ca.26. γεγράφαμεν δὲ καὶ Θε]μιστοκλεῖ τῶι στρατηγ[ῶι ὁ||¹⁰πως .ca.23.
φροντίζηι περὶ τῶν π]ρογεγραμμένων κα[ι]

LIT WELLES 1934: 172–175.

Oldukça fragmanlı olan bu mektup ile ilgili öncelikle söylenmesi gereken, belgenin kimin tarafından yazıldığı kesin olmadığıdır. Yukarıda paylaştığımız belgenin fragmanlı kısımları WELLES 1934: 173 tarafından tamamlanmıştır. Mektubun kime ait olabileceği ile ilgili elimizdeki tek kanıt satır 4'te yer alan ve yine WELLES tarafından tamamlanmış olan Ἀντίοχου'dur. PIEJKO 1988: 58–60 bu ta-

mamlamanın Kral III. Antiokhos'a atfedilerek yapılamayacağını ve MA 1999: 269 metnin III. Antiokhos'a aidiyetinin şüpheli olduğunu savunsalar da; WELLES 1999: 173'in metnin fragmanlı diğer kısımları tamamlama biçiminden de anlaşılacağı gibi mektubun yazarının III. Antiokhos olduğunu iddia etmekte ve belgeyi M.ö. 201 yılından önceye tarihlemektedir. WELLES 1934: 173, περιουσιμὸς (st. 4) sözcüğünden yola çıkarak mektubun bir toprak bağıışı ya da birtakım toprakların vergiden muaf tutulmasıyla ilgili olabileceğini ileri sürmektedir. Mektubun yazılma sebebi olan bu toprak konusu muhtemelen Tralleis'in bir ricası sonucunda gündeme gelmiş olmalıdır. Tralleis'in (Aydın) bu ricası bizi iki teoriye götürmektedir: Tralleis ya Seleukos egemenliğinde olup kentin çıkarları için krala ait topraklardan (βασιλική χώρα) yararlanma hakkı istemekte ya da bağımsız bir kent olup Seleukos egemenliği altında bulunan bazı topraklarda hakkı bulunduğunu düşünerek, bu toprakların kendilerine verilmesini talep etmektedir. Fakat bizce bu yerleşimin Seleukos egemenliğinde olma ihtimali daha yüksektir. Çünkü Antiokhos'un şimdiye değin elimize geçmiş hiçbir belgede egemenliği altında olmayan bir yerleşime, olağanüstü durumlar hariç,⁶ toprak bağıışladığı görülmemiştir.

F. LYKIA

1. Andriake

A Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

Günümüzde Antalya İli'ne bağılı Demre İlçesi'nde bulunan Andriake, söz konusu pasajdan anlaşıldığı kadarıyla, M.ö. 197 yılında III. Antiokhos'un Anadolu'ya düzenlediğı sefer kapsamında, Ptolemaioslar'ın kontrolünden alınmıştır. Kral, V. Ptolemaios'un henüz çocuk yaşta ve oldukça tecrübesiz olmasından yararlanarak, Ptolemaioslar'ın Anadolu'daki hâkimiyetine son vermiştir.

⁶ Söz konusu istisna için Bk. E. Karia: 14. Stratonikeia, A ve B belgeleri

2. Arykanda

A Athen. F16:

Ἀγαθαρχίδης δ' ἐν τῇ τρια κοστῇ πέμπτῃ τῶν Εὐρωπαϊκῶν «Ἀρυκανδεῖς» φησί «Λυκίας ὄμοροι ὄντες Λιμυρεῦσι διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἀσωτίαν καὶ πολυτέλειαν κατάχρεοι γενόμενοι καὶ διὰ τὴν ἀργίαν καὶ φιληδονίαν ταῖς Μιθριδάτου ἐλπίσιν ἄθλον ἕξειν νομίσαντες χρεῶν ἀποκοπᾶς.»

Agatarkhides'in eserinden alıntı yapan Athenaios, Mithridates adlı birinin Lykia Bölgesi'nde yer alan Arykanda'yu (Antalya / Finike) ele geçirdiğini ifade etmektedir. MA 1999: 82-84, bu pasajda yer alan Mithridates'in, Liv. 33,19'da III. Antiokhos'un oğlu olarak gösterilen Mithridates ile aynı kişi olduğunu ileri sürmektedir. MEYER 1948: 53 ve HUSS 1976: 192 de bu görüşe katılmakta ve bu kişinin Pontos Kralı olan Mithridates ile karıştırılmaması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Elimizdeki kaynaklarda ilk defa Liv. 33,19'da karşımıza çıkan Mithridates, Antiokhos'un M.ö. 197 yılında düzenlediği Anadolu Seferi'nde kara ordularının komutanlarından biri olarak görünmektedir. Buradan hareketle de, Arykanda'nın M.ö. 197 yılındaki sefer kapsamında Seleukoslar tarafından fethedildiğini söyleyebiliriz. Söz konusu yerleşimdeki Seleukos egemenliğinin ne kadar ve ne şekilde devam ettiği ile ilgili ise, elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır.

3. Ksanthos

A Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

B [Ksanthos / Lykia]

OGIS 746; TAM 2, 266; MA 1999: 324:

Βασιλεὺς μέγας Ἀντίοχος | ἀφιέρωσεν τὴν πόλιν | τῇ Λητῶι καὶ τῶι Ἀπόλλωγι | καὶ τῇ Ἀρτέμιδι διὰ τὴν ||⁵ πρὸς αὐτοὺς συνάπτουσα | συγγένειαν. (PHI)

C [Ksanthos / Lykia]

ROBERT / ROBERT 1983: 154-163; SEG 33, 1184; MA 1999: 324-325:

Βασιλευόντων Ἀντιόχου καὶ Ἀντιόχου | τοῦ υἱοῦ, σιρ', μηνός Ὑπερβερεταίου | ἐπ' ἀρχιερεως Νικάνορος, ἐν δε Ξάνθ[ω] | ἐφ' ιερέως τῶμ μεν βασιλέων Πρασί||⁵[δ]οι τοῦ Νικοστράτου, προ πόλεως δὲ ...

D [Ksanthos / Lykia]

GAUTHIER 1996: 1–34; SEG 46, 1721; MA 1999: 325–326:

[Βασιλευόν]των Ἀντιόχου καὶ Ἀντιόχου τοῦ υἱοῦ, vac. | [(ἔτους) ζιρ' vac. μ]ηνὸς Γορπιείου, vac. ἐπ' ἀρχιερέως Νικάνορος, | [ἐν δὲ Ξάνθ]ωι ἐφ' ἱερέως τῶν μὲν βασιλέων Πρασί[δου [τοῦ Νικ]οστράτου, πρὸ πόλεως δὲ Τληπολέμου ... (PHI)

E [Ksanthos / Lykia]

BRESSION 2001: 235:

Βασιλέα Μέγαν Ἀντίχον | ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ εὐνοίας | τῆς εἰς αὐτόν, Ξανθίων ὁ δῆμος.

LIT MA 1999: 323–327.

A'da, III. Antiokhos'un Kilikia'dan başlayarak Lykia bölgesine kadar M.ö. 197 yılı büyük seferi kapsamında Ptolemaioslar'ın elinden aldığı kentler sayılmaktadır. Bu kentler arasında Lykia bölgesi kapsamında Ksanthos'un (Antalya / Fethiye) da adı geçmektedir.

M.ö. 197 yılına tarihlenen (MA 1999: 323) B belgesi bir mektuptur. Bu metin; III. Antiokhos'un bizzat yazdığı mektuplarda yer alan ifadelerin bulunmaması nedeniyle, ya devlet yazışmalarında tecrübesiz bir Ksanthoslu tarafından yazılmış ya da Kral'ın gönderdiği asıl mektup kısaltılmış olmalıdır. Belgede Kral'ın, kenti Leto, Apollo ve Artemis'i akrabalıklarından dolayı birleştirerek kutsadığından söz edilir. Kral'ın, bu girişiminde kentlilerin sempatisini kazanmayı amaçladığını düşünebiliriz. Ksanthoslular'ın da, bu mektubu herkesin görebilmesi için, kentin giriş kapılarından birine yerleştirmeleri, bu girişimi ne kadar olumlu karşıladıklarının bir göstergesidir.

C ve D belgelerini incelemeden önce C'nin 31, D'nin ise 47 satırlık metinler olduğunu ve sadece belgelerin konumuzu ilgilendiren ilk satırlarına burada yer verdiğimiz söylemek gerekiyor. C ve D belgeleri birer kararname olup, her iki belge Seleukos Era'sıyla tarihlendirilmiştir. C, M.ö. 196 yılının Eylül–Ekim aylarına; D ise, aynı yılın Ağustos ayına tarihlenmektedir. Her iki metin de, Βασιλευόντων Ἀντιόχου καὶ Ἀντιόχου τοῦ υἱοῦ (st. 1), yani “Antiokhos ve oğlu Antiokhos'un krallığı zamanında” ifadesiyle başlar ki; bu bize Ksanthos'un, tam anlamıyla Seleukos egemenliğinde olduğunun kanıtıdır. Fakat; bu egemenliğin tam olarak ne zaman başladığına dair elimizde yeterli bilgi yoktur. Ancak yukarıdaki belgelere dayanarak Kral'ın Ksanthos üzerindeki egemenliğinin izlerini en azından M.ö. 197'den itibaren takip edebiliyoruz. Kentin Seleukos egemenliği altındaki statüsü hakkındaki bilgilerimiz mevcut belgeler ışığında oldukça eksik olduğundan, bu konuda yorum yapamıyoruz.

C ve D belgelerinde karşımıza çıkan bir tarihleme de, daha önce incelediğimiz metinlerde de karşımıza çıkan, ἀρχιερέως Νικάνορος (C st. 3 / D st. 2), yani “Nikanor’un başrahipliği zamanında” ifadesidir. Bu, Seleukos egemenliğindeki kentlerin kararnamelerinde yer alan standart bir tarihlemedir. Bu iki metinde karşımıza ilk defa çıkan tarihleme ise ἐν δὲ Ἐάνθωι ἐφ’ ἱερέως τῶν μὲν βασιλέων Πρασίδου τοῦ Νικοστράτου (C st. 3–5 / D st. 3–4) yani “Ksanthos’ta ise kralların rahibi Nikostratos zamanında” ifadesidir. İlk defa Ksanthos’ta karşımıza çıkan bu tarihleme biçiminde yer alan Rahip Nikostratos, belgelerden anlaşıldığı kadarıyla Kral veya Başrahip Nikanor tarafından atanan ve kent içerisinde *Antiokheia* kültünün bir görevlisi ve Kral’ın çıkarlarını gözeten bir memurdur. Görüldüğü kadarıyla, bu rahibin atanmasına ve görevini yapmasına Ksanthoslular’ın itiraz etmemesi, A’dan öğrendiğimiz kadarıyla M.ö. 197 yılında bir askeri harekât sonucunda başlamış olan Seleukos egemenliğinin kente bir garnizon yerleştirilerek sürekli hale getirildiği yorumunu yapmamıza olanak verir.

E ise bir adak yazıtı olup, Ksanthos halkı tarafından, III. Antiokhos’un cesaretini ve iyi yürekliliğini yüceltmek amacıyla dikilmiştir. Diğer belgeleri de göz önünde bulundurarak söyleyebiliriz ki; görüldüğü kadarıyla Ksanthos’taki Seleukos egemenliği bir askeri girişim sonucu başlamış ve muhtemelen bir askeri garnizon ile pekiştirilmiş olsa da, kentin Kral’a bağlılığının içten olabileceğini düşünmekteyiz.

4. Limyra

A Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

III. Antiokhos’un M.ö. 197 yılında düzenledi Anadolu Seferi esnasında fethettiği ve öncesinde Ptolemaios egemenliğinde bulunan kentler arasında sayılan Limyra günümüzde Antalya’nın Finike ilçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır.

5. Patara

A Liv. 37,16,3/8-9:

Rhodum ut ventum est, simul et, ad quam rem missus esset, iis exposuit et consuluit eos. approbantibus cunctis et ad eam, quam habebat classem, adsumptis tribus quadriremibus navigat Patara. / adversus quos Livius, quamquam erant iniqua ac difficilia ad exitus loca, Issaeos auxiliares et Zmyrnaeorum expeditos iuvenes misit. hi, dum missilibus primo et adversus paucos levibus excursionibus lacessebatur magis quam lconserebatur pugna, sustinuerunt certamen; postquam plures ex urbe adfluebant

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

LIT MA 1999: 247.

B'de, III. Antiokhos'un M.ö. 197 yılında düzenlediği Anadolu Seferi kapsamında, Ptolemaioslar'dan aldığı kentler sayılırken, Patara'nın (Antalya / Kalkan) adı da, Lykia bölgesi içerisindeki fethedilen yerleşimler arasında yer alır.

A'da Romalılar'ın, Smyrna ve Rhodos kentlerinin yardımıyla Patara'yı ele geçirmesi anlatılmaktadır. Smyrna, Romalı kuvvetlere piyade yardımı yaparken, Rhodos da gemi ve navigasyon desteği sağlamıştır. Roma gemileri Patara önlerine vardığında kentte bir Seleukos garnizonu olduğunu görürler ve direnişle karşılaşır. Fakat sonuçta kent Roma hâkimiyetine geçer ve yağmalanarak yakılır. Magnesia Muharebesi öncesi yaşandığı düşünülen (MA 1999: 247) bu olaydan ve B'den edindiğimiz bilgilerden anlaşılmaktadır ki; Patara, yaklaşık olarak, M.ö. 197 yılından M.ö. 190 yılına kadar Seleukos egemenliği içinde kalmıştır. A'da gördüğümüz gibi, Patara'nın, Romalılar'a teslim olmayı reddetmesi, kentin III. Antiokhos'a oldukça bağlı olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra söz konusu bağlılığın kentte bulunan Seleukos garnizonu ile bağlantılı olma ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Fakat Patara'nın Kral'a bağlılığının samimi olduğunu düşünmekteyiz. Aksi bir durum olsaydı, kent halkı kuşatma esnasında bir isyan başlatarak Seleukos kuvvetlerini arkadan vurup Romalılar'ın işini kolaylaştırabilirler ve yağmalanmaktan kurtulabilirlerdi.

6. Rhodiapolis

A [Rhodiapolis / Lykia]

İRLİKÇİOĞLU 2014: 39–40; SEG 62, 1489:

[Ba]σιλευόντων Ἀντιόχου καὶ [Τοῦ υἱ]οῦ Ἀ[ντ]ιόχου, (ἔτους) ηἰ' καὶ ρ', ἐπ' ἄρ[χι]ερέω[ς] Νικ[άν]ο[ρ]ος, ἐν δὲ Ῥοδίαί πόλει ἐφ' ἰε[ρέ]ω[ς] τῆς Ἀθη[ν]ᾶς Ιαμαροῦ τοῦ Νελλιοῦ, μην[ός] Ἀ[πελ]λ[ί]ου, ἐκκλησίας κυρίας γενομένης | [συ]μπαρόντος καὶ Ιαμαροῦ. ἔδοξεν Ῥο[δι]απολιτῶν τῆι πόλει καὶ τοῖς ἄρχου[σιν] Ταινάρωι .[....]...Ο.....Λ....[.]... | [..]πελλίωνι Μοσαβιδι. ἐπειδὴ Ἀχαιοῦς Ἀ[ν]δρροσθένους δ[ι]ς Τλωεὺς κατὰ Ῥοδίαν | [πό]λιν οἰκῶν [.....] ἐκῶν ἐπὶ Λυκίδο[υ] | τ[οῦ] Τοαλιος ἀνὲρ καλὸς κάγ[α]θὸς | [γέ]γονεν εἰς τὴν πολίν τὴν [Ῥοδι]απολι[τῶ]ν καὶ [κοινῆ]ι πᾶσιν καὶ ἰδία[ι] ἐκά[στω]ι ||¹⁵ χρείας πα[ρ]έσχηται ...[.]... καὶ | προνοούμενο[ς] δι[α]φέρω|ν δικαιοσύνηι τὴν πορείαν Τ[.]... | τῆι Ῥοδιαπολιτῶν πόλει καὶ [....] | .ΛΟΝ ...ΟΛΙΟ.....[....].[.] ||²⁰[....]. διὸ δε[δ]όχθαι Ῥοδάπολιτῶν τῆι πόλει καὶ τοῖς | ἄρχουσιν. εἶναι αὐτὸν εὐεργέτην. δεδόςθαι δὲ αὐτῶι καὶ ἐκγόνοις πολιτείαν | καὶ ἔγκτησιν πάντων [ῶ]ν ἢ πόλις κυρία ἐ||²⁵στιν καὶ ἀσυλίαν ἐμ π[ο]λέμωι καὶ ἐν εἰρή|νηι καὶ στεφανοῦσθαι αὐτὸν ἐν τῆι πανηγύρει τῶν Ἀντιοχείων θαλλοῦ στε[φ]άνωι. Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦτο ἀναγρα|ψάτωσαν οἱ ἐνεστῶτες ἄρχοντες ||³⁰ εἰς στήλην λιθίνην καὶ ἀναθ[έ]τωσαν | εἰς τὸ ἰε[ρὸν] τὸ τῆς Ἀθ[η]νᾶς Πολιάδος | ἐν τῶι ἐπιφανεστάτωι τόπωι (?)

LIT İRLİKÇİOĞLU 2014: 39–57.

Bu kararname, Rhodiapolis (Antalya / Kumluca) yakınlarında yaşayan, fakat bu kentin vatandaşı olmayan Akhaios⁷ adlı bir kişinin onurlandırılması amacıyla çıkarılmıştır. Belgenin konumuz ile ilgili en önemli bölümü ise, giriş kısmında yer alan tarihlendirmelerdir. Bu tarihlendirmeler; “Antiokhos ve oğlu Antiokhos’un krallıkları zamanında” ifadesiyle başlar. Ardından Seleukos *Era*’sıyla M.ö. 194 yılına tarihlendirilir ve son olarak da, *Antiokheia* Kültü’nün başrahibi olan Nikanor’un da adı zikredilerek Seleukos tarihlendirmeleri son bulur. Ayrıca belgede Rhodiapolisliler’in kendi tarihlendirmelerini yaparken bir Makedon ayı olan *Apellaios* (Kasım / Aralık) Ayı’ni, Makedon olmadıkları halde, kullandıkları görülür. Tüm bu tarihlendirmeler söz konusu kentin, güçlü bir şekilde Seleukos egemenliğinde yer aldığını göstermektedir. Fakat söz ettiğimiz bu tarihlendirmeler, kentteki Seleukos egemenliğine işaret eden yegane unsurlar değildir. 26. ve 27. satırlarda yer alan στεφανοῦσθαι αὐτὸν ἐν τῆι πανηγύρει τῶν Ἀντιοχείων θαλλοῦ στεφάνωι. Yani Akhaios’un, “Antiokhos onuruna düzenlenen şenliklerde bir daldan oluşan bir çelenkle onurlandırılması” ifadesi de kentte *Anti-*

⁷ Bu bölümde yer alan Akhaios, G. Lydia: 2. Sardeis, A belgesinde karşımıza çıkacak olan “İsyanıcı Akhaios” ile karıştırılmamalıdır.

okheia kültürünün varlığına işaret etmenin yanı sıra, kentin yalnız siyasi değil, aynı zamanda dini açıdan da Seleukos egemenliğinin varlığına işaret etmektedir.

Bu kararname ile onurlandırılmış olan Akhaios'un, bu onurlandırmaları hak edecek ne yaptığı sorusu ise, metnin fragmanlı olmasından dolayı tam olarak cevaplanamamaktadır. Fakat 16. ve 17. satırlarda yer alan διαφέρων δικαιοσύνη τὴν πορείαν yani "adaletle temayüz etmek suretiyle seyahati" ifadesi bize bir takım ipuçları vermektedir. Bu ifadeler Akhaios'un bu onurlandırmaları bir elçilik faaliyeti sonucunda kazandığını düşündürmektedir (İPLİKÇİOĞLU 2014: 49). Daha önceki bölümlerde söz ettiğimiz gibi, Hellenistik Devir'de bir devletin egemenliğinde bulunan bir yerleşimin yürüttüğü elçilik faaliyetleri çok büyük bir olasılıkla egemen devletten bir taviz koparma çabası şeklinde gerçekleşmiştir. Kesin olmamakla birlikte, bu genellemeden yola çıkarak, Akhaios'un Rhodiapolis adına, egemen devletin lideri olan Kral III. Antiokhos'un huzuruna bir elçilik heyetiyle birlikte çıkmış, kenti adına bir takım isteklerde bulunmuş ve Akhaios'un bu istekleri Kral tarafından kabul edilmiş olabilir.

Rhodiapolis'in ne zaman Seleukos egemenliği girdiği ise, tam olarak bilinmemektedir. Fakat bu egemenlik Makedon Kralı V. Philippos'un düşüşünün ardından oluşan siyasi boşluğundan ardından, III. Antiokhos'un M.ö. 197 yılında gerçekleştirdiği seferiyle birlikte başlamış olmalıdır (İPLİKÇİOĞLU 2014: 43-45). Seleukos egemenliğinin bu yerleşimdeki bitişi ise Apameia Barışı ile gerçekleşmiştir. Roma, muhtemelen Rhodiapolis'in de içinde olduğu Lykia kentlerini Rhodos'un hakimiyetine bırakılmıştır.

G. LYDIA

1. Gördes

A [Gördes / Lydia]

HERRMANN 1970: 94-98; MA 1999: 358:

Δὶ Ποροττηνῶι | ὑπὲρ [5-6] ἱατροῦ | [...] βασιλέως | Ἀπολλοφάνου τοῦ Ἀπολλοφάνου
||5 Σελευκέως τῆς ἀπὸ Πιερίας | Ἀρκεσίλαος Ἀρκεσιλάου | ἡγεμῶν χαριστήρια

LIT MA 1999: 358-359.

Bir adak yazıtı olan A, Arkesilaos adlı bir memur tarafından, III. Antiokhos'un hekimi Apollophanes'in sağlığı için, Zeus'a adanmıştır. Muhtemelen Apollo-

phanes tarafından bir hastalıktan kurtarılan Arkesilaos, şükranlarını dile getirmek için bu anıtı diktirmiş olsa gerektir. Apollophanes'in bu yerleşimde bulunma sebebiyle ilgili ise elimizde herhangi bir bilgi yoktur. Olasılıkla, III. Antiokhos'un M.ö. 214 yılındaki Sardeis kuşatması veya M.ö. 197 yılında düzenlediği Anadolu seferi esnasında Kral'a eşlik etmiş ve Lydia Bölgesi'nde buldukları sırada Arkesilaos'u tedavi etmiş olmalıdır. Aksi taktirde kral hekiminin, yazıtlara geçecek kadar önemli bir rütbesi olmayan bir kişi için Kral'ın yanından ayrılmış olabileceği düşünülemez.

A'nın tarihlemesi tam olarak yapılamamakla birlikte adı geçen hekimin başka belgelerde de III. Antiokhos'un hekimi olarak karşımıza çıkması ve bu kişinin Lydia Bölgesi'nde faaliyette bulunması, yukarıda da belirttiğimiz gibi; belgeyi M.ö. 213 veya M.ö. 197 yılları civarına tarihlememize imkan verir.

2. Sardeis

A Pol. 7,15–21:

περὶ δὲ τὰς Σάρδεϊς ἄπαυστοι καὶ συνεχεῖς ἀκροβολισμοὶ συνίσταντο καὶ κίνδυνοι καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, πᾶν γένος ἐνέδρας, ἀντενέδρας, ἐπιθέσεως ἐξευρισκόντων τῶν στρατιωτῶν κατ' ἀλλήλων: περὶ ὧν γράφειν τὰ κατὰ μέρος οὐ μόνον ἀνωφελές ἀλλὰ καὶ μακρὸν ἂν εἴη τελέως.⁸

B [Sardeis/Lydia]

SEG 39, 1283; GAUTHIER 1989: n. 1; MA 1999: 284:

.ΑΤΑΛ...ΚΕΙΑΝΤ. I [— — —ca.22–24— — —]ΙΩΙ | διορθώσεσθε ἐν ἔτεσιν τρισίν, ε[ύ]θ[έ]ω[ς] δὲ καὶ ξυλὴν | εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς πόλεως κόψαι καὶ ἐξαγαγέσθαι | ἐκ τῶν ἐν Ταρανζοῖς ὑλῶν καθ' ἂν συγκρίνη Ζεῦξις· | παραλύομεν δὲ καὶ τῆς προσεπιβληθείσης εἰκοστῆς | ἐπὶ τὴν πολιτικὴν καὶ τὸ γυμνάσιον ὧι πρότερον ἐχρήσθη ||⁵ συντετάχαμεν ἀποκαταστήσαι ὑμῖν καὶ γεγράφαμεν | περὶ πάντων πρὸς Ζεῦξιν καὶ Κτησικλῆν· ὑπὲρ αὐτῶν δὲ | τούτων ἀπαγγελοῦσιν ὑμῖν καὶ οἱ περὶ Μητροδώρον· | ἔρρωσθε. θο', Ξανδικοῦ ε'. (PHI)

C [Sardeis/Lydia]

SEG 39, 1283; GAUTHIER 1989: n. 2; MA 1999: 285:

Ἡρακλείδης Σωκράτου εἶπεν· ἐπε[ιδὴ]ca.15. . . . τ]ὴν ἐπι- | στολ[ὴν] τ]ὴν γραφείσαν παρὰ τῆς βασιλίσσης[ς πρὸς τε τῆ]ν βουλῆν | καὶ τὸν δῆμον ὑπὲρ τῶν τιμῶν τῶν ἐψηφισμένων ὑπὸ τοῦ δήμου τῶι τ[ε] | βασιλεῖ καὶ τῆι βασιλίσσηι καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἀναγράψαι εἰς τὴν | παραστάδα τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῶι Μητρώωι· δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τ[ῶι] ||⁵ δῆμωι ἀναγράψαι τὸν ταμίαν· τὸ δὲ ἐσόμενον ἀνήλωμα εἰς ταῦτα δοῦνα[ι] | αὐτὸν ἀφ' ὧν χειρίζει προσόδων Ὀλωίου. | βασιλίσσα Λαοδίκη Σαρδιανῶν τῆι

⁸ Söz konusu pasaj oldukça uzun olduğu için yalnızca ilk bölümü paylaşmıştır.

βουλῆ καὶ τῶι δήμῳ χαίρειν· | Μητρόδωρος καὶ Μητροφάνης καὶ Σοκράτης καὶ Ἡ-
ρακλείδης οἱ παρ' ὑμῶν | πρεσβευταὶ ἀπέδωκαν τὸ ψήφισμα καθ' ὃ τέμενός τε Λαοδικεῖον
ἀνεῖναι ||¹⁰ ψηφίσαισθε καὶ βωμὸν ἰδρύσασθαι, ἄγειν δὲ καὶ πανήγυριν Λαοδικεῖα | καθ'
ἕκαστον ἔτος ἐν τῶι Ὑπερβερεταίῳ μηνὶ τῆι πεντεκαϊδεκάτῃ | καὶ ποντῆν καὶ θυσίαν
συντελεῖν Διὶ Γενεθλίῳ ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ | ἡμῶν βασιλέως Ἀντιόχου καὶ τῆς
ἡμετέρας καὶ τῶν παιδίων | σωτηρίας, καὶ οἱ πρεσβευταὶ δὲ παρεκάλουν ἀκολούθως τοῖς ἐν
||¹⁵ τῶι ψηφίσματι κατακεχωρισμένοις, τάς τε δὴ τιμὰς ἀποδε[[δ]έγμεθα ἡδέως καὶ τὴν τοῦ
δήμου προθυμίαν ἐπαινοῦμεν | [καὶ πειρασό]μεθα αἰεὶ τι ἀγαθὸν συνκατασκευάζειν τῆι
πό[[λει· ἀπαγγελ]οῦσι δὲ περὶ τούτων καὶ οἱ πρεσβευταί. | θο' ἔτους, Πανήμου ἰ' ||²⁰
[βασιλεὺς Ἀντιό]χος Σαρδιανῶν τῆι βουλῆ καὶ τῶι δήμῳ χα[ί]ρειν· οἱ παρ' ὑμῶν
πρεσ[β]ευταὶ Μητροφάνης, Μητρόδωρος, Μοσ[χ]ίων(?) | — — — Ἄρ]τεμιδ[ω]ρ-
[...ca.9...].NT[— — —] | — — — (PHI)

D [Sardeis/Lydia]

SEG 39, 1285; GAUTHIER 1989: n. 3; MA 1999: 287:

[— — — Σύν]χωρήσαντες πάντα ἃ διέτε[ιν]εν πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ νῦν | προαιρούμενοι
γενέσθαι ὑμᾶς ἐμ βελτίονι διαθέσει πεποιήκαμεν τὰ | ἐνδεχόμενα τοῖς τε γὰρ νέοις
ἀποτετάχαμεν εἰς ἐλαιοχρίστιον | ἀνθ' ὧν πρότερον ἐλαμβάνετε κατ' ἐνιαυτὸν ἐλαίου
μετρητὰς | διακοσίους καὶ εἰς τοῦτο τὸ πλῆθος συνετάξαμεν ἀποτάξαι ||⁵ προσόδους ἀφ' ὧν
ἐξ ὑποκειμένου λήψεσθε εὐτάκτως καὶ εἰς | τοὺς κατασταθμευομένους δὲ παρ' ὑμῖν
συνχωροῦμεν λαμβά- | νεσθαι ὧν ἔχετε οἰκιῶν ἀντὶ τῶν ἡμισέων τὰ τρίτα μέρη· ἀπολύο|μεν
δὲ ὑμᾶς καὶ τοῦ ἐνοικίου οὐ τελεῖτε ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων, εἴ|περ καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις μὴ
πράσσουνται· οἰόμεθα δὲ δεῖν καὶ ἐν τοῖς ||¹⁰ ἀγομένοις Λαοδικεῖοις ὑπὸ τῆς πόλεως
ὑπάρχειν ὑμῖν ἀτέ|λειαν ἐφ' ἡμέρας τρεῖς καὶ περὶ πάντων γεγράφαμεν π[ρὸς] Ζεῦξ[ιν
| καὶ Κτησικλῆν?] (PHI)

E [Sardeis / Lydia]

GAUTHIER 1989: 171–178; MA 1999: 352–353:

[... . . .]Τας ε[— — —ca.30— — — βα[σι]λεῦσιν Ἀντιό[χ]ω καὶ — — —ca.25— — — |
τ]ῆν ἀρχὴν ἧς ἀνέχον[το — — —ca. 22— — — | ...]άρχου συνχωρήσαντο[ς
ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἀνά||⁵γωσιν πρὸς αὐτοὺς ὀλβία[ν κ]αὶ ἄ[φ]θονον εὐδαιμο[νί]α[ν],
χρήσον[ται δ]ὲ ἐπ' ἑαυ[τ]οῖς κα[ὶ νόμοις πᾶσιν οἷς | κ]αὶ ἐξ ἀρχῆς ἐχρῶντο· καὶ ἐπεὶ
ἀπέ[δειξ]αν Τ[—ca.5—|. .]ι τὴν τε πόλιν αὐτῶν ἐνπεπυ[ρ]ῶσθαι καὶ [ἐξ]ηρη[μ]ῶσθαι ἐν
τῶι πολέμῳ καὶ τὰ ἴδια ἀπολωλεκ[ό]τας τῶν ||¹⁰ πολι[τῶν] τοὺς πλείστους διαπε-
φωνηκέ[ναι, [σεσῶ]σθαι] δὲ ὀλίγους παντάπασιν, καὶ ἠξίωσαν [ἀ]φεισιν χρη[μ]ά[των]
ποιήσ[α]σθαι καὶ τῶν [φ]όρων ἀπολύ[σαι καὶ | ἐ]ποικίσαι τὸν τόπο[ν], συνεχώρησεν
[α]ὐ[τοῖς —ca.6— | δ]ωρος ἕως μὲν ἐτῶν ἑπτὰ μῆθην ἀ[ὐ]τοῦς διορ||¹⁵θοῦ]σθαι εἰς τὸ
βασιλι[κ]ὸν ἀλλὰ ἀπολε[λύ]σθαι, | ἀ]πὸ δὲ τοῦ ὀγδοῦ ἔτους διδόναι τρε[ῖς ἀναφορὰς |
ἐκ] πασῶν τῶν γινομένων προσόδων πα[ρ'] ἕκαστον | ἐνιαυτὸν ἀργυ[ρ]ίου μνᾶς εἴκοσι
καὶ ἄλλ[ω]ς μὴ ἐν|οχλεῖσθαι· εἶν[αι] δὲ αὐτοὺς ἀ[φ]ρουρήτ[ους] ὡς καὶ ||²⁰ πρ[ό]τερον ἦσαν·
εἶν[αι] δὲ αὐτοὺς καὶ ἀν[ε]νοχλή[ι]τους καὶ ἀλητου[ρ]γήτους· ἀπολελύ[σθαι] δὲ —ca.8—
] (PHI)

F [Sardeis / Lydia]

ROBERT 1964: 9; MA 1999: 359:

[— — —] Πέμπεσθαι δὲ αὐτῶι ἀ||πὸ τῶν δημοτ[ε]λῶν θυσιῶν γέρας· κα||λεισθαι δὲ καὶ εἰς τὰς θυσίας τ[ὰς δημοτε]λεῖς καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον [ὄμ]οίως· κ[α]λεῖσθαι δὲ ||⁵ αὐ|τόν καὶ εἰς προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι π[ᾶ]σιν | οἷς ἤ] πόλις συντελεῖ. στήσαι δὲ αὐτοῦ καὶ εἰ|κόνα] χαλκῆν στεφανῶσαι δὲ αὐτὸν καὶ χρ[υ]σῶι σ]τεφάνωι ἀπὸ χρυσῶν δέκα ἐν τῆι εκκλ[η]σίαι ἐ]ν ἧ ἂν ἡ περὶ τούτων ἀπόκρισις γραφεῖσ[α | ὑπὸ Ζ]εῦξιδος ἀναγνωσθῆ, ἵνα πάντε[ς ||¹⁰ εἰδῶσ]ιν τὴν εὐχαριστίαν τοῦ Σαρδιανῶ[ν] [δήμου] καὶ τὴν κρίσιν, ὅτι το[ῦ]ς ἀξιούς ἐπίσ|ταται π]ροσηκόντως τιμᾶν ἀναγράφαι δὲ | [τόδε τὸ φ]ήφισμα εἰς στή[λη]ν λευκοῦ λίθου καὶ | [παρασ]τήσαι τῶι ἀνδρίαντν τὴν δὲ ἔγδοσ[ιν | τοῦ] στεφάνου καὶ τῆς εἰκόνας κ[αὶ] τῶν ἄλ||¹⁵[λων] ποιήσασθαι Ἀθηναίων τὸν ταμίαν κ[αὶ] [[δοῦν]αι τὰ ἀναλώματα ἀφ' ὧν [χ]εφί[ξει προσό]δων πλ[ὴν] τῶν ἀποτεταγμένων εἰς [τὰς τιμ]ὰς τ[ῶν] βασιλέων καὶ τῆς βασιλίσ[σης].

G [Sardeis / Lydia]

GAUTHIER 1989: 112-134; SEG 39, 1286-1289; MA 1999: 360-361:

- (a) ΚΑΘ. . ΑΣ [ἀπ]αγγελοῦ[σιν] ὑ|μῖν καὶ οἱ πρεσβευταὶ περὶ τῶν αὐτῶν· ἔρρωσθε.
- (b) Βασιλεὺς [Ἀντίοχος Σαρδιανῶν τῆι βουλῆι καὶ τῶι] | δήμωι χαίρ[ειν· {üç yada dört isim} οἱ παρ' ὑ|μῶν πρ[ε]σβευταὶ ἀπέδωκαν ἡμῖν τὸ ψήφισμα ἐν ὧι | ἐγγε[γράφ]ετε — — — ca.29— — — ||⁵ γῆ[ς — — —] | τοῖς [— — —] | καὶ ἐ[— — —] | ὅσοι μ[ὴ(?) — — —] | ΑΔΙΑ[— — —] ||¹⁰ χιστ[— — —] | μηδ[ε — — —]
- (c) [— — —] Ἀτέλειαν ἐ[τῶν — — —] | — — — διατ[ροφ]ὴν καὶ σπέ[ρμα — — —] | βασιλεὺς Ἀντίοχος Σ[αρδια]νῶν τῆι βουλῆι καὶ τῶι δήμωι χαίρειν· | — — — Ἀπολ[λ]ῶν[ιος — — —] ||⁵ ΚΟΜ[— — —] | ΑΕ[— — —] | Γ[— — —]
- (d) [— — —] Ἡ βασιλίσσα γέγρα[φεν [— — —] | — — —] ΕΝΕΙ τῶν περὶ ΗΜΑΣΕΙ[— — —] | — — —] ἐν τῆι περὶ Σάρδεις οἰκον[ο]μία[ι — — —] | — — —] Πορσουδδα κώμην καὶ ΣΑΝΝ. ΦΕ[— — —] | — — —] ΤΑΙΣ κατὰ τοὺς προὔπαρχοντ[ας περιορισμούς(?) — — —] ||⁵ — — —] ΣΙΝ ἐν ταῖς κώμ[αι]ς καὶ τοῖ[ς] ΑΓ[— — —] | — — —] ΤΑΙ αὐτός τε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐ[τοῦ — — —] | — — —] Υ[— — —] ΠΛΗ. ΩΝΤΟ[— — —] (PHI)

LIT ROBERT 1964: 14; MA 1999: 284-288, 352-262.

A'da Sardeis'in, (Manisa / Sart) III. Antiokhos tarafından ele geçirilişi detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. M.ö. 214 yılına tarihlenen bu olaydan önce Sardeis, Akhaios adlı bir kişinin yönetimindeydi. Pol. 4,48'dan öğrendiğimiz kadarıyla, III. Seleukos'un bir generali ve kardeşi olan bu kişi Kral'ın ölümünün ardından "Toroslar'ın ötesindeki tüm topraklar"ın yönetimini ele almış ve M.ö. 223'te Kral III. Antiokhos'un tahta geçmesine yardımcı olmuştur. Pergamon Krallığı üzerine sefere çıkan Akhaios, pek çok yerleşimi ele geçirerek Anadolu'daki otoritesini sağlamlaştırmıştır. Pol. 5,57'un bize bildirdiğine göre; M.ö. 220 yılında oldukça güçlenen Akhaios, ülkenin doğusunda Molon adlı bir kişinin çıkardığı

isyanı ve Ptolemaios Devleti ile sürmekte olan savaşı fırsat bilip, Anadolu'da krallığını ilan etmiştir. İşte söz konusu pasaj Akhaios'un kurduğu bu krallığın sonundan bahsetmektedir. III. Antiokhos, Sardeis'i mesken tutan Akhaios'a son darbeyi indirmiş ve O'nu kaçırmaya çalışırken ele geçirip idam ettirmiştir.

M.ö. 213 yılının Mart Ayı'na tarihlenen ve Metroon yapısının girişinde bulunan (MA 1999: 285) B Belgesi'nde Sardeis'in ele geçirilişinin ardından III. Antiokhos'un bu kent ile ilgili politikalarından bazılarını rastlıyoruz. Kral, belgenin başlangıç kısmının eksik olmasından dolayı, kimliği belirsiz bir gruba 3 yıl içinde kente yerleşeceklerini vaat etmekte ve ardından kentin etrafındaki ormanlardan odun toplayarak kenti yeniden inşa etmelerini emretmektedir. Kral, ayrıca, adı belirsiz bu gruba 1/12 oranında vergi indirimi uygulanması ve onlara özel bir *gymnasion* yapılması emrini de Zeuksis başta olmak üzere komutanlarına iletmektedir.

B belgesinde yer alan ve kimliği belirsiz grup ile ilgili Ios. 12,146–153 bize birtakım bilgiler sunmaktadır. Iosephus; eserinde III. Antiokhos'a ait, günümüzde kayıp olan, bir mektuba yer vermiştir. Kral tarafından Zeuksis'e yazılan bu mektuba göre; Lydia ve Phrygia bölgelerinde isyanlar baş göstermiştir. Kral mektubunda bu isyanlarla oldukça ilgili olduğunu ifade etmekte ve bununla ilgili bir çözümü olduğunu açıklamaktadır. Buna göre; Mezopotamya ve Babil Bölgeleri'nden iki bin Yahudi aile söz konusu bölgelerdeki kalelere ve önemli yerlere yerleştirilecektir. III. Antiokhos Yahudiler'in devletin çıkarları için sadık kullar olacağını, çünkü; onların Tanrı'ya inançlı olduklarından bahseder. Kral, Zeuksis'e Yahudilere söz verdiğinden dolayı nakil işlemlerine biran önce başlamasını emreder. Kral ayrıca, Yahudilerle antlaşmasının içeriğine de değinerek; onların kendi yasalarını uygulayacaklarına, her bir aileye ev ve ekili üzüm bağı verileceğine ve on yıl boyunca kendilerine vergi indirimi uygulanacağına ilişkin emirlerini de Zeuksis'e iletir. B Belgesi ile Iosephus'un pasajı arasındaki benzerlik açıktır. Anlaşılan III. Antiokhos Sardeis'i ele geçirdikten sonra bu kentte ve Akhaios'un egemenliğinde olan diğer kentlerde bir takım huzursuzluklar çıkmış ve Kral da bu huzursuzlukları, Yahudileri bu bölgelere naklederek çözmeye çalışmıştır. Her ne kadar belgelere yansımamış olsa da; Kral bu huzursuzlukları ortadan kaldırmak için getirdiği Yahudi aile miktarı kadar Lydia'lı ve Phrygia'lı aileleri devletin diğer bölgelerine taşımış olmalıdır ki; iskan politikası başarıya ulaşabilsin. Tarihteki pek çok örnekte görüldüğü gibi; iskan politikaları, bazı bölgeler aşırı nüfus kaybına uğramasını diye, karşılıklı gerçekleştirilmiştir.

C Belgesi; Sardeis meclisinin aldığı bir kararı, Kraliçe Laodike'nin mektubunu ve Kral III. Antiokhos'un mektubunun bir parçasından oluşmaktadır. C'nin ilk bölümünde Herakleides adlı bir kişi, halkın kararıyla Kraliçe Laodike'nin ve çocuklarının onurlandırılmasının belgesini bir taşa yazarak Metroon Tapınağı'na diktirmiştir. Laodike ise, bu kararnameye Sardeis'de Laodikeion adında bir sunak inşa edilmesini ve her yıl yinelenmek üzere Laodikeia bayramının kutlanmasını ve bu bayram esnasında kendisinin, eşinin ve çocuklarının sağlığı ve güvenliği için Zeus'a adak adanmasını buyurmuştur. Kraliçe son olarak, her zaman kentin refahını gözeteceklerine dair de güvence vermektedir. Kral Antiokhos'un Sardeis meclisine hitaben yazdığı mektubun, yalnızca ilk birkaç satırı okunabildiğinden dolayı, burada içeriğine değinemeyeceğiz. Fakat kralın mektubu da kraliçeninkiyle paralel ve aynı içerikte olmalıdır.

M.ö. 213 yılının Haziran Ayı'na tarihlenen (MA 1999: 285) C Belgesi, Sardeis'in ele geçirilişinin ardından, Antiokhos'un uyguladığı yeniden inşa etme ve hoşgörü politikasının bir örneğidir. Kente yeni bir bayramın kazandırılması hem kent halkının gönlünü hoş tutmayı hem de kraliyet ailesine bir kutsiyet kazandırmayı amaçlamış görünmektedir. Ayrıca C'den anlaşıldığına göre, belgenin içeriği bir kent meclisiyle yapılan bir antlaşma sonucu ortaya çıkmıştır. Her ne kadar C'de belirtilmese de, Sardeis Kenti'nin kral ailesinin onurlandırılmasına karşılık bir takım ayrıcalıklar elde etmiş olması neredeyse kesindir.

MA 1999: 287 tarafından M.ö. 213 yılının yaz aylarına tarihlenen D Belgesi, III. Antiokhos'un Sardeis ile ilgili düzenlemelerini kente bildirmesini içerir. Buna göre; Kral kente yıllık iki yüz *metretai* ölçüsünde yağ tedarik edeceğini taahhüt eder. Ayrıca kent ile anlaşmış olmasına rağmen, adamlarını yerleştirmek için, kentte bulunan evlerin yarısını değil, yalnızca üçte birini alacağını ifade eder. Ayrıca parası ödendiği takdirde kentte bulunan dükkanları kent halkının kiralayabileceğini de belirtir. Antiokhos Sardeis için alınan tüm bu kararların uygulanması için, Zeusis ve Ktesikles'e emir vereceğini söyleyerek de mektubunu sona erdirir.

Fetih sonrası kentte uygulanan bazı düzenlemeleri bize bildiren D Belgesi'nden anlaşıldığına göre, Kral kentte ciddi bir miktarda asker bırakmaktadır. Ayrıca bazı belgelerde de karşımıza çıktığı gibi, Anadolu'daki en yetkili siyasi kişi ilan edilen Zeusis'in Sardeis'de ikamet ettiğinin anlaşılması, kentin Kral gözündeki önemini göstermektedir. III. Antiokhos söz konusu kente verdiği önem doğrultusunda, buraya hoşgörülü yaklaşmıştır. D'de belirtildiği gibi kente

birtakım bağışlarda bulunmuş ve alması gerekenden daha azını almaya razı olmuştur.

Oldukça fragmanlı olan E Belgesi'nin tarihlemesi tam olarak yapılamamaktadır. Fakat MA 1999: 353 metindeki “Ἀντιόχῳ καὶ Ἀντιόχῳ” (st. 2) ifadesinin belgelerde M.ö. 209–193 yılları arasında rastlanıldığını ifade ederek ve belgenin içeriğinden yola çıkarak M.ö. 197 yılında yazılmış olabileceğini ileri sürmektedir. III. Antiokhos'a ait bir mektup olan E'de Kral, muhtemelen Sardeis'in yandığından söz etmekte ve vatandaşların mallarının çoğunu kaybedip öldürüldüğünden bahsetmektedir. Bu olayın sebebiyle ilgili mektupta bir ifadeye rastlamıyoruz. E'nin devamında Kral'ın, Sardeis Halkı'nın zararlarını tanzim etmek için çeşitli emirler verdiği görüyoruz. Buna göre; halktan yedi yıl boyunca vergi alınmayacak, yerleşebilecekleri yeni yerler verilecek ve bunun için kral hazinesine vatandaşlar hiçbir ödeme yapmayacak, vergisiz yedi yılın ardından sadece üçte bir oranında vergi verecekler ve ürettiklerinden elde ettikleri gelirden yirmi *mnai* gümüş verecekler ve son olarak da garnizona katılma zorunluluğundan muaf tutulacaklardır.

E'deki söz konusu yangına neyin neden olduğuna dair bir bilgi yoktur. Bu yangına Kral'ın kendi askerlerinin mi neden olduğu, düşman askerinin mi neden olduğu yoksa tesadüfen çıkan bir yangın mı olduğu bilinmemektedir. Fakat; buradaki asıl önemli nokta, III. Antiokhos'un kent halkının zararlarını karşılamak için gösterdiği çabadır ki; bu çaba Kral'ın Sardeis'e ne kadar önem verdiğinin en açık kanıtıdır. Kral, kent halkına toparlanabilmeleri için uzun bir süre tanımış ve krallığının Anadolu Eyaleti başkentinin refahının devleti için ne kadar elzem olduğunu açıklamıştır.

F'de, metnin fragmanlı olmasından dolayı, adı bilinmeyen bir kişinin, Sardesliler adına Zeuksis ile görüşmesi sonucunda onurlandırılması anlatılır. Bir tür elçilik faaliyeti yürüttüğü anlaşılan bu kişinin, Sardeis için Zeuksis'ten ne gibi imtiyazlar kopardığı belirsiz olsa da, yapılan onurlandırmaların fazlalığı, söz konusu kişinin Sardeis adına önemli işler yaptığını işaret eder. ROBERT 1964: 14'e göre bu kişi bir Sardesli değildir. Τὴν εὐχαριστίαν τοῦ Σαρδιανῶν δῆμου (sat. 10–11), yani “Sardesliler'in minnettarlığına mazhar oldu” ifadesi ve metnin hiçbir yerinde “vatandaşımız” kelimesine rastlanmaması bizi Robert'in iddiasını kabul etmeye yöneltmektedir. ROBERT 1964: 14, ayrıca bu kişinin bir Seleukos memuru olduğunu da savunmaktadır. Bize göre bu iddia, III. Antiokhos'un politikalarına oldukça uygun düşmektedir. Kral, pek çok belgede karşımıza çıktığı gibi, ele geçirdiği yerleşimlere çeşitli görevlerde olmak üzere,

birtakım memurlar atamakta ve emirlerini kent sakinlerine bu memurlar vasıtasıyla iletmektedir.

F'nin özellikle başlangıç kısımları fragmanlı olduğu için, tarihlemesi tam olarak yapılamamaktadır. MA 1999: 360, son satırda yer alan τῶν βασιλέων, yani kralların ifadesine dayanarak, F'nin M.ö. 209'dan sonraki bir tarihte yazılmış olması gerektiğini savunmaktadır. Çünkü bilindiği üzere söz konusu tarihten itibaren III. Antiokhos, oğlu Antiokhos'u tahta ortak etmiştir. M.ö. 209 yılından başlayarak tüm belgelerde III. Antiokhos'un yanı sıra kral olarak oğlu Antiokhos da zikredilmiştir.

G belgesini, içindeki dört adet belgenin oldukça küçük fragmanlarını içerdiğinden burada bir bütün olarak ele aldık. Anlaşıldığı üzere, belgelerin tamamı kraliyet mektuplarıdır ve biri hariç hepsi, III. Antiokhos tarafından kaleme alınmıştır. III. Antiokhos'u kaleme aldığı belgelerde, Sardeis ile Kral arasında yoğun diplomatik faaliyetler yaşandığı anlaşılacakla birlikte, bu faaliyetlerin içeriği ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

G'de yer alan (d) belgesinde ise, Kraliçe Laodike tarafından yazılmıştır. Bu belge diğer metinlere göre nispeten daha sağlam olup içerikle ilgili bazı yorumlara olanak vermektedir. Buna göre; Kraliçe, Sardeis'in periferisiyle ilgili görünmektedir. Söz konusu belgede yer alan ἐν τῇ περὶ Σάρδεις οἰκονομίαι – Πορσουδδα κόμην (d sat. 4-5) yani "Sardeis'in çevresindeki yönetim" ve "Porsudda köyü" ifadelerinden anlaşıldığı gibi, Sardeis kırsalının idari yönetim işleri ile ilgili birtakım kararlar alındığı ve belki de bu bölgelere bir takım ayrıcalıklar sağlandığı söylenebilir. Fakat belgenin oldukça fragmanlı olması konu ile ilgili kesin ifadelerden kaçınmamızı da gerektirmektedir.

Sardeis ile ilgili elimizde bulunan tüm belgeler bize göstermektedir ki; Kral III. Antiokhos bu kent ile oldukça ilgilidir. Belge yoğunluğu açısından Amyzon'dan sonra ikinci sırada olan Sardeis, daha önce de belirttiğimiz gibi; Akhaios'un elinden alınmasının ardından, Anadolu Eyaleti'nin başkentliğini yapmıştır. Kral, Sardeis'i ele geçirdikten sonra; ilk önce buradaki huzursuzlukları gidermek için, nüfus değişimi uygulamasını başlatmış ve bunun ardından hem dini hem de ekonomik alanda pek çok reform yaparak kent refahını arttırmayı amaçlamıştır. Yapılan bu değişikliklerin başarıya ulaştığını, Sardeis'in Apameia Barışı'na kadar Seleukos egemenliğinde sakince durmasından anlayabiliriz. Fakat bu itaatkarlığın nedenlerinden birinin de kentte bulunan Seleukos garnizonu olabileceğini aklımızdan çıkarmamalıyız.

H. PAMPHYLIA

1. Korakesion

A Liv. 33,20:

Coracesium eo tempore Antiochus operibus oppugnabat, Zephyrio et Solis et Aphrodisiade et Coryco et superato Anemurio –promunturium id quoque Ciliciae est- Selinunte recepto omnibus his aliisque eius orae castellis aut metu aut uoluntate sine certamine in dicionem acceptis, Coracesium praeter spem clausis portis tenebat eum. Ibi legati Rhodiorum auditi...

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

B pasajında, III. Antiokhos'un M.ö. 197 yılında Anadoludaki ele geçirdiği Ptolemaios kentleri sayılırken Korakesion'un da (Alanya) adına rastlanılır. A'da ise, muhtemelen yine aynı sefer esnasında, III. Antiokhos'a direnmeden teslim olan kentler sayılmış; fakat Korakesion Kral'a direnen tek kent olarak öne çıkmıştır. Bu dönemde her ne kadar Ptolemaios etkisi Anadolu'da oldukça zayıflamış olsa da, Korakesion Seleukos egemenliğine, belki sadakatten belki de bağımsızlık tutkusu nedeniyle direnmiştir.

I. PHRYGIA

1. Acıpayam

A [Acıpayam / Phrygia]

ROBERT 1949: 8; WELLES 1934: 36–37; MA 1999: 354–355:

[Ἀναξιμ]βροτος vac. Διονυτᾶι vac. χαίρειν τοῦ γρα[φέντος] παρά τοῦ βασιλέως προστάγματος | [περ]ὶ τοῦ ἀποδεδεῖχθαι τῆς βασιλίσσης | [ἀ]ρχιέριαν τῶν ἐν τῇ σατραπείᾳ Βερενίκην | τὴν Πτολεμαίου τοῦ Λυσιμάχου θυγατέρα ||⁵ κατακεχώρισται τὸ ἀντίγραφον. ἐπακολουθῶν | οὖν τοῖς ἐπεσταλμένοις συντέλει καθ' ἃ | οἴεται δεῖν, ἵνα δὲ καὶ τὰ ἀντίγραφα ἀναγραφεντα εἰς στήλην λιθίνην ἀνατεθῆι ἐν τῷ | ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ προνοήθητι. ||¹⁰ Ἐρρωσο. [θ]ῆρ', Ἀρτεμισίου ἰθ'. | [Βασιλε]ῦς Ἀντίοχος Ἀναξιμβρότῳ χαίρειν | [βουλόμεν]οι τῆς ἀδελφῆς βασιλίσσης Λαοδίκης | τὰς τίμας ἐπὶ πλείον ἀνξιν καὶ τούτο ἀναγ[κα]ιολτατον ἔαντοῖς νομίζοντες εἶναι δια το ||¹⁵ [μῆ μ]όνον ἡμῖν φιλοστόργως καὶ κηδεμονι[κῶι] αὐτὴν συμβιοῦν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ θε[ι]ον ἐύσεβῶς δια[κ]εῖσθαι, καὶ τὰ ἄλλα μεν | [οσα πρ]έπει καὶ δίκαιον ἐστι παρ' ἡμῶν αὐτῇ | [συνα]ντάσθαι δια[τ]ελοῦμεν μετὰ φιλοσ[τ]ο[ρ]γίας ποιοῦντε[ς, κρ]ίνομεν δε καθάπερ [τῆμ]ῶν [ἀπο]δείκ[ν]υ[ν]ται κ]ατὰ τὴν βασιλεί[αν] ἀρχι[χ]ιερεῖς, καὶ ταύτης καθίστασθαι | [ἐν] τοῖς αὐτοῖς τόποις ἀρχιερείας αἱ

φο|[ρή] σονσιν στεφάνους χρνσοῦς ἔχοντας ||²⁵ [εἰκόνας αὔ]τής, επιγραφῆσονται δε και εν | [τοις] συναλλάγμασι μετά τοῦς τών | [προγόν]ων και ἡμῶν ἀρχιερεῖς· επει οὔν | [αποδ]έδεικται ἐν τοῖς ὑπο σὲ τόποις | [Βερ]ενίκη ἡ Πτολεμαίου τοῦ Λυσιμάχου ||³⁰ τοῦ [. . .]όντος ἡμῖν κατὰ συγγενειαν θυγάτη[ρ], | συντελείσθω πάντ[α] τοῖς προγεγραμμέ|νοῖς ἀ[κο]λούθως, και τὰ αντίγραφα τών | επιστολῶν ἀναγραφεντα εις στήλας | ἀνατεθῆτω εν τοῖς επιφανεστάτοις ||³⁵ τόποις, ὅπως νῦν τε και εις το λοιπόν | πάσιν φανερά φαίνηται ἡ ἡμετερα και ἐν τού|[τοι]ς· π[ρ]ὸς τὴν ἀδελφὴν π[ρ]οαίρεσις.

LIT MA 1999: 354–356.

Çok açık bir şekilde M.ö. 193 yılının Mayıs ayına tarihlenen (MA 1999: 354) bu belge, anlaşıldığı üzere, Berenike adlı bir kişinin Laodikeia kültürünün tüm Anadolu'daki temsilcisi olarak atanmasını içermektedir. Kraliyet ailesinden olduğu anlaşılan Berenike'nin başrahibe olarak atanmasına ilişkin mektup, önce Antiokhos tarafından Anaximbrotos adlı bir yöneticiye gönderilmiş; Anaksimbrotos ise bu mektubu muhtemelen belgenin bulunduğu yerin dini bir yöneticisi olan Dionytas'a göndermiştir. Mektupta Berenike'nin başrahibe aynı yerde oturacağı, altın bir taç giyeceği ve yazışmalarda başrahibin ardından adının zikredileceği de ifade edilmektedir.

SHERWIN – WHITE / KUHRT 1993: 209–210, Berenike'nin başrahibe olarak atanmasını, *Laodikeia* ve *Antiokheia* kültürlerinin M.ö. 193 yılında kurulmuş olduklarına dair bir kanıt olarak göstermektedir. Konunun belki *Laodikeia* Kültü ile ilgili olan kısmı tartışılabilir olsa da; mevcut belgeler ışığında *Antiokheia* kültürünün III. Antiokhos tarafından yeniden kuruluşunu M.ö. 204 yılına kadar geriye çekmek mümkündür.

Belgeden anlaşıldığına göre, III. Antiokhos, halihazırda *Antiokheia* kültürü ile güçlendirdiği dini otoritesini Berenike'nin vasıtasıyla, *Laodikeia* kültürü ile iyice pekiştirmek istediği anlaşılmaktadır. Berenike'yi tüm Anadolu'nun başrahibesi olarak ataması da, daha önce pek çok örnekte gördüğümüz gibi, Seleukos Krallığı'nın içinde tüm unsurları hem siyaseten hem de dinen tek bir merkezi otorite etrafında toplama çabasının sadece bir adımı olarak görmekteyiz.

2. Laodikeia

A [Priene / Ionia]

CROWTHER 1993: 43; SEG 43, 850; MA 1999: 346; IGSK 69/1, 113:

Bk. D. Ionia: 3. Priene, A belgesi

LIT CROWTHER 1993: 40–77; MA 1999: 346–348.

Tarihlemesi tam olarak yapılamayan söz konusu onurlandırma yazıtında, Laodikeialılar, (Denizli) anlaşıldığı üzere bir takım hukuksal sorunlar yaşamışlar ve bu sorunlarının çözümü için, Seleukoslar'ın Anadolu valisi konumunda olan Zeuksis'e başvurmuşlardır (MA 1999: 347). Zeuksis ise, bu iş için onlara Prieneli yargıçları yollamıştır. İşlerini iyi yaptıkları anlaşılan bu yargıçlar da, Laodikeialılar tarafından çeşitli şekillerde onurlandırılmışlardır.

Daha önce bahsettiğimiz gibi belgede herhangi bir tarihleme yoktur. CROWTHER 1989: 56–57, Zeuksis'in Anadolu valiliği yaptığı dönemi göz önüne alarak belgeyi M.ö. 213–190 aralığına yerleştirir. Başka türlü bir tarihleme yapmak da, halihazırda mümkün görünmemektedir.

Laodikeialılar'ın, yaşadıkları bir sorun üzerine, bir Seleukos valisi olan Zeuksis'e başvurmaları ise, bize açıkça bu kentin Seleukos egemenlik alanı içerisinde olduğunu göstermektedir. Çünkü Laodikeialılar bizzat Priene'ye elçilik heyeti göndermek yerine başka bir otoriteden yardım isteyerek egemenlik haklarının kısıtlı olduğunu göstermişlerdir. Fakat Laodikeia'da söz konusu Seleukos egemenliğinin ne zaman ve ne şekilde başladığı ile ilgili elimizde herhangi bir bilgi olmadığından, bu konuda yorum yapmaktan kaçınacağız.

J. KILIKIA

1. Aigeai

A [Aigeai / Kilikia]

SAYAR 1997: 227; MA 1999: 321:

Ἦπερ βασιλέως μεγάλου | Ἀντιόχου καὶ Ἀντιόχου | τοῦ υἱοῦ καὶ βασιλίσσης | Λαοδίκης
καὶ τῶν παιδίων ||⁵ Θεμίσων ὁ ἀδελφιδοῦς | τοῦ βασιλέως | Διὶ Κασίῳ

LIT SAYAR 2001: 227–234.

Zeus Kasios'a adanmış olan bu belge III. Antiokhos'un yeğeni Themison tarafından yazdırılmıştır. Themison bu belgede sırasıyla Kral Antiokhos'u ve onun oğlu Antiokhos'u, Kraliçe Laodikeia'yı ve çiftin tüm çocuklarını da isimlerini zikrederek onurlandırmıştır. SAYAR 1997: 227 belgeyi M.ö. 197–195 yılları arasına tarihlemektedir. MA 1999: 321 ise belgenin M.ö. 197 yılında yazdırıl-

dığını düşünmektedir. Bilindiği üzere III. Antiokhos M.ö. 197 yılında Anadolu'nun özellikle Batı Kısmı'nı hedef alan büyük bir sefer başlatmıştır. Güzergah göz önünde bulundurulduğunda, Kral'ın Aigeai'da (Adana / Yumurtalık) konakladığı ya da söz konusu yerleşimi askeri bir hareket ile ele geçirdiği sırada Themison adlı bu kişinin Kral'ı ve ailesini onurlandırmak için bu anıtı diktirmiş olması, oldukça olasıdır. Eğer durum böyle ise, söz konusu belgenin M.ö. 197 yılında yazdırılmış olması yüksek ihtimal dahilindedir.

Belgede önemli olan bir diğer konu da, her ne kadar ünvanları belirtilmemiş olsa da, Aigeai'nın yönetiminin Kral ailesinin bir üyesi olan Themison üzerinde olmasıdır. Muhtemelen III. Antiokhos tarafından bu kentin yöneticiliğine atanan Themison Kral'a şükranlarını bu belge ile dile getirmiştir. Ayrıca bir Kral ailesi üyesinin Aigeai'ya yönetici olarak atanması bu kentin Kilikia için önemini göstermekte ve hatta bu kenti Kilikia Bölgesi'nin merkezi konumuna da getirmektedir.

2. Anemourion

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

B'de belirtildiğine göre, M.ö. 197 yılında III. Antiokhos'un Kilikia'dan Lykia'ya kadar uzanan bölgede yer alan Ptolemaios kentlerini ele geçirmiştir. Kral'ın ele geçirdiği kentler arasında Anemourion'un (Mersin / Anamur) adına da rastlanılmaktadır. A'da ise, yine söz konusu kent için, III. Antiokhos'a direnmeden teslim olduğu ifade edilir. İleride de göreceğimiz gibi, III. Antiokhos V. Ptolemaios'un çocuk yaşta olmasından ve dolayısıyla bölgede oluşan siyasi boşluktan yararlanarak, Ptolemaios egemenliğinde bulunan kentleri ciddi bir zorlukla karşılaşmadan ele geçirebilmiştir.

3. Aphrodisias

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

B'de, Aphrodisias (Mersin / Silifke) M.ö. 197 yılında III. Antokhos'un Anadolu seferi kapsamında Ptolemaioslar'ın elinden aldığı kentler arasında sayılırken; A'da ise, III. Antiokhos'a direnmeden teslim olan kentler arasında yer almaktadır. Aynı tarihin ima edildiği şüphe götürmeyen A ve B metinlerinin birbirini tamamladığı görülmekle birlikte, her iki metin de konu ile ilgili daha fazla bilgi sunmamaktadır.

4. Korykos

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

M.ö. 197 yılına ait olaylara değinen A ve B belgeleri III. Antiokhos'un Anadolu'daki faaliyetlerine dair kısa bir kesit sunar. Buna göre; Kral söz konusu tarihte Korykos (Mersin / Kızkalesi) kentini herhangi bir direnişle karşılaşmadan Ptolemaiosların elinden almayı başarmıştır.

5. Mallos

A Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

Porphyrion'un Hieronymus'a atıfta bulunarak belirttiğine göre, Mallos kenti (Adana / Kızıtahta), M.ö. 197 yılında III. Antiokhos'un Anadolu seferi esnasın-

da Ptolemaios kontrolünden aldığı kentler arasında yer almaktadır. Kent üzerindeki Seleukos egemenliğinin ne zamana kadar devam ettiği bilinmemekle birlikte, bu durumun en azından III. Antiokhos'un ölümüne kadar devam etmiş olması gerekmektedir.

6. Selinos

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

M.ö. 197 yılının olaylarının anlatıldığı B pasajında III. Antiokhos'un, Ptolemaiosların elinden aldığı kentler arasında Selinos'un (Antalya / Gazipaşa) adına rastlanılırken, yine aynı yıla ait olduğu düşünülen A pasajında ise, Selinos'un Kral'a direnmeden teslim olduğundan söz edilir.

7. Soloi

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

B Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

C [Soloi / Kilikia]

OGIS 230; MA 1999: 321–322:

Πτολεμαίος Θρασεα | στραταγός καὶ ἀρχιερέυς | Συρίας Κοίλας καὶ Φοίνικας | Ἐρμάι vac.
Καὶ vac. Ἡρακλεῖ vac. καὶ ||⁵ βασιλεὶ μεγάλῳ Ἀντιόχῳ

LIT JONES / HABICHT 1989: 338–341.

B' de, M.ö. 197 yılındaki III. Antiokhos'un Anadolu seferi esnasında fethedilen Ptolemaios kentleri arasında Soloi'un (Mersin / Mezitli) da adı geçmekteyken

A'da ise, bu kentin adı Kral'a direnmeden teslim olan yerler arasında bulunmaktadır.

Bir adak taşı olan C Thraseas oğlu Ptolemaios tarafından Hermes, Herakles ve "Büyük Kral Antiokhos'a" adanmıştır. Belgede Ptolemaios kendi ünvanlarını da sıralamıştır. Buna göre; Ptolemaios Koile Suriye ve Fenike Bölgeleri'nin hem komutanlık hem de başrahiplik görevini yürütmektedir. Daha önce Anadolu'da Zeusis ve Nikanor üzerinden öğrendiğimiz bu ünvanlar, burada tek bir kişi üzerinde toplanmıştır. III. Antiokhos'un neden bu her iki görevi tek kişiye teslim ettiği bilinmediğinden ve eldeki verilerin yetersizliği yüzünden konuyla ilgili bir çıkarımda bulunamıyoruz.

Söz konusu belgeden çıkarılan bir başka önemli konu ise; Koile Suriye'de ve Fenike'de yöneticilik yapan bir kişinin neden kendi sorumluluk alanları içerisinde değil de, Kilikia'daki bir kentte adak yazıtı diktirmesidir. JONES / HABICHT 1989: 338'de Aspendos kökenli olduğu belirlenen bu kişinin bu adak taşı Soloi'a diktirmesinin sebebi olarak, III. Antiokhos'un M.ö. 197 yılında düzenlediği Anadolu seferine iştirak etmesi ve bu sırada muhtemelen söz konusu kentin ele geçirilmesinde rol oynamasını göstermektedir. A ve B pasajları kentin M.ö. 197 yılında ele geçirilmiş olması görüşünü kuvvetlendirse de; Ptolemaios adlı yönetici ile Soloi arasındaki ilişkiye ışık tutmamaktadır.

8. Zephyrion

A Liv. 33,20:

Bk. H. Pamphilia: 1. Korakesion, A belgesi

A Porph. F 46:

Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

B'de, III. Antiokhos'un özellikle Anadolu'da Ptolemaioslar'ın ve Antigonoslar'ın gücünün zayıflaması sonucu başlattığı Anadolu seferi kapsamında Kilikia bölgesi içerisinde ele geçirdiği Ptolemaios kentleri arasında Zephyrion (Mersin) da yer almaktadır. A'da ise; Zephyrion'un, biraz önce bahsettiğimiz gibi, üzerindeki Ptolemaios kontrolünün zayıflaması sebebiyle, III. Antiokhos'a direnmeden teslim olduğu ifade edilmektedir.

II. TARİHSEL DEĞERLENDİRME

Küçükasya'da siyasi ve kültürel açıdan oldukça aktif durumda olan III. Antiokhos'un politikaları tahtta kaldığı sürece, değişkenlik göstermiştir. Kral, Anadolu ile kimi zaman oldukça ilgiliyken, kimi zaman da bu ilgisi azalma eğilimi göstermiş ve sadece birtakım bölgelerle sınırlı kalmıştır. Bu sebeple Kral'ın davranışlarını, kronolojik olarak ikiye ayırmamız gerekiyor. Bu ayrımın yapıldığı nokta ise, III. Antiokhos'un M.ö. 197 yılında düzenlediği ve Küçükasya topraklarını hedeflediği seferdir. Kral bu tarihe kadar Anadolu'da bizzat çok sık bulunmamış ve buradaki işlerini, genellikle, atadığı yöneticiler vasıtasıyla yürütmüştür. M.ö. 197 yılı ve sonrasında Kral'ı Küçükasya'da daha sık görmekteyiz. Aşağıda da değineceğimiz gibi, III. Antiokhos söz konusu seferi esnasında pek çok kentin ele geçirilmesinde bizzat hazır bulunmuş ve fethettiği kentlerin gelecekleri hakkında pek çok karar alarak, Küçükasya'nın siyasi durumunu şekillendiren en etkili unsur haline gelmiştir.

1. III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI (M.ö. 223'ten M.ö. 197'ye Kadarki Dönem)

III. Antiokhos, Seleukos Krallığı'nın başına, M.ö. 223 yılında ağabeyi III. Seleukos'un Phrygia'da bulunduğu sırada, onun ordusunda gerçekleşen bir ayaklanma esnasında öldürülmesinin ardından geçmiş ve Kral, Babil'de ele geçen bir kral listesinden öğrendiğimiz kadarıyla, resmi olarak M.ö. 222 yılında tahta oturabilmiştir (AUSTIN 1981: 236-237).

Kral'ın tahta çıkışı amcası Akhaios'un yardımı sayesinde gerçekleşmiştir. III. Seleukos'un öldürülmesinin ardından, askerleri krallık tacını Akhaios'a sunmuşlar; fakat O, tahtta hak iddia edebileceği halde, bunu reddederek tacı III. Antiokhos'un almasını sağlamıştır. III. Antiokhos ise, Akhaios'un bu jestine karşılık olarak da O'nu Anadolu valisi ilan etmiş ve "Toroslar'ın ötesindeki tüm toprakları geri kazanmak" misyonu ile görevlendirmiştir (SCHMITT 1964: 109-

111). Akhaios da, Pol. 4,48,2–11'un belirttiğine göre; kendisine verilen bu görev doğrultusunda, Teos, Kolophon, Kyme, Myrina, Phokaia, Aigai, Temnos kentlerini ve Mysia Bölgesi'nin tamamını ele geçirerek, I. Attalos yönetimindeki Pergamon Krallığı'nın hareket alanını oldukça daraltmıştır.⁹

III. Antiokhos'u iktidarının ilk yıllarında devlet içerisindeki isyanlarla uğraşırken görüyoruz. Bunlardan en önemlisi, Media Satrabı Molon'un başlattığı ve doğu eyaletlerinin neredeyse tümünü içine alan ayaklanmasıdır (TAYLOR 2013: 25). M.ö. 221'de başlayan bu ayaklanma yaklaşık olarak M.ö. 219 yılında Kral tarafından bastırılmış, İran'da bulunan eyaletlerin kontrolü kısmen sağlanmıştır. III. Antiokhos bu isyanı bastırmakla meşgulken, kendisine karşı düzenlenen bir komplodan şahsi hekimi Apollaphanes sayesinde kurtulmuştur. Sanıyoruz ki; Kral'a karşı olan hizmetlerinin hemen ardından, bu hekim Kos'taki Asklepion'un başına getirilmiştir.¹⁰

Kral'a karşı bir isyan hareketi daha ise, Küçükasya'da yaşanmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz gibi, III. Antiokhos'un tahta geçmesine yardımcı olmuş olan Akhaios, Molon İsyanı'nın ardından; Seleukos Krallığı'nın başına geçmek amacıyla kan hakkını gerekçe göstererek; M.ö. 220/219 yılında kendini kral ilan etmiştir. III. Antiokhos bu sırada Molon İsyanı ile uğraştığı için, Akhaios ile bir süre ilgilenememiştir. Akhaios'un, III. Antiokhos'a neden başkaldırmış olabileceği sorusu tam olarak cevaplandırılmamaktadır. Bilindiği üzere III. Seleukos'un öldürülmesinin ardından kral olmak için bir fırsatı ve imkânı vardı. Bizce; Akhaios Kral'ın tecrübesiz oluşunu görmüş ve Molon İsyanı ile devletin çözülme aşamasına geçtiğini ve bu çözülmeyi sadece kendisinin engelleyebileceğini düşünmüş olmalıdır. Fakat Akhaios'un, III. Antiokhos'a karşı bir harekete girişmeyişi, O'nun sadece Küçükasya'da Sardeis merkezli bir krallık kurma peşinde olabileceği ihtimalini de akla getirir.

Kral, Akhaios ile uğraşmadan önce, Ptolemaioslar'ın merkezine doğru bir sefere çıkmıştır. Başlangıçta tüm Koile–Suriye Bölgesi'ni ele geçirse de, Mısır'a girememiş ve Akhaios'un başlattığı isyanın ciddiyeti doğrultusunda; M.ö. 219 yılında IV. Ptolemaios'tan gelen ateşkes isteğini kabul ederek, Koile–Suriye bölgesinde ilerleme kaydedememiştir. Fakat, III. Antiokhos her ne kadar A-

⁹ I. Attalos ve Akhaios arasındaki mücadeleye ilgili detaylı bilgi için: HANSEN 1947: 38–45

¹⁰ Bk. E. Karia: 9. Kos, A belgesi

khaios'un başlattığı ayaklanma ile ilgilenmek istemiş olsa da; Ptolemaioslar'ın paralı asker toplama girişimleri ve barış şartlarının iki tarafça da kabul edilme-yişi, savaşı tekrar canlandırmıştır. Günümüzde, Gazze yakınlarında bulunan Raphia'da yapılan savaşı, IV. Ptolemaios kazanmış ve III. Antiokhos, Koile-Su-riye bölgesini boşaltmak zorunda kalmıştır (HÖLBL 2001: 127-132).

Ptolemaioslar'la yapılan Raphia Savaşı'nın yaşandığı M.ö. 217 yılından Sardeis kuşatmasının başladığı M.ö. 214 tarihine kadar geçen süre içinde, III. Antiokhos'un faaliyetleri hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur. Kral karşımıza aniden, Akhaios kontrolündeki, Sardeis'i kuşatırken çıkar.¹¹ Bu kuşatmayı Polybios sayesinde detaylı bir şekilde biliyoruz. Fakat, kuşatmaya giden süreç hakkında pek bilgimiz yoktur. Antiokhos önce sahada Akhaios'u mağlup edip, Sardeis'e çekilmesini sağlamış olabileceği gibi; Akhaios'un hazırlanmasına dahi fırsat vermeden, hızlı bir şekilde Sardeis'i kuşatmış da olabilir. Bu süreçle ilgili yalnızca Antiokhos'un, Pergamon Kralı I. Attalos'tan yardım aldığını bilmekteyiz. Pol. 5,107,4'ten edindiğimiz bilgilere göre, Akhaios'un devrilmesi için, Antiokhos ile Attalos arasında bir ittifak antlaşması imzalanmıştır.

Sardeis kuşatması esnasında, paralı asker komutanı olan Lagoras, Kral'a önemli yararlılıklar sağlamıştır. Gece vakti düzenlediği bir saldırıyla, 2000 adamı ile birlikte, kentin kapılarını geçmeyi başarmış ve Akhaios'un, *akropolise* çekilmesini sağlamıştır. Pol. 7,18,9-10'un bahsettiğine göre kent Seleukos askerlerince yağmalanmış ve büyük bir yıkıma uğramıştır. Akhaios bir süre daha *akropoliste* dirense de, kentten kaçma girişiminde bulunduğu sırada ihanete uğrayarak, III. Antiokhos'a ailesiyle birlikte teslim edilerek sonunda idam edilmiştir.

Bu noktada, elimizdeki bilgilere dayanarak, Akhaios'un elinde tuttuğu kentlerin bir direnç göstermeden III. Antiokhos'un kontrolüne girdiğini söyleyebiliriz ki; bu kentler arasında, Akhaios'un I. Attalos'un elinden aldığı Teos, Kolophon, Kyme, Myrina, Phokaia, Aigai, Temnos kentlerini ve Mysia Bölgesi'nin tamamını sayabiliriz. Çünkü; bu dönemde I. Attalos'un, Akhaios'un isyanını fırsat bilerek, bir harekette bulunduğu dair, elimizde bir bilgi bulunmamaktadır.

III. Antiokhos, Sardeis'i ele geçirdikten sonra, ivedi bir şekilde, bu kentte birtakım düzenlemelerde bulunmuştur. İlk olarak, Mezopotamya Bölgesi'nde bulunan bazı Yahudi gruplarını, rızalarını almak suretiyle; başta Sardeis olmak

¹¹ Bk. G. Lydia: 2. Sardeis, A belgesi

üzere, Lydia ve Phrygia bölgelerindeki çeşitli kentlere yerleştirmiştir. Özellikle Sardeis örneğinden öğrendiğimiz gibi; Kral tarafından sadık ve dindar sıfatlarıyla övülen Yahudiler'e, birtakım imtiyazlar tanınmıştır.¹² Bunların başında kendilerine toprak bağıışı ve bu topraklardan elde ettikleri gelirler üzerinden, belirli bir süre boyunca, vergi imtiyazı gelmiştir.

Sardeis'te ele geçen bir başka belge de ise; dini bayramlar ve birtakım inşa programları ile ilgili düzenlemeler yer alır.¹³ Buna göre; muhtemelen Kral'ın desteğiyle, Sardeis'te bir tapınak inşa ettirilmiş ve bu tapınak bünyesinde, her yıl yinelenmesi şartıyla, *Antiokheia* Bayramı'nın kutlanmasını buyurmuştur. Yine bir başka Sardeis belgesi de; Kral'ın kente kalkınması için, birtakım ayrıcalıklar sağladığı gözlenmektedir.¹⁴ Kral, kente belirli ölçüde, yağ tedariki yapılacağını sözünü vermiş ve askerlerinin işgal ettiği evlerin miktarını azaltacağını Sardeisliler'e taahhüt etmiştir. Tüm bunlar, Sardeis'in III. Antiokhos'un gözünde, ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Sardeis'in düzenlenmesinin ardından; III. Antiokhos, doğu eyaletlerinde tekrar otoritesini kurmak amacıyla, Meyâc lakabını kazanmasını sağlayan, (App. Syr. 1) Büyük Doğu Seferi'ni M.ö. 212 yılında başlatmıştır. Kral ilk önce Armenia'da düzeni sağlamış, ardından Media Bölgesi'ne geçerek, Ekbatana'yı fethetmiştir. Ardından Parthia'ya yönelen Kral, burada Parth yöneticisi Arsakes'e boyun eğdirmiş ve Aria Bölgesi'ne hareket etmiştir. III. Antiokhos'un doğudaki son durağı ise; M.ö. 208 yılında Baktria olmuştur. (SHERWIN – WHITE / KUERT 1993: 190–202) Kral, Bu büyük seferi ile Seleukos Krallığı'nı, geçici bir süreyle de olsa, eski ihtişamına ulaştırmış bulunmaktadır.

III. Antiokhos, M.ö. 212–208 yılları arasında doğuda seferde olduğu sırada, Küçükasya'da çok az gelişme yaşanmıştır. Bunlardan biri ise; Kral'ın çocukluk arkadaşları olan Nikanor'un "Toroslar'ın ötesindeki tüm tapınakların başrahibi olarak" atanmasıdır.¹⁵ Burada unutulmamalıdır ki; Nikanor, sadece *Antiokheia* Kültü'nün başrahibidir; diğer tanrıların tapınımından sorumlu olup olmadığı ile ilgili elimizde bir bilgi yoktur. Kral bu emri henüz doğuda olduğu M.ö. 209 yılında, uygulanmak üzere, Anadolu Valisi olarak atadığı Zeuksis'e göndermiş-

¹² Bk. G. Lydia: 2. Sardeis, B belgesi

¹³ Bk. G. Lydia: 2. Sardeis, C belgesi

¹⁴ Bk. G. Lydia: 2. Sardeis, D belgesi

¹⁵ Bk. B. Mysia: 1. Pamukçu, A belgesi

tir. Bu emirname, Kral'ın Anadolu'ya olan ilgisini göstermenin yanı sıra, dini bir merkeziyetçiliğin başlangıcına da işaret etmektedir. Ayrıca, söz konusu emirde yer alan belgeler ışığında Seleukos Devleti'nin yönetim organizasyonu hakkında önemli bilgiler edinmekteyiz. Anlaşıldığı kadarıyla Seleukos Devleti yalnızca Küçükasya gibi büyük eyaletlere bölünmekle kalmayıp, bu eyaletler de kendi içlerinde yönetim bölgelerine ayrılmaktadır. Devletin yönetim organizasyonu ile ilgili sadece tek bir belge üzerinden detaylı bilgilendirilmedi bulunmasak da, bizzat kral tarafından atanan kişiler vasıtasıyla eyaletlerin alt yönetim organları ve kentler bu organizasyonun temel unsurlarını oluşturmaktadırlar.

M.ö. 208 yılından M.ö. 204 yılına kadar, III. Antiokhos'un sessizliğini koruduğu görülür. M.ö. 204 yılında ise, Mısır tahtına çocuk yaşta V. Ptolemaios'un geçmesi, Antiokhos'u harekete geçiren olay olmuştur. Kral'ın, Ptolemaioslar'ın içinde buldukları sarsıntılı durumu değerlendirerek, Makedonya Kralı V. Philippos'la anlaşmış¹⁶ ve Karia Bölgesi'ndeki Ptolemaios'a bağlı kentlere doğru harekete geçmiştir. Ayrıca elimizdeki belgelere göre sanıyoruz ki; Philippos, harekâtında üs olarak kullanması için, Theangela kentini de Antiokhos'a bırakmıştır¹⁷. Antiokhos'un Karia Bölgesi'nin ne kadarlık kısmında etkili olduğu bilmiyoruz. Fakat elimizdeki belgelere dayanarak, M.ö. 204-203 yılları arasında Karia Bölgesi'nde yer alan; Alabanda¹⁸, Alinda¹⁹, Amyzon²⁰, Laubranda²¹, Mylasa²² ve Tralleis²³ kentlerinin III. Antiokhos tarafından fethedildiğini söyleyebiliriz. Saydığımız bu kentler arasından, Kral'ın en çok Amyzon ile ilgilendiği görülmektedir. Belgeler ışığında, bu kente bir vali atandığı, tapınaklara rahipler atandığı ve buraya bir garnizon yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Hatta Kral'ın bir Amyzonlu'yu kendi temsilcisi olarak Alinda Valiliği'ne atamış olması, açıkça, söz konusu kentin vatandaşlarıyla arasında oluşan olumlu ilişkiyi gösterir. Kral, Karia'ya düzenlediği sefer kapsamında ele geçirdiği Alabanda'da ise, kentte bulunan Zeus ve Apollon tapınaklarının *asylia* haklarını ta-

¹⁶ Bk. E. Karia: 5. Bargylyia, A belgesi

¹⁷ Bk. E. Karia: 15. Theangela, A belgesi

¹⁸ Bk. E. Karia: 1. Alabanda, A belgesi

¹⁹ Bk. E. Karia: 2. Alinda, A ve B belgeleri

²⁰ Bk. E. Karia: 3. Amyzon, A, B ve F belgeleri

²¹ Bk. E. Karia: 10. Laubranda, A belgesi

²² Bk. E. Karia: 12. Mylasa, A belgesi

²³ Bk. E. Karia: 16. Tralleis, A belgesi

nıymış ve böylelikle yerel halkın dini değerlerine saygı göstererek, –Alabandalılar’ın ifadesiyle– kente “barış” getirmiştir. Fakat Karia’daki fetih sonrası, her zaman olumlu olayların yaşanmadığı da gözlenmektedir: Kral; Amyzon, Laub-randa ve Mylasa’da bulunan askerlerine uygunsuz davranışlardan kaçınmalarını ve yerel halkı rahatsız etmemeleri hususunda uyarmaktadır. Muhtemelen bu konularda Kral’a birtakım şikâyetler ulaşmış olacaktır ki; Kral askerlerini uyar-ma ihtiyacı hissetmiştir.

Kral’ın Karia’ya düzenlediği seferin sonunda, Teos’a da uğradığını görüyo-ruz.²⁴ Teos’un daha önce Akhaios’tan, III. Antiokhos’a miras kalan kentler ara-sında olduğunu söylemiştik. Kral, Teos’ta bulunduğu sırada Pergamon Krallığı hâkimiyetinde konulmuş olan ağır vergileri hafifletmiş ve kentin ekonomik refahının artmasına, önemli bir katkıda bulunarak, İonia’da varlığını güçlendir-miştir.

III. Antiokhos, Karia’ya başarılı seferinin ardından, Koile–Suriye üzerindeki savaşı tekrar başlatmış ve ilk olarak M.ö. 202 yılında Damaskus (Şam)’u ele ge-çirmiştir. Ardından Filistin Bölgesi’ne ilerleyen Kral, Gazze’yi de, fethederek i-lerleyişini sürdürmüştür. Ptolemaioslar buna karşı harekete geçmiş olsalar da; M.ö. 201 yılında yapılan Panion Muharebesi’ni kaybetmelerinden dolayı; tüm Koile–Suriye’yi kaderine terketmek zorunda kalmışlardır. Antiokhos da söz ko-nusu bölgeyi, aşamalı olarak, M.ö. 198 yılına kadar tamamen kontrolü altına al-mıştır (TAYLOR 2013: 89–93).

III. Antiokhos Koile–Suriye Bölgesi’ni ele geçirdikten sonra, gözünü tekrar Küçükasya’ya çevirmiştir. Bundan sonraki bölümde ele alacağımız üzere; An-tiokhos’un neredeyse tüm Anadolu’yu kapsayan M.ö. 197 yılı seferinden önce, belgelere yansımış olan tek olay ise, Sardeis’de çıkan büyük çaplı bir yangındır. Belgelerden anlaşıldığına göre; bu yangın felaketi M.ö. 197 yılının başlarında gerçekleşmiştir.²⁵ Yangının çıkış sebebine dair elimizde bir bilgi olmasa da, An-tiokhos’un felakete karşı tutumu belgelere yansımıştır. Kral bu yangından sonra, Sardeisliler’in toparlanabilmesi için onlara önemli yardımlarda bulunmuş ve yaklaşık olarak on yıl boyunca kente vergi muafiyeti tanımıştır.

²⁴ Bk. D. Ionia: 5. Teos, A, B ve C belgeleri

²⁵ Bk. G. Lydia: 2. Sardeis, E belgesi

2. III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI (M.ö. 197'den M.ö. 189'a Kadarki Dönem)

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi; III. Antiokhos, Küçükasya'daki birtakım bölgelere yönelik pek çok girişimi olsa da, M.ö. 197 yılına kadar neredeyse tüm Anadolu'yu içine alan bir harekâta girişmemiştir. Söz konusu yılda ise, Kral'ın artık tüm Küçükasya'yı Seleukos egemenliğine katma yolundaki isteğine ket vuracak bir unsur ortada kalmamıştır.

Antiokhos'un Anadolu'nun büyük bir kısmını hedef aldığı seferine değinmeden önce, nedenlerin üzerinde durmak gerekmektedir: Öncelikle, Ptolemaios tahtında halen çocuk yaşta olan V. Ptolemaios'un oturması ve Kral'ın Koile-Suriye'de kazandığı zaferler ve bunun sonucunda Ptolemaioslar'ın Anadolu'da kaybolan otoritesi, Anadolu'da gerçekleştirilen askeri harekâtın başlıca nedenidir. Diğer bir neden ise, belgelerden anlaşıldığı kadarıyla, III. Antiokhos ile Makedonya Kralı V. Philippos arasında imzalanan ittifak antlaşmasıdır. Bu antlaşmanın ilk izlerine Bargyia'da ele geçen bir metinde rastlamaktayız²⁶. Söz konusu belge, oldukça fragmanlı olduğu ve tarihlemesi sağlıklı bir şekilde yapılamadığından, pek güvenilir olmamakla birlikte sadece Karia çerçevesinde bir dayanışmanın olduğunu düşündürmektedir. Philippos ile Antiokhos arasındaki ittifaka dair en net bilgileri Euromos'ta ele geçen iki belge sayesinde öğreniyoruz²⁷. Buna göre, ittifak metnini Antiokhos adına, Seleukos Devleti'nin Anadolu Valisi olan Zeuksis; Philippos adına ise, Euromoslu dört temsilci imzalamışlardır. Fakat M.ö. 197 yılının başında kurulan bu ittifakın şartları ve amacı belgelere yansımamış olsa da, devamında gerçekleşen olaylar ittifakın Ptolemaiosların Küçükasya ve Ege havzasındaki topraklarını paylaşma amacı taşıdığı anlaşılmaktadır.

Sözünü ettiğimiz bu sebeplerin sonucunda Antiokhos M.ö. 197'de harekete geçmiştir. Ordusu ikiye ayrılan Kral'ın deniz kuvvetleri Fenike Bölgesi'nden; kara kuvvetleri ise, Suriye'den harekete geçmiştir. Liv. 33,19,9-10'a göre, kara kuvvetlerinin başında Kral'ın oğulları olan Ardys ve Mithiridates vardır. Ptolemaios Devleti'nin Küçükasya'daki egemenliği daha çok kıyı bölgelerinde yo-

²⁶ Bk. E. Karia: 5. Bargyia, A belgesi

²⁷ Bk. E. Karia: 6. Euromos, A ve B belgeleri

ğunlaştığı için deniz ve kara kuvvetlerinin eş güdümlü çalışması mümkün olmuş ve bu kuvvetler Antiokhos'un önderliğinde Kilikia'da buluşmuşlardır.

Liv. 33,20'ye göre, Kral, Kilikia Bölgesi'nde doğudan batıya doğru sırasıyla Mallos²⁸, Soloi²⁹, Zephyrion³⁰, Aphrodisias³¹, Korykos³², Anemourion³³ ve Selinous³⁴ kentlerini ele geçirmiştir. Her ne kadar Livius'un listesinde adı geçmese de, ele geçen belgelerden Aigeai kentinin de, Seleukos kontrolü altına girdiğini söyleyebiliriz³⁵. Ayrıca Antiokhos'un ele geçirdiği bu kentler arasından Mallos ve Aigeai dışındaki tüm yerleşimlerin herhangi bir direniş göstermeden teslim olduğunu söylemeliyiz.

Bu noktada Aigeai ve Soloi üzerinde özellikle duraklamamız gerekmektedir. Belgelere yansıdığı kadarıyla, Aigeai ve Soloi'a birer yönetici atanmıştır. Muhtemelen savaşta yararlılıklar gösterdikleri için ödüllendirilen ve kral ailesinden olan Themison'a Aigeai'nin³⁶, Koile-Suriye Valisi olan Ptolemaios'a ise, bu göreve ek olarak, Soloi'un³⁷ yönetimi verilmiştir. Şüphesiz bu politika ele geçirilen diğer kentler için de geçerlidir. Ayrıca Antiokhos'un yeni ele geçirdiği yerleşimlere bir yönetici atmasının yanı sıra; bir de Seleukos garnizonu yerleştirme geleneği Kilikia'da da uygulanmış olmalıdır.

Kral, Kilikia Bölgesi'nden sonra Pamphylia Bölgesi'ne hareket etmiştir. Bu bölgede bulunduğu sıradaki kralın faaliyetleri ile ilgili elimizde çok az bilgi vardır. Antiokhos'un burada sadece Korakesion'da durakladığını biliyoruz. Korakesionlular, Kral'a direnen nadir kentlerden biri olsa da, Seleukoslar'ca ele geçirilmekten kurtulamamışlardır³⁸.

Pol. 18,41a ve Liv. 33,20'ye göre; Antiokhos, Korakesion'u kuşattığı sırada, Rhodos'tan Helidonia adalarına karşı düşmanca bir harekette bulunulmamasını

²⁸ Bk. J. Kilikia: 5. Mallos, A belgesi

²⁹ Bk. J. Kilikia: 7. Soloi, A ve B belgeleri

³⁰ Bk. J. Kilikia: 8. Zephyrion, A ve B belgeleri

³¹ Bk. J. Kilikia: 3. Aphrodisias, A ve B belgeleri

³² Bk. J. Kilikia: 4. Korykos, A ve B belgeleri

³³ Bk. J. Kilikia: 2. Anemourion, A ve B belgeleri

³⁴ Bk. J. Kilikia: 6. Selinos, A ve B belgeleri

³⁵ Bk. J. Kilikia: 1. Aigeai, A belgesi

³⁶ Bk. J. Kilikia: 1. Aigeai, A belgesi

³⁷ Bk. J. Kilikia: 7. Soloi, C belgesi

³⁸ Bk. H. Pamphylia: 1. Korakesion, A ve B belgeleri

talep eden bir ultimatom almıştır. Kral bunun üzerine Rhodos'a bir elçilik heyeti göndermiş ve onlara müttefiklik teklif etmiştir. Fakat Rhodos'un bu teklifi geri çevirdiğini görüyoruz. Liv. 33,20'den öğrendiğimize göre; Rhodos bir anti-Antiokhos ittifakı kurmuş ve kıyı kentlerine askeri ve lojistik yardımlar yaparak özellikle Kaunos, Myndos ve Halikarnassos gibi kentlerin Seleukoslar'ın eline geçmesini engellemiştir. Buna karşılık olarak III. Antiokhos'un, Rhodos ve müttefiklerine karşı bir harekete geçemeyişi, Seleukos donanmasının Rhodos donanmasıyla rekabet edecek güçte olmadığına en açık göstergesidir.

Kral'ı Pamphylia Bölgesi'ndeki kısa duraklamasının ardından Lykia Bölgesi'nde görüyoruz. Antiokhos muhtemelen tüm Lykia Bölgesi'ni egemenliği almış olması muhtemel ise de, elimizdeki kaynaklara göre; yalnızca Andriake³⁹, Arykanda⁴⁰, Ksanthos⁴¹, Limyra⁴², Patara⁴³ ve Rhodiapolis⁴⁴ kentlerinin M.ö. 197 yılında Seleukos egemenliğine girdiğini söyleyebiliriz. Eldeki belgeler ışığında, Kral, Lykia'da bulunan kentler arasında en fazla Ksanthos ile ilgilenmiştir. Antiokhos, Ksanthoslular'a dini ritüellerini uygulayabilmeleri için birtakım kolaylıklar sağlamış⁴⁵ ve bu davranışıyla kent halkının sempatisini kazanmıştır⁴⁶.

Kral, Rhodos'un engellemesi sonucunda Rhodos *Pereia*'sını, M.ö. 197 yılında Makedonya Kralı V. Philippos ile yaptığı ittifak sebebiyle de, Karia üzerinde durmayarak seferini Ionia Bölgesi'ne yöneltmiştir. Antiokhos'un Ionia Bölgesi'ndeki en önemli amacının Ephesos'u ele geçirmek olduğunu görüyoruz⁴⁷. Bu amacının temelini Ephesos'un stratejik önemi oluşturuyor olsa gerektir. Ephesos'un güçlü ve kolay savunulabilir bir kaleye sahip olması (TAYLOR 2013: 100) ve limanının güçlü bir donanmayı barındırabilecek olması söz konusu stratejik öneminin göstergeleridir. Kral bu arzusunu çok kısa sürede elde etmiş ve olasılıkla kenti M.ö. 197 yılının son aylarında ele geçirmiştir⁴⁸. Antiokhos M.ö.

³⁹ Bk. F. Lykia: 1. Andriake, A belgesi

⁴⁰ Bk. F. Lykia: 2. Arykanda, A belgesi

⁴¹ Bk. F. Lykia: 3. Ksanthos, A belgesi

⁴² Bk. F. Lykia: 4. Limyra, A belgesi

⁴³ Bk. F. Lykia: 5. Patara, B belgesi

⁴⁴ Bk. F. Lykia: 6. Rhodiapolis, A belgesi

⁴⁵ Bk. F. Lykia: 3. Ksanthos, B belgesi

⁴⁶ Bk. F. Lykia: 3. Ksanthos, E belgesi

⁴⁷ Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, C belgesi

⁴⁸ Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, A belgesi

197 yılını, M.ö. 196'ya bağlayan kışı Ephesos'ta geçirmiştir⁴⁹. Muhtemelen Kral, bu kışı lojistik ikmal yapmak suretiyle çevre kentlerle ilişkiler kurarak geçirmiştir.

Antiokhos, Ephesos'ta konakladığı sırada biri kralın doğrudan ilişkili olduğu üç olay meydana gelmiştir. Bunlardan ilki, Ptolemaioslar ile Seleukoslar arasındaki savaşın son bulmasıdır. Bu savaş iki ülke arasında varılan bir antlaşmayla son bulmuştur. V. Ptolemaios, III. Antiokhos'un ele geçirdiği Ptolemaios kentleri üzerindeki haklarından vazgeçmiş ve Koile-Suriye Bölgesi'nin Seleukoslarda kalmasını kabul etmiştir. Bu antlaşma bir evlilik ile de pekiştirilmiştir. (BEVAN 1914: 271). Buna göre; III. Antiokhos'un kızı Kleopatra, V. Ptolemaios ile evlenmiş ve böylelikle antlaşma garanti altına alınmıştır. Bu antlaşma sayesinde Antiokhos batıya doğru gireceği sefer esnasında elini rahatlatmış oluyordu.

Diğer bir olay ise, Pergamon Kralı I. Attalos'un 33 yıllık yönetimin ardından vefatıdır (TAYLOR 2013: 101). Yerine, ileride Roma ile yapacağı ittifak sayesinde Antiokhos'un felaketine neden olacak en önemli liderlerden biri olan II. Eumenes tahta oturmuştur.

III. Antiokhos, Ephesos'ta kışladığı sırada ilerideki politikalarını önemli ölçüde etkileyecek bir olay da V. Philippos'un Roma'ya yenilmesidir. Philippos hem Antigoneia'da hem de Kynoskephalae muharebelerinde aldığı yenilgiler (WALBANK 1967: 184) sonucunda Roma ile ateşkes antlaşması imzalamıştır. Bundan sonra; V. Philippos, Akdeniz havzasındaki siyasi etkinliğini önemli ölçüde yitirerek harap olan devletini tekrar toparlamanın derdine düşmüştür.

Yukarıda bahsettiğimiz bu üç olayın ardından; III. Antiokhos, Ege havzasındaki tek güç haline gelmiş ve bu oluşan siyasi konjektörü iyi okuyarak, egemenlik alanını genişleterek kuzeye ilerlemeye başlamıştır. Fakat bundan önce; özellikle Karia ve Ionia bölgelerine kuvvetlerini göndererek, V. Philippos'un egemenliğinde bulunan kentleri kısmen zorla kısmen de diplomasi yoluyla kendi saflarına katmıştır. Bu kentler arasında, eldeki veriler ışığında; Karia'da Bargylia, Euromos, Iasos,⁵⁰ Kildaria⁵¹ ve Latmos Herakleiası;⁵² Ionia'da ise, Priene⁵³

⁴⁹ Bk. D. Ionia: 1. Ephesos, B belgesi

⁵⁰ Bk. E. Karia: 7. Iasos, B belgesi

⁵¹ Bk. E. Karia: 8. Kildaria, A belgesi

⁵² Bk. E. Karia: 8. Latmos Herakleiası, A ve B belgeleri

⁵³ Bk. D. Ionia: 3. Priene, A ve B belgeleri

ve Symrna,⁵⁴ yer almaktadır. Her ne kadar elde somut bir delil olmasa da; MA 1999: 87, Ionia'da ele geçirilen kentler arasında Kolophon, Phokaia ve Erythrai'in da bulunduğunu ileri sürmektedir. Seleukos Devleti bünyesine kazandırılan bu kentler içinde sadece Symrna'nın farklı bir muameleye tabi tutulduğunu görüyoruz. Symrna'nın, diğer kentler gibi, askeri yolla ele geçirilip geçirilmediği belli değildir. Elimizdeki verilere göre, Kral Symrna'ya bağımsızlığını vererek bu kenti yanında tutmaya çalışmıştır. Antiokhos, özgürlük dağıtarak diğer Hellen kentlerinin sempatisini mi kazanmaya çalışmıştır yoksa; Symrna'yı ele geçirmekte zorlandığı için mi böyle bir yol izlemek zorunda kalmıştır? Bunu tam olarak bilemiyoruz. Bu kazanımlara ek olarak, hâlihazırda Seleukos egemenliğinde bulunan Teos halkının tekrar bağlılıklarını bildirerek Kral'ın gönlünü hoş tutmaya çalıştığını da görüyoruz.⁵⁵

Antiokhos'un seferini Anadolu'nun kuzeyine doğru yöneltmesine geçmeden önce, burada Pergamon Krallığı ile ilgili bir parantez açmamız gerekmektedir. Antiokhos, söz konusu ilerleyişi sırasında yeni tahta geçmiş olan II. Eumenes ile ilgili dostane veya hasmane hiçbir adım atmamıştır (CHRUBASIK 2013: 103). Bu durumun nedeni olarak Pol. 5,107,4'te öğrendiğimiz, Antiokhos ile I. Attalos arasında imzalanmış, isyancı Akhaios'un hedef alındığı ittifak antlaşması olabilir. Olasılıkla ne Antiokhos, ne de II. Eumenes kurulan bu dostane ilişkileri bozmak istememiştir. Fakat Roma'nın, Seleukoslar'a açık bir şekilde karşı gelmeye başlamasıyla, II. Eumenes bu tarafsız tutumundan sıyrılarak Roma'nın yanında Antiokhos'a karşı kurulan cepheye katılmıştır.

Antiokhos'un şimdi Anadolu'nun kuzeyine yönelttiği seferine dönecek olursak, Kral'ın ilk durağının Troas Bölgesi'ndeki Ilion olduğunu görürüz. Elimizdeki verilere göre; Kral, Ilion'u ele geçirir geçirmez bu kentte birtakım düzenlemelere gitmiştir.⁵⁶ Bu düzenlemelerin içeriği ile ilgili bir bilgi edinemesek de, Antiokhos Ilion'da bir işgalci gibi görünmemek için oldukça çaba sarfetmiş ve kentin, yine tam olarak öğrenemediğimiz, isteklerini kabul etmiştir. Kral'ın bu çabalarının ardında muhtemelen Ilion'un Hellen dünyasındaki, geçmişten gelen statüsünü, kendi lehine kullanma isteği yatmaktadır.

⁵⁴ Bk. D. Ionia: 4. Symrna, A belgesi

⁵⁵ Bk. D. Ionia: 5. Teos, C belgesi

⁵⁶ Bk. A. Troas: 2. Ilion, A belgesi

Antiokhos, İlion'un ardından, önce Abydos⁵⁷, devamında da Lampsakos'u⁵⁸ ele geçirmiştir. Kral, Lampsakos'u, sadece Symrna ile örnekleyebileceğimiz bir tutuma tabi tutarak, bağımsızlıkla onurlandırmıştır. Antiokhos'un neden böyle bir politika izlediği ile ilgili kesin bir şey söylemek mümkün olmasa da, bu davranışın altında Lampsakos'un kaygan sadakat anlayışını ortadan kaldırma amacı yatıyor olabilir. Fakat, Antiokhos'un bu politikası pek işe yaramamış olacak ki; Lampsakos, Roma'nın Seleukoslar'a savaş açmasıyla birlikte taraf değiştirerek Antiokhos'un karşısında durmuştur.

Antiokhos, Anadolu'nun siyasi birliğini büyük ölçüde tamamlamasının ardından, Abydos üzerinden Avrupa'ya geçmiş ilk olarak Khersonesos'u (Gelibolu) ardından Perinthos'u (Marmara Ereğlisi) ele geçirmiştir. Kral, buradan Lysimakheia'ya (Gelibolu-Ortaköy) ilerlemiştir. Liv. 33,38,8-14'e göre, Antiokhos, daha önce V. Philippos ve Traklar'ın yıktığı Lysimakheia'yı tekrar inşa etmiştir.

Antiokhos, Lysimakheia'da bulunduğu sırada, Roma senatosunun görevlendirdiği ve Lucius Cornelius Lentulus önderliğindeki bir elçilik heyetini kabul etmiştir (TAYLOR 2013: 102). Bu heyet, Pol. 18,47,1-5'in bildirdiğine göre, Antiokhos'tan, eskiden Philippos'un ve Ptolemaios'un olan kentlerden geri çekilmesini istemiş ve kralın Avrupa'ya geçen silahlı kuvvetlerine hiçbir Hellen'in teslim olmayacağına dair de uyarıda bulunmuştur. Antiokhos ise, kendisinin nasıl İtalya ve çevresinde yaşanan olaylara karışamayacağı gibi; Roma'nın da aynı hassasiyeti Doğu Akdeniz için göstermesi gerektiğini belirterek, elçilik heyetinin taleplerini reddetmiştir. BADIAN 1964: 113-139, bu restleşmenin ardından başlayan ve Roma ile sıcak çatışmanın başlayacağı döneme kadar geçen dönem Amerika ile Sovvayetler Birliği arasında yaşanan soğuk savaşa benzeterek, "Roma ile Büyük Antiokhos'un soğuk savaşı" olarak tanımlamıştır.

Kral, halen Lysimakheia'da bulunduğu sırada V. Ptolemaios'un öldüğüne dair yanlış bir bilgi edinmiştir. Liv. 33,41 Antiokhos'un bu bilgiye dayanarak, Mısır'ı fethetme planları yaptığını bildirmektedir. Kısa sürede harekete geçen Antiokhos, Mısır istilası planlarının ilk aşamasının merkezinde yer alan Kıbrıs'a donanmasını göndermiştir. Fakat; denize açılma sezonunun kaçırılmış olması

⁵⁷ Bk. A. Troas: 1. Abydos, A ve B belgeleri

⁵⁸ Bk. A. Troas: 3. Lampsakos, A belgesi

sebebiyle, donanma fırtınaya yakalanarak büyük kayıplar vermiş ve Antiokheia *Pereia*'sına sığınmak zorunda kalmıştır. Kral, V. Ptolemaios'un öldüğüne dair haberlerin de asılsız olduğunu öğrenmesiyle birlikte, Mısır'ı istila planlarını oldukça erken sonlandırmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu sefer krala neredeyse donanmasının tamamına ve yüksek rütbeli pek çok arkadaşının hayatına mâl olmuştur. (TAYLOR 2013: 104)

Yaklaşık olarak M.ö. 196'da, Antiokhos'un Amyzon ile ilgili tekrar alâkadar olduğunu görüyoruz. Bu tarihte Kral, Amyzon'da bulunan Apollon ve Artemis tapınaklarının *asylia* hakkını tanımıştır.⁵⁹ İlgili belgede, bu kararın tapınakların haklarına düzenlenen birtakım saldırılar sonucu alındığına dair ipuçları vardır. Antiokhos kentin söz konusu tapınakların *asylia* haklarını tanıyarak, büyümesi muhtemel tepkilerin önüne geçmiş ve Amyzonlular'ın sempatisini kazanmıştır.

M.ö. 196'da, III. Antiokhos'un, kendisine kraliçe olarak küçük kardeşi Laodike'yi seçtiğini görüyoruz. Laodike, kralın ilk evliliği olmasa da belli ki en önemlisidir. Çünkü; evliliklerinden kısa süre sonra, Antiokhos, kendisinin onurlandırılması için düzenlenen *Antiokheia* dini şenliği gibi, kraliçesi Laodike için de *Laodikeia* adında bir dini şenlik düzenlenmeye başlanmasını tebaasına buyurmuştur. Hâтта Antiokhos, M.ö. 193 yılında Laodikeia kültünün Anadolu'daki başrahibesi olarak kral ailesinden Berenike'yi buradaki tüm tapınakların başına atamıştır.⁶⁰

M.ö. 196'dan M.ö. 194'e kadar geçen zaman zarfında, Trakya Bölge'sini düzenlemekle meşgul olan Antiokhos, söz konusu zaman aralığının sonunda Ephesos'a geri dönmüştür. Kral, M.ö. 194'te Ephesos'tayken çok önemli bir konuk olan Hannibal Barca'yı ağırlamıştır. Hannibal, Kartaca'nın yenilgisiyle sonuçlanan ve Roma ile yapılan II. Kartaca Savaşı'nın ardından, Seleukos Devleti'ne iltica etmiştir. M.ö. 193'de yeni bir Roma heyeti Antiokhos'un kapısını çalmış ve Hannibal'in kendilerine iade edilmesini istemiştir. Fakat Pol. 3,11'de yazıldığı üzere; Antiokhos, Hannibal'i bir müttefik olarak kabul ederek Roma heyetinin talebini reddetmiş, böylelikle Seleukos–Roma gerilimini oldukça tırmandırmıştır. Fakat; Antiokhos'un bu gerilimi düşürmek için, hiçbirşey yapmadığını da söyleyemeyiz. Liv. 34,58,4–6'da belirtildiği gibi; M.ö. 193 yılında (MA

⁵⁹ Bk. E. Karia: 3. Amyzon, D belgesi

⁶⁰ Bk. H. Phrygia: 1. Acıpayam, A belgesi

1999: 29) Antiokhos, Hegesianaks'ın başında bulunduğu bir elçilik heyetini Roma'ya göndermiştir. Kral, Roma'dan, tarihsel haklarına⁶¹ dayanarak, Trakya'daki egemenliğinin tanınmasını istemiştir. Roma'nın Antiokhos'un bu taleplerine ne cevap verdiğini bilmesek de, bu hak iddialarının kabul edilmediği oldukça açıktır.

M.ö. 193 yılında, III. Antiokhos'un, tahta ortak yaptığı oğlu Antiokhos ölmüş veya öldürülmüştür. Liv. 35,15,4-5 veliaht prens Antiokhos'u, babası III. Antiokhos'un öldürdüğünü iddia eder. Bizce Livius'un bu iddiası gerçek dışıdır. Yaklaşık olarak M.ö. 209'dan beri belgelerde ortak hükümdar olarak görünen oğul Antiokhos, tüm hayatı boyunca babası tarafından taht için hazırlanırken, yine babası tarafından öldürülmüş olması pek akla yatkın değildir. TAYLOR 2013: 109 da bu düşüncemizi doğrulamakta ve oğul Antiokhos'un öldürüldüğünü, fakat; onu öldürenin III. Antiokhos olamayacağını iddia etmektedir.

M.ö. 193'de yine Roma ile Antiokhos arasında bir diplomatik faaliyetin olduğunu görüyoruz. Menippos önderliğindeki bir Seleukos heyeti, Teoslular'ın *asylia* hakkının Roma tarafından tanınmasını istemişlerdir. Romalılar ise; cevaplarını Roma'da bulunan Seleukos heyetine iletmemiş, direkt olarak Teoslular ile temas kurmuşlardır.⁶² Böylelikle Roma, Seleukos egemenliğinde bulunan bir kent ile direkt temas kurarak, Antiokhos'un otoritesini sarsmayı amaçlamıştır.

M.ö. 193 yılında gerçekleşen bir olay da; Antiokhos'un kral ailesinden olan Berenike'yi *Laodikeia* kültünün tüm Anadolu'daki temsilcisi olarak atamasıdır.⁶³ Daha önce *Antiokheia* kültünün genel temsilcisi olarak atanan Nikanor'da gördüğümüz bu uygulama ile Kral'ın otoritesini, dini otoriteyle de berkitmeye çalıştığı çok açıktır.

Daha önce de sözünü ettiğimiz gibi; Roma ile Seleukoslar arasında bir tür soğuk savaş mevcuttu ve iki taraf da dengeyi korumaktan yana bir tavır içerisindedi. Bu durum M.ö. 192 yılında değişmiştir. Söz konusu yılda, III. Antiokhos, Aetolian Birliği'nden, Hellenlerin özgürleştirilmesi talebini içeren bir davet almıştır. Bilindiği üzere; V. Philippos'un M.ö. 197 yılında yenilmesi ile

⁶¹ III. Antiokhos, söz konusu tarihsel haklarını, I. Seleukos'un Trakya'da gerçekleştirdiği fetihlere dayandırmaktadır.

⁶² Bk. D. *Ionia*: 5. Teos, D belgesi

⁶³ Bk. I. *Phrygia*: 1. Acıpayam, A belgesi

Hellas Roma kontrolüne geçmişti. Antiokhos'un, Aetolian Birliği'nin davetini kabul etmesi demek, Roma'ya açıkça savaş ilan etmek demektir. Kral, Hellenlerin özgürleştirilmesi projesine sıcak baktığı ve Aetolian Birliği'nden gelecek askeri yardıma güvendiği için bu teklifi kabul etmiştir.

Aetolian Birliği, Antiokhos'un desteğini alır almaz, O'nun adına harekete geçmişlerdir. Başlarda başarılı olsalar da; Poleponnesos'ta, özellikle Sparta'da giriştikleri yağmalama hareketleri, bölgede Aetolian Birliği'ne ve dolayısıyla Antiokhos'a karşı bir tepki doğmasına neden olmuştur. Antiokhos da kısa süre sonra harekete geçmiş, ca. 10.000 kişiden oluşan ordusuyla ve 300 parçadan oluşan donanmasıyla Avrupa'ya geçmiştir. Kral, ilerleyişine başlamadan önce Troia kalıntılarında, kendinden önceki ve sonraki liderler gibi, Troia Savaşı'nda ölen kahramanlar için adak kurban etmiştir.

Liv. 35,45,9'un bildirdiğine göre, Antiokhos Hellas'a geçince, Aetolian Birliği, kendisini *strategos autokrator* olarak onurlandırmış ve O'na tüm Aetolian ordularının komutasını vermişlerdir. Antiokhos, bu birleşik orduların lideri olarak, ilk önce Khalkis'e doğru harekete geçmiştir.

Antiokhos cephesinde bunlar yaşanırken Roma'nın da harekete geçtiğini görüyoruz. Liv. 35,23-24'e göre, yaklaşık olarak 25.000 Roma askeri Baebius önderliğinde İtalya'dan Epirus'a geçmiştir. Fakat; bu Roma kuvvetinin, Antiokhos'a karşı bir saldırıya hemen geçemediğini görüyoruz. Yalnızca 500 kişilik bir kuvvet Khalkis'e kentin savunulması için gönderilmiştir. Khalkis kuşatması başlamadan önce II. Eumenes'in de, Antiokhos'a karşı tavrını netleştirmeye başladığını görüyoruz. O da; Roma gibi, 500 kişiden oluşan bir kuvveti, Antiokhos'a karşı Khalkis'in savunulması için göndermiştir.

Yapılan tüm bu yardımlara rağmen; Antiokhos Khalkis'i ele geçirmeyi başarmıştır (Liv. 35,50-51). Kral'ı bundan sonra Thesselia'da görüyoruz. Thesseliyalılar, Antiokhos'a direnmeyip silaha sarıldıkları için Kral Hellenleri özgürleştirme politikasına bir süre ara verip, ele geçirdiği kentlerde katliamlar yapmıştır. Antiokhos kısa sürede Larissa hariç tüm Thesselia kentlerini bu saldırgan politikasıyla ele geçirmiştir (Liv. 36,9).

Liv. 36,10'un ifade ettiğine göre, Antiokhos Larissa'yı kuşattığı sırada, Epirus'ta bulunan Baeblius, Antiokhos'un Thessalia'da böyle önemli zaferler elde etmesinden duyduğu rahatsızlık sebebiyle, derhal Appius Claudius komutasın-

daki 2000 kişilik kuvveti Larissa'ya yollamıştır. Larissa'yı kuşattığı sırada, yanında görece zayıf bir kuvvet bulunduğu için, Antiokhos kuşatmayı kaldırmış ve kışı geçirmek amacıyla Khalkis'e geri çekilmiştir. Diod. 29,2'nin ifadelerine göre, Antiokhos bu kışı zevk-ü sefa içerisinde geçirmiş ve güzel bir hizmetçinin peşinde koşarak ordusunu ihmal etmiş; bu durum da Seleukos ordusunun moralini oldukça bozmuştur. Roma ise; bu kışı Hellas'a yığınak yaparak geçirmiştir. Liv. 36,14'e göre, Roma; Antiokhos, Khalkis'e geri çekildiği sırada, yaklaşık olarak 22.000 askerini Glabrio komutasında Hellas'a göndermiştir.

M.ö. 191 yılında baharın gelmesiyle birlikte Roma ve birleşik Seleukos-Aetolia ordusu Thermopylai'de karşı karşıya gelmişlerdir. Yukarıda da söz ettiğimiz gibi, Roma ordusu içinde 2000 süvari ve 15 savaş fili barındıran 22.000 askerden oluşmaktaydı. Buna karşılık Antiokhos'un kuvvetleri ise, 10.000 piyade, 500 süvari ve 6 savaş filinden oluşmaktaydı. Antiokhos M.ö. 192'yi M.ö. 191'e bağlayan kışı hazırlık yapmadan geçirmiş, bunun yanı sıra kuvvetlerinin büyük kısmını da, ele geçirdiği kentlere garnizon olarak yerleştirmişti (BARKOVHA 1976: 158). Antiokhos; hem izlediği bu yanlış politika hem de muharebe esnasında uyguladığı yanlış stratejiler sonucunda, Thermopylae'den yenilgiyle ayrılmıştır.

Thermopylai Muharebesi'nden hemen önce Antiokhos, II. Eumenes'in niyetini açıkça belirtmesiyle yeni veliaht prens ilan edilen oğlu Seleukos'u, Pergamon Krallığı'nı istila etmekle görevlendirmiştir. Oğul Seleukos M.ö. 191'de önemli başarılar kazanarak Pergamon kentini kuşatmayı başarmıştır. Fakat; bu kuşatma, Roma ve Rhodos birleşik donanmasının Pergamon'un yardımına yetişiyle son bulmuştur (BERTHOLD 1984: 156).

Antiokhos, Roma'ya karşı deniz üzerinde de iki büyük yenilgi görmüştür. Bunlardan ilki Hannibal komutasındaki Seleukos donanmasının Side açıklarında Eudamus kontrolündeki Rhodos donanmasına yenilmesi (BERTHOLD 1984: 158); diğeri de, Teos açıklarında yapılan Myonessos muharebesinde Antiokhos'un donanmasının aldığı büyük bir yenilgidir. Özellikle Myonessos muharebesi esnasında Pergamon ve Rhodos gemileri bir uyum içerisinde Roma safalarında yer almışlardır (GRAINGER 2002: 307).

Alınan bu iki yenilginin ardından, Antiokhos'un Trakya'ya çekildiğini ve bir an önce Anadolu'ya geçmenin yollarını aradığını görüyoruz. Çünkü, donanma-

sının büyük kısmının yok olması Ege ve Hellespontos'un kontrolünü Roma ve müttefiklerine kazandırmıştı. Bu esnada; Antiokhos'un eski müttefiki V. Philippos'un da Roma saflarına geçtiğini ve Trakya'ya doğru ilerlerken Roma ordusu için yollar ve köprüler inşa ettiğini görmekteyiz. V. Philippos'un bu yardımlarına rağmen; Roma ordusunun Trakya'ya varmasının gecikmesi ve Roma birleşik donanmasının birtakım hatalarından dolayı; Antiokhos, ordusu ve tebaasıyla birlikte Küçükasya'ya geçmeyi başarmıştır.

Antiokhos'un, aldığı bu yenilgilerin ardından, bir panik havasına büründüğü çok açıktır. Kral bir an önce toparlanabilmek için, daha önce uygulamadığı politikalara başvurarak, Anadolu ile ilgili barışçıl planlarını bir yana bırakmış ve şiddeti körüklemiştir. Bununla ilgili en açık örneğe Aiolis Bölgesi'nde rastlıyoruz. Belgelere yansıdığı kadarıyla, Kyme başta olmak üzere birçok Aiolis kenti Roma'ya karşı olan savaşında Antiokhos'un yanında olmayı düşünseler de; Antiokhos acil maddi ihtiyaçlarını bu bölgeyi yağmalayarak karşılamış ve böylelikle Aiolis kentlerinin Roma tarafına geçmesine neden olmuştur.⁶⁴ Artık Roma ile son mücadelesinin arifesinde olan Antiokhos'un, acil kaynak ihtiyacını gidermek amacıyla; gözünü karartıp Aiolis harici diğer bölgelerde de yağmalama hareketine girişmemiş olması pek akla yatkın değildir.

Antiokhos'un panik havasını yansıtan bir belge de Priene'de ele geçmiştir.⁶⁵ Her ne kadar belgenin tarihlenmesi sıkıntılı olsa da, M.ö. 191-190 yıllarına ait olması, savaş koşulları göz önünde bulundurulduğunda, oldukça yüksektir. Belgeye göre, Seleukos ordusu tahıl sıkıntısı çekmekte ve Antiokhos bu sıkıntıyı, Zeuxis aracılığıyla, Priene'den tahıl talep ederek gidermeye çalışmaktadır. Belgelere yansımamış olsa da; Antiokhos, aynı taleple birçok kentin daha kapısını çalmış olmalıdır. Buradan da, alınan yenilgilerin ardından Antiokhos'un, ordusunun işesini bile idare etmekte ne kadar zorluk çektiğini görmekteyiz.

Liv. 37,34-35 ve Pol. 21,13-15'in bildirdiğine göre, Magnesia Muharebesi öncesi, Antiokhos, o sırada Roma ordularına komuta eden, Scipio Africanus'a, bir elçilik heyeti aracılığıyla, barış teklifinde bulunmuştur. Antiokhos, Scipio'ya sınırların mevcut durumda kalması karşılığında, kabarık bir savaş tazminatı ödemeyi kabul edeceğini bildirmiştir. Scipio ise, barışın ancak Antiokhos, Tau-

⁶⁴ Bk. C. Aiolis: 1. Kyme, A ve B belgeleri

⁶⁵ Bk. D. Ionia: 3. Priene, B belgesi

roslar'ın ötesine geçmeyi kabul ederse sağlanabileceğini elçilik heyetine iletmiştir. Son görüşmelerin de sonuçsuz kalmasıyla, her iki taraf da savaş için hazırlanmaya başlamıştır.

Roma ve Seleukos orduları M.ö. 190 yılında, Magnesia'da karşı karşıya gelmişlerdir. Muharebe hakkında Liv. 37,37-44 ve App. Syr. 30-36 paralel bilgiler vermektedir. Buna göre; Antiokhos'un komutası altında Liv. 37,37 ve App. Syr. 32'nin bildirdiğine göre, yaklaşık olarak 70.000 asker bulunmaktadır. Bu sayının 12.000'ini süvariler oluşturmaktadır. Ayrıca Seleukos ordusunda 22 adet de savaş fili bulunmaktadır. Scipio Africanus'un komutası altında ise, içinde iki *legio*'nun da bulunduğu, 30.000 asker bulunmakta ve bunların yalnızca 3000'i süvari kuvvetleridir. Kâğıt üzerinde bakıldığında III. Antiokhos'un ordularının ezici bir üstünlüğü vardır. Fakat; Seleukos ordusuna yakından baktığımızda Roma kuvvetlerinin aksine hetorejen bir yapıda bulununduğu ve içinde pek çok milletin pek çok kuvveti olduğu görülür. Bu durumun savaşın sonucuna ne derece de etkili olduğu bilinmemekle birlikte, savaş esnasında bir karmaşa yaratmış olması oldukça olasıdır.

Sonuçta sayısal üstünlük her ne kadar Antiokhos'u Magnesia Muharebesi'nin başında üstün gösteriyor idiyse de, mücadele başlayınca bu avantajın hiçbir anlamı kalmamıştır. Roma'ya karşı aldığı büyük yenilgi esnasında, Antiokhos yaklaşık olarak 20.000 asker kaybetmiştir. Diğer yandan Scipio, yalnızca 349 askerinin öldüğünü rapor etmiştir.

Antiokhos, Magnesia Muharebesi'nin ardından derhal barış görüşmelerine başlamaya karar vermiştir. Barış görüşmeleri için en çok güvendiği adamları olan komutanı Zeuksis'i ve yeğeni Antipater'i görevlendirmiştir. (TAYLOR 2013: 144) Roma, daha önce deklare ettiği barış şartlarını yenilemiştir. Pol. 21,17,3-9'un ifade ettiğine göre bu şartlar; Antiokhos'un Tauroslar'ın ötesine dek tüm Küçükasya'yı boşaltması, 15.000 Eboeia talenti ödemesi ve Kartacalılar ile Aetolialılar'ı desteklemekten vazgeçmesinden oluşmaktadır. Antiokhos bu antlaşmayı M.ö. 189 yılında kabul etmiştir. "Apameia Antlaşması" adı verilen bu antlaşma ise, Roma Senatosu tarafından ancak M.ö. 188 yılında onaylanmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Küçükasya tarihin her döneminde birçok kültür ve uygarlığa ev sahipliği yapmış ve sahip olduğu zenginlikler sebebiyle de, başka birçoğunun da iştahını kabartmıştır. Birçok imparatorluğun ve devletin kurulduğu bu coğrafya, Büyük İskender'in öldüğü M.ö. 323 yılından sonra başlayan *Diodokhos*'lar arasındaki bitmek tükenmek bilmeyen mücadeleler sebebiyle zayıf düşmüş ve yaklaşık olarak 200 yıl boyunca da bu durumdan kurtulamamıştır. İşte bizim incelediğimiz bu dönemin hedef noktası, uyguladığı askeri politikalarla söz konusu istikrarsızlığa katkıda bulunmuş olan Büyük Antiokhos'tur.

Doğu'ya yaptığı başarılı sefer esnasında "Büyük" lakabını kazanan III. Antiochos, aslında yukarıda aktardığımızın aksine; Küçükasya için, pozitif bir gelecek düşünmüş ve burayı sömürülecek bir arazi gibi değil Seleukos Devleti'nin bir parçası ve atalarının mirası olarak görmüştür. Bu nedenle; politikası genellikle Anadolu kentlerinin ekonomisini kalkındırma, birlik ve bütünlüğünü sağlama ve geleneklerine saygı gösterme çerçevesinde gerçekleşmiştir. Hatta Makedonya Kralı Philippos ile yaptığı antlaşma ve Ptolemaioslar üzerinde elde ettiği otorite, III. Antiochos'a başarıyla yönetilen geleceği parlak bir devlet kazandırmıştı. Fakat; tüm bu çabalarına rağmen, III. Antiochos'un Roma, Pergamon ve Rhodos nüfuzu altındaki bölgelerde uyguladığı yayılcı politika, yaratmaya çalıştığı refah ortamını tersine çevirmiştir. Saydığımız bu devletler için, bardağın taşma noktası Büyük Antiochos'un Hellas'ı işgal etmesi olmuş ve bu girişim ile Antiochos eski müttefiki V. Philippos'u bile kaybetmiştir.

III. Antiochos'un politikalarının Küçükasya'daki yansımalarına değinecek olursak; O'nun merkezî politikası özgürlüklerine düşkün olan Hellenler'de bir tepki yaratmıştır. M.ö. 197'den itibaren pek çok kentin askeri yolla ele geçirilmesi, ele geçirilen yerlere valiler atanması ve bu yerlerde garnizonlar bulundurulması Hellenler'in tepkisini çekmiş ve Roma Anadolu'ya ayak basar basmaz III. Antiochos'u terketmelerine yol açmıştır. Ayrıca Antiochos'un kendisi ve karısı için, *Antiokeia* ve *Laodikeia* adlı iki yeni dini bayram oluşturup, bu dini bayramları egemenliği altındaki kentlere dayatması da, Hellenler nezdinde tepki çeken durumlardan biri olmuştur.

III. Antiokhos'un sonunu getiren ise, Roma olmuştur. Büyük Antiokhos ile Roma arasındaki ilişkileri en başından itibaren negatif yönde tanımlamak mümkündür. Yayılmacı politikaları itibariyle birbirlerine oldukça benzeyen bu iki yapının ilişkilerinin zaten pozitif olması da beklenmemeliydi. Fakat bu ilişkide III. Antiokhos'un daha kışkırtıcı bir tutum takındığı da yadsınamaz. Kendisini, her ne kadar kaynaklarda geçerse de, kanaatimizce, Büyük İskender ile denk gören III. Antiokhos'un, Roma karşısında geri adım atması da imkânsızdı. Roma karşısında kendini üstün gören ve askeri dehasına güvenen Büyük Antiokhos, Thermopylai ve Magnesia'da aldığı yenilgilerin ardından "Büyük" lakabının altında ezilerek Seleukos Devleti'ni, tahta geçtiği sıradaki durumundan bile daha kötü bir durumda bırakarak, M.ö. 187 yılında ölmüştür. Böylelikle artık Küçükasya'da Roma etkisinin kendini iyiden iyiye hissettirdiği bir döneme girilmiş ve Seleukos Devleti, Suriye sınırları dışına çıkamayan yerel bir krallık haline gelerek tüm Akdeniz dünyasında ve bunun doğusunda (İran) etkinliğini kaybetmiş ve sonuç olarak M.ö. 63 yılında Romalı General Pompeius'un düzenlemeleri çerçevesinde tümüyle ortadan kaldırılarak bir Roma Eyaleti'ne dönüştürülmüştür.

ANTİK KAYNAKLAR DİZİNİ

1. Edebî Kaynaklar

App.

Syr. 1: s. 75

Syr. 53: s. 2

Syr. 62,64: s. 3

Syr. 32: s. 89

Athen.

F16: F. Lykia: 2. Arykanda, A

Diod.

18,2: s. 2

18,33–36: s. 2

29,2: s. 87

Ios.

12,146–153: s. 61

Liv.

32,11,15: C. Aiolis: 1. Kyme, A

32,18,1–2: C. Aiolis: 1. Kyme, B

33,18,21–22: E. Karia: 14. Stratonikeia,
B

33,19,9–10: s. 78

33,20: H. Pamphylia, 1. Korakesion, A;
J. Kilikia, 2. Anemourion, A; J. Ki-
likia, 3. Aphrodisias, A; J. Kilikia,
4. Korykos, A; J. Kilikia, 6. Selinos,
A; J. Kilikia, 7. Soloi, A; J. Kilikia,
8. Zephyrion, A; s. 79–80

33,38,1–2: D. Ionia, 1. Ephesos, B

33,38,1–7: A. Troas, 3. Lampsakos, A;
D. Ionia, 4. Symrna, A

33,38,4–5: A. Troas, 1. Abydos, A

33,38,8: A. Troas, 1. Abydos, B

33,38,8–14: s. 83

33,41: s. 83

34,58,4–6: s. 84

35,15,4–5: s. 85

35,23–24: s. 86

35,45,9: s. 86

35,50–51: s. 86

36,9: s. 86

36,10: s. 86

36,14: s. 87

37,16,3/8–9: F. Lykia, 5. Patara, A

37,17,3–5: E. Karia, 7. Iasos, A

37,34–35: s. 88

37,37: s. 89

Pol.

3,11: s. 84

5,107: s. 74; s. 82

4,48,2–11: s. 73

7,15–21: G. Lydia, 2. Sardeis, A

7,18,9–10: s. 74

18,40a: D. Ionia, 1. Ephesos, C

18,41a: s. 79

18,47,1–5: s. 83

21,13–15: s. 88

21,17,3–9: s. 89

30,31,6: E. Karia, 14. Stratonikeia, A

Porph.

F46: D. Ionia, 1. Ephesos, A; F. Lykia,
1. Andriake, A; F. Lykia, 3. Ksan-
thos, A; F. Lykia, 4. Limyra, A; F.
Lykia, 5. Patara, A; H. Pamphylia,
1. Korakesion, B; J. Kilikia, 2. Ane-
mourion, B; J. Kilikia, 3. Aphro-
disias, B; J. Kilikia, 4. Korykos, B

2. Epigrafik Kaynaklar

- BRESSON 2001
235: F. Lykia: 3. Ksanthos, E
- COUVE 1984
235–247: E. Karia: 1. Alabanda, A
- CRAMPA 1969
134–136: E. Karia: 10. Laubranda, A
- CRAMPA 1972
61–63: E. Karia: 10. Laubranda, A
- CROWTHER 1993
43: D. Ionia: 3. Priene, A; I. Phrygia: 2. Laodikeia, A
- DIMITRIEV 1993
43: D. Ionia: 3. Priene, B
- DREYER 2002
119: E. Karia: 5. Bargylia, A; E. Karia: 15. Theangela, A
- ERRINGTON 1986
1: E. Karia: 6. Euromos, A
24: E. Karia: 6. Euromos, B
- GAUTHIER 1989
no 1: G. Lydia: 2. Sardeis, B
no 2: G. Lydia: 2. Sardeis, C
no 3: G. Lydia: 2. Sardeis, D
171–178: G. Lydia: 2. Sardeis, E
112–134: G. Lydia: 2. Sardeis, G
- GAUTHIER 1996
1–34: F. Lykia: 3. Ksanthos, D
- GIBM
442: E. Karia: 7. Iasos, B; E. Karia: 7. Iasos, D
- HERRMANN 1965
29–160: D. Ionia: 5. Teos, A; D. Ionia: 5. Teos, B; D. Ionia: 5. Teos, C
- HERRMANN 1970
94–98: G. Lydia: 1. Gördes, A
- HERZOG 1983
64: E. Karia: 9. Kos, A
- IGSK
6, 3: C. Aiolis: 1. Kyme, C; D. Ionia: 1. Ephesos, D
24/2, 584: D. Ionia: 4. Symrna, B
28/1, 5: E. Karia: 7. Iasos, C
35, 962: E. Karia: 8. Kildaria, A
69/1, 113: D. Ionia: 3. Priene, A; I. Phrygia: 2. Laodikeia, A
69/1, 46: D. Ionia: 3. Priene, B
- İPLİKÇIOĞLU 2014
39–40: F. Lykia: 6. Rhodiapolis, A
- JUDEICH 1890
281–282: E. Karia: 13. Nysa, A
- LEAKE 1824
238: E. Karia: 3. Amyzon, D
- MA 1999
284: G. Lydia: 2. Sardeis, B
285: G. Lydia: 2. Sardeis, C
287: G. Lydia: 2. Sardeis, D
288: B. Mysia: 1. Pamukçu, A
292: E. Karia: 3. Amyzon, A
294: E. Karia: 3. Amyzon, B
295: E. Karia: 3. Amyzon, C
297: E. Karia: 3. Amyzon, D
297–298: E. Karia: 2. Alinda, A; E. Karia: 3. Amyzon, E
298–299: E. Karia: 2. Alinda, B; E. Karia: 3. Amyzon, F
302: E. Karia: 3. Amyzon, G
303: E. Karia: 3. Amyzon, H
304–305: E. Karia: 10. Laubranda, A
305–306: E. Karia: 1. Alabanda, A
308–309: D. Ionia: 5. Teos, A
311–314: D. Ionia: 5. Teos, B
317–318: D. Ionia: 5. Teos, C
321: J. Kilikia: 1. Aigeai, A
321–322: J. Kilikia: 7. Soloi, C
324: F. Lykia: 3. Ksanthos, B
324–325: F. Lykia: 3. Ksanthos, C
325–326: F. Lykia: 3. Ksanthos, D
327–328: E. Karia: 8. Kildaria, A
329–333: E. Karia: 7. Iasos, B
335–336: E. Karia: 7. Iasos, C
336–337: E. Karia: 7. Iasos, D
338: E. Karia: 6. Euromos, A
339: E. Karia: 6. Euromos, B
340–342: E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, A; E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, B

- 346: D. Ionia: 3. Priene, A; I. Phrygia: 2. Laodikeia, A
 348: D. Ionia: 3. Priene, B
 350: A. Troas: 2. Ilion, A
 352–353: G. Lydia: 2. Sardeis, E
 354–355: I. Phrygia: 1. Acipayam, A
 356–357: D. Ionia: 5. Teos, D
 358: G. Lydia: 1. Gördes, A
 359: G. Lydia: 2. Sardeis, F
 360–361: G. Lydia: 2. Sardeis, G
 362: D. Ionia: 2. Klaros, A
 363: E. Karia: 13. Nysa, A
 364–365: E. Karia: 4. Apollonia Salbake, A
- MALAY 1987
 7–9: B. Mysia: 1. Pamukçu, A
- MARSHALL 1916
 173: E. Karia: 3. Amyzon, A
- OGIS
 217: E. Karia: 3. Amyzon, B
 230: J. Kilikia: 7. Soloi, C
 234: E. Karia: 1. Alabanda, A
 235: E. Karia: 3. Amyzon, C
 237: E. Karia: 7. Iasos, B; E. Karia: 7. Iasos, D
 242: C. Aiolis: 1. Kyme, C
 746: F. Lykia: 3. Ksanthos, B
- PIEJKO 1991
 13–69: D. Ionia: 5. Teos, A; D. Ionia: 5. Teos, B; D. Ionia: 5. Teos, C
- PUGLIESE-CARRATELLI 1961/1962
 578: E. Karia: 7. Iasos, C
- PUGLIESE-CARRATELLI 1967/1968
 445–453: E. Karia: 7. Iasos, B
- RIGSBY 1996
 313–315: D. Ionia: 5. Teos, D
 332–333: E. Karia: 1. Alabanda, A
- ROBERT 1949
 8: I. Phrygia: 1. Acipayam, A
- ROBERT 1964
 9: G. Lydia: 2. Sardeis, F
 18: D. Ionia: 2. Klaros, A
- ROBERT / ROBERT 1954
 285–286: E. Karia: 4. Apollonia Salbake, A
- ROBERT / ROBERT 1983
 93–96: E. Karia: 3. Amyzon, C
- 133: E. Karia: 3. Amyzon, A
 138–141: E. Karia: 3. Amyzon, B
 139–140: E. Karia: 10. Laubranda, A
 141–142: E. Karia: 3. Amyzon, D
 146: E. Karia: 2. Alinda, A
 146–151: E. Karia: 2. Alinda, A; E. Karia: 3. Amyzon, E
 151–154: E. Karia: 2. Alinda, B; E. Karia: 3. Amyzon, F
 154–163: F. Lykia: 3. Ksanthos, C
 186–187: E. Karia: 8. Kildaria, A
 195–196: E. Karia: 3. Amyzon, H
 196–198: E. Karia: 3. Amyzon, G
- SAYAR 1997
 227: J. Kilikia: 1. Aigeai, A
- SEG
 31, 897: E. Karia: 3. Amyzon, A
 33, 673: E. Karia: 9. Kos, A
 33, 867: E. Karia: 8. Kildaria, A
 33, 1184: F. Lykia: 3. Ksanthos, C
 35, 973: E. Karia: 6. Euromos, A
 35, 1275: A. Troas: 2. Ilion, A
 37, 859: E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, A; E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, B
 37, 1010: B. Mysia: 1. Pamukçu, A
 39, 1127: E. Karia: 12. Mylasa, A
 39, 1283: G. Lydia: 2. Sardeis, B; G. Lydia: 2. Sardeis, C
 39, 1285: G. Lydia: 2. Sardeis, D
 39, 1286–1289: G. Lydia: 2. Sardeis, G
 40, 982: E. Karia: 10. Laubranda, A
 41, 998: D. Ionia: 3. Priene, B
 41, 1003: D. Ionia: 5. Teos, A; D. Ionia: 5. Teos, B; D. Ionia: 5. Teos, C
 43, 707: E. Karia: 6. Euromos, B
 43, 850: D. Ionia: 3. Priene, A; I. Phrygia: 2. Laodikeia, A
 46, 1721: F. Lykia: 3. Ksanthos, D
 51, 1496: E. Karia: 5. Bargyilia, A; E. Karia: 15. Theangela, A
 62, 1489: F. Lykia: 6. Rhodiapolis, A
- ŞAHİN 1987
 55–60: E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, A; E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, B

TAM

2, 266: F. Lykia: 3. Ksanthos, B

VIRGILIO 2010

55–107: E. Karia: 12. Mylasa, A

WELLES 1934

36–37: I. Phrygia: 1. Acıpayam, A

40–41: E. Karia: 16. Tralleis, A

165–166: E. Karia: 3. Amyzon, A

175: A. Troas: 2. Ilion, A

177: E. Karia: 13. Nysa, A

WIEMER 2001

1: E. Karia: 5. Bargyia, A; E. Karia: 15.

Theangela

WÖRRLE 1988

422–425: E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, A; E. Karia: 11. Latmos Herakleia'sı, B

The Diadokhoi c. 195 BC

© Ian Mladjov

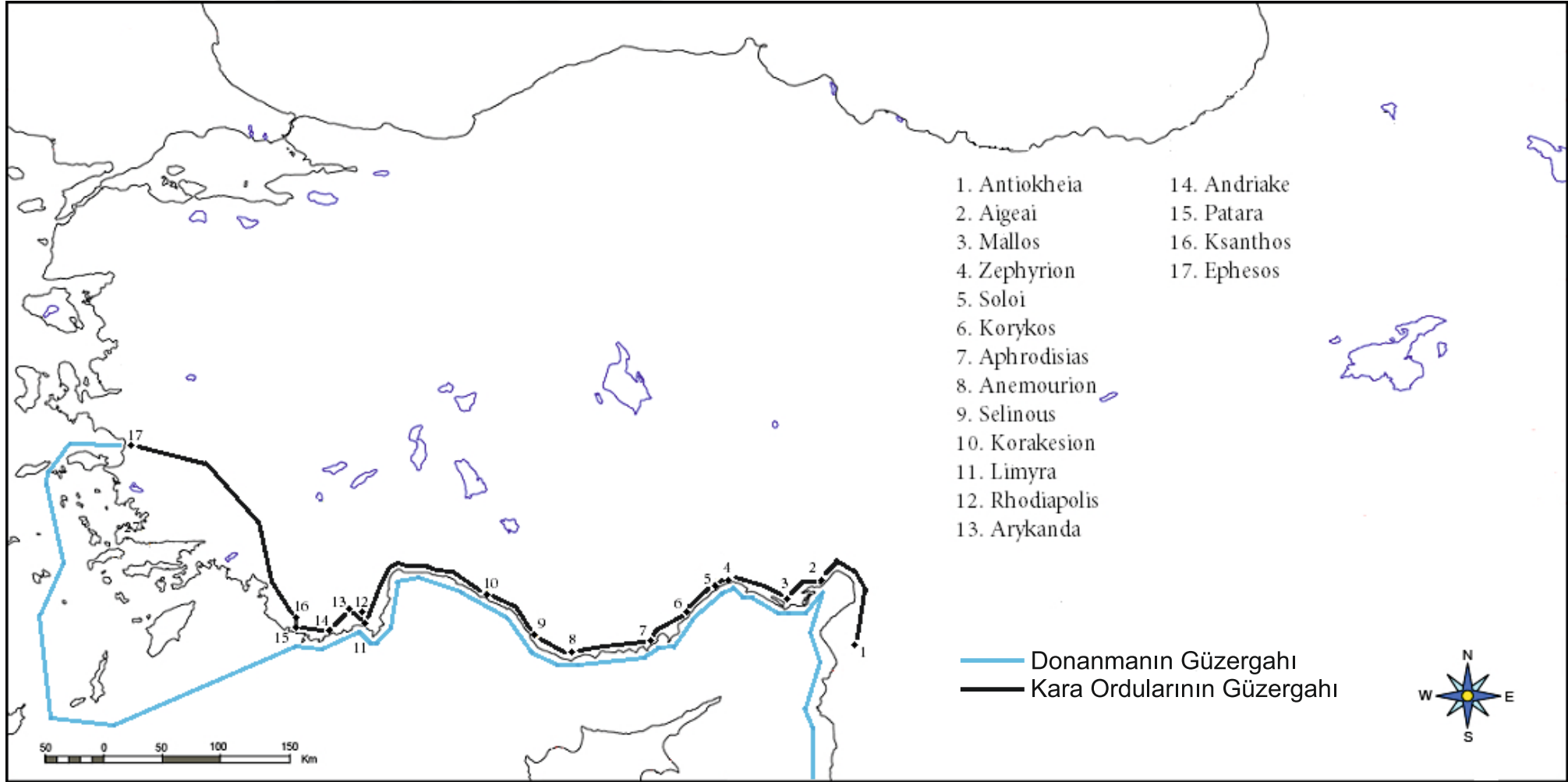

Harita 1: Seleukos Devleti ve Komşuları (M.ö. 195)

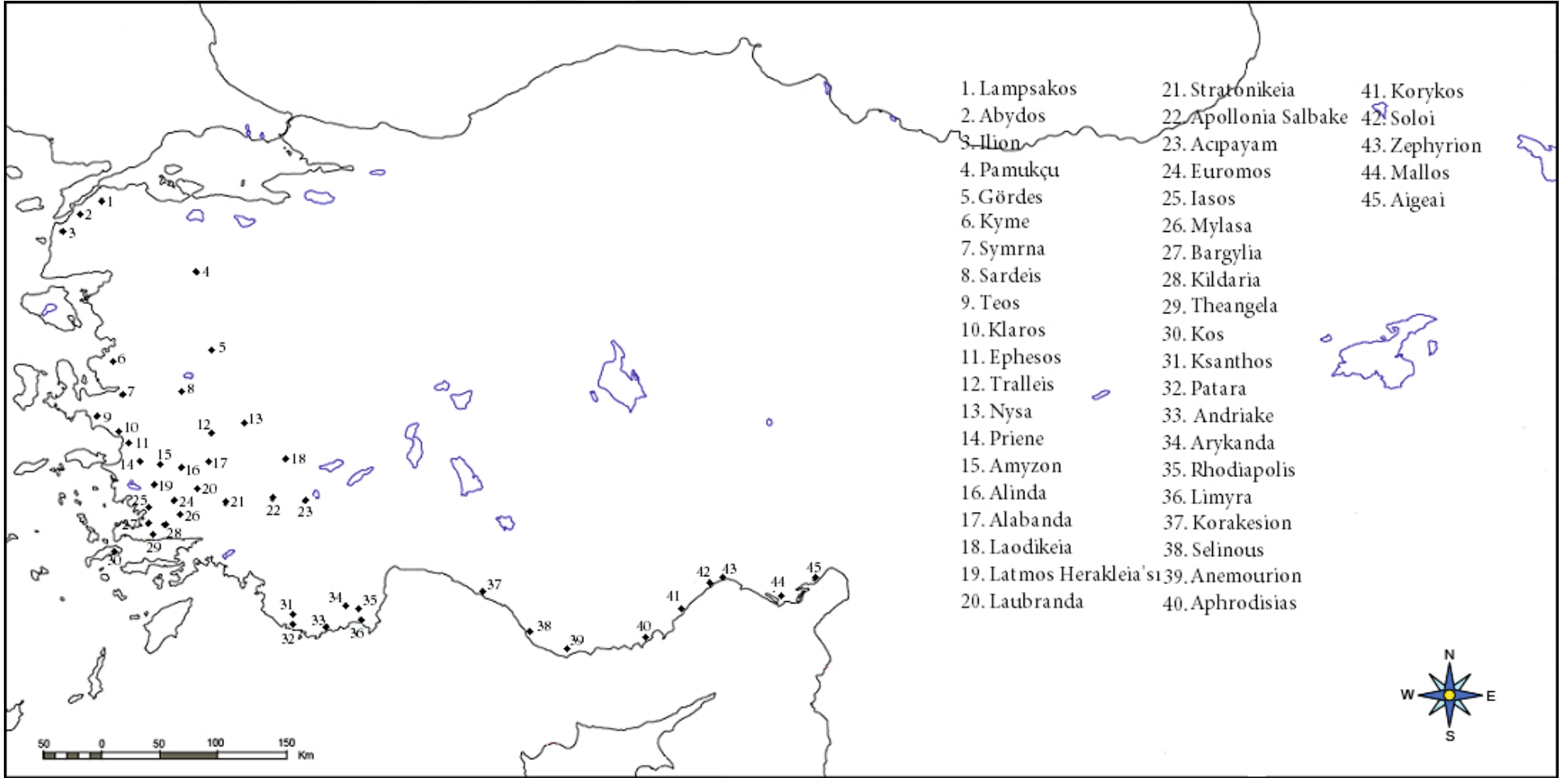
<https://sites.google.com/a/umich.edu/imladjov/maps?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>

Harita 4: Apameia Antlaşması'nın Ardından Oluşan Siyasi Durum

Harita 2: III. Antiochos'un Küçükasya Seferi

Harita 3: III. Antiokhos'un Küçükasya'da İlişkide Bulunduğu Kentler

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TÜRKÇE TEZ ÖZETİ FORMU**

III. ANTIOKHOS'UN KÜÇÜKASYA POLİTİKASI

Yüksek Lisans Tezi

Kadir AYÇİÇEK

ÖZET

Bu çalışmada, Seleukos kralı III. Antiokhos'un Küçükasya politi-kaları üzerinde durulmuş; Antiokhos'un tüm Doğu Akdeniz'deki politikaları içerisinde Küçükasya'nın önemi ve payı saptanmaya çalışılmış ve bu bağlamda Kral'ın Küçükasya politikaları detaylıca incelenerek, bir kro-nolojiye bağlanmıştır.

Bu çalışma için, ilk önce antik edebiyat, ardından epigrafik kay-naklar ve son olarak da modern literatür taranmıştır. Çalışmada ön-celikle III. Antiokhos'un ilişki kurduğu Küçükasya kentleri tek tek in-celenmiş ve Antiokhos'un ve yönettiği devletin bu kentlerle ilişkisi sap-tanmaya çalışılmıştır. Ardından "Tarihsel Değerlendirme" bölümünde söz konusu kentler bir araya getirilerek, III. Antiokhos'un Küçükasya politikaları, genel politikaları içerisinde kronolojik olarak incelenmiştir.

Sonuç olarak, III. Antiokhos'un Küçükasya'ya verdiği yüksek önem ve ileriye dönük planları saptanmış ve bu politikalarının başarıya ulaşp ulaşamadığı değerlendirilmiştir.

Sayfa Sayısı : 112

Tez Danışmanları: Doç. Dr. Hülya BOYANA; Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU

Anahtar Kelimeler: III. Antiokhos, Seleukos, Doğu Akdeniz, Küçükasya

Kabul Edildiği Yıl: 2018

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
İNGİLİZCE TEZ ÖZETİ FORMU**

ANTIOCHUS' III POLICY OF ASIA MINOR

M.S.

Kadir AYÇİÇEK

ABSTRACT

In this study, Seleucus king Antiochos' III policy on the Asia Minor was emphasized; Antiochos's attempts to determine the prevalence and share of all of the policies in the Eastern Mediterranean have been tied to a chronology, in which the King's Asia Minor politics are examined in detail.

For this work, ancient literature, then epigraphic sources, and finally modern literature were searched. Firstly in the study The cities of Asia Minor, where Antiochos III had interrelated, were examined one by one and Antiokhos and the state governed tried to determined relations with these cities. Then, in the section of "Historical Assessment", the cities were brought together and III. The politics of Antiokhos' Asia Minor has been examined chronologically within the general politics.

As a result, Antiochos' III high importance to Asia Minor and its future plans have been determined, and it has been evaluated whether these policies can be achieved.

Page Number: 112

Supervisor: Doç. Dr. Hülya BOYANA; Prof. Dr. Bülent İPLİKÇİOĞLU

Keywords: Antiochos' III, Seleukos, East Mediterranean, Asia Minor

Year: 2018